

MEDDELTE VASSDRAGKONSESJONER

(ERHVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLADELSER)

VIII. TILLADELSER MEDDELT I 1921.

KRISTIANIA

O. FREDR. ARNESENS BOK- OG AKCIDENSTRYKKERI

1922.

Innholdsfortegnelse.

	Side
1. A/S Tyinfaldene. (Yderligere fristforlengelse etter konsesjon av 16de september 1908). Kgl. resol. av 14de januar 1921. Jfr. bind I nr. 40 og IV nr. 3	5
2. Tønsberg kommune. (Erhverv av Vittingfoss bruk og vannfall i Ytre Sandsvær). Kgl. resol. av 25de februar 1921	8
3. A/S Birtavarre. (Yderligere fristforlengelse etter konsesjon av 27de februar 1914). Kgl. resol. av 25de februar 1921. Jfr. bind II nr. 31, IV nr. 7 og 29 og V nr. 9	13
4. Norsk Elektrokemisk Aktieselskap. (Yderligere fristforlengelse etter konsesjon av 5te juli 1906). Kgl. resol. av 25de februar 1921. Jfr. bind I, nr. 2, IV nr. 10, V nr. 11 og VI nr. 3	16
5. Nordland Portland Cementfabrik A/S. (Erhverv og regulering av Sørfjordvassdraget i Tysfjord herred). Kgl. resol. av 8de april 1921	20
6. Kristiania kommune. (Erhverv av Fossumfoss i Glommen). Kgl. resol. av 22de april 1921	28
7. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser for 18 meters regulering av Tunhøvdjord, Numedalslaagen. Kgl. resol. av 6te mai 1921. Jfr. bind II nr. 45, IV nr. 24 og V nr. 1	30
8. Otteraaens brukseierforening. (Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 22de november 1912, bind II nr. 20). Kgl. resol. av 6te mai 1921	34
9. Statsregulering av Anrsunden i Glommenvassdraget. (Iverksettelse av regulering, fastsettelse af reguleringsbestemmelser og manøvreringsreglement). Kgl. resol. av 13de mai 1921	35
10. Bodø kommune. (Regulering av Breiva—Bertnesvassdraget i Bodin). Kgl. resol. av 13de mai 1921	39
11. Mandal kommune. (Regulering av Trylandsvassdraget). Kgl. resol. av 2den september 1921	48
12. Liknes kommune. (Fornyelse i henhold til vassdragslovens § 69 av tilladelse til regulering av Tjellaasvassdraget i Kvinesdal m. v.). Kgl. resol. av 23de september 1921. Jfr. bind IV nr. 20	65
13. A/S Skrankefoss Træsliperi. (Utvidelse av den ved kgl. resol. av 4de februar 1916 meddelte reguleringsstillatelse til også å gjelde for A/S Lands Træsliperi og Papfabrik). Kgl. resol. av 9de december 1921. Jfr. bind IV nr. 1, V nr. 15 og VII nr. 4	70

1. A/S Tyinfaldene.

(Yderligere fristforlengelse efter konsesjon av 16de september 1908).

Jfr. I nr. 40 og IV nr. 3.

Kgl. resol. av 14de januar 1921.

Ved kgl. resol. av 16de september 1908 erholdt A/S Tyinfaldene tillatelse til å erhverve en rekke eiendommer og rettigheter i Årdal tinglag samt til å foreta reguleringsarbeider m. v. i Tyinvassdraget bl. a. på betingelse av, at regulerings- og utbygningsarbeidene skulde være fullført og driften av anleggene påbegynt innen 16de september 1920. Herom henvises til «Medd. Vassdragkonsesjoner» I, side 151 flg., hvor det til grunn for resolusjonen liggende foredrag og konsesjonsvilkårene er inntatt.

Ved kgl. resolusjon av 8de mars 1916 blev ovennevnte frist forlenget til 16de september 1921 på betingelse av, at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrekning som hittil til beskjefligelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse (jfr. «Medd. Vassdragkonsesjoner» IV, side 21 flg.).

Fra A/S Tyinfaldene har man mottatt et andragende, datert 10de februar 1920 om forlengelse av fristen for vannkraftanleggernes fullførelse m. v. til 16de september 1929:

Andragendet er sålydende:

«Som det vil være det ærede departement bekjent, androg vi under 19de mai 1915 om at erholde 2 aars utsættelse med færdiggjørelsen av utbygningsarbeiderne ved Tyin kraftanlæg, altsaa til 16de september 1922, idet man paaberopte sig de alminde-

lige finansielle vanskeligheter, som var opstaat paa grund av krigen. Ved kgl. resolution av 8de mars 1916 blev utsættelse indrømmet, men kun for et aar, altsaa til 16de september 1921.

Vi androg derefter paany i skrivelse av 12de februar 1917 det ærede departement om utsættelse til den før nævnte termin 16de september 1922 idet vi paaberopte os i alt væsentlig de samme grunde som i det første andragende, idet situationen yderligere hadde forværret sig baade med hensyn til de finansielle forhold og med hensyn til at skaffe fornødent materiel m. v.

Dette andragende blev ikke endelig avgjort, idet der som bekjent under dets behandling opkom spørsmaal om forandring og utvidelse av planerne for reguleringen av Tyin og overføring av Rausdøla og Stedjevasdragene samt videre om kanaliseringen av Hæreidelven — alt arbeider som grep ind i arbeidsplanen for anlægget.

Efterat nu spørsmålet om kanaliseringen av Hæreidelven er avgjort og vi formentlig efter herr ekspeditionschef Larseus uttalelse kan vente, at ogsaa reguleringsspørsmålene staar foran sin avgjørelse, har vi nu opsat en arbeidsplan, paa basis av hvilken man kan fastsætte tiden for anlæggenes fullførelse.

Vi forutskikker den bemerkning, at vi hadde streik ved Tyinanlægget fra juli 1918 til juni 1919, hvilket i og for sig har tilfølgende en tilsvarende forlængelse av konsesjonstiden. For et anlæg av dimensioner som det heromhandlede bør vel ogsaa krigen og hvad dermed fulgte rettelig betragtes som force majeure, idet krigen og den usikre fredsperiode, som fulgte vaabenstilstanden har havt en virkning paa de finansielle for-

hold, som ingen tidligere har kunnet gjøre sig nogen forestilling om.

Alle priser er som bekjendt gaat saaledes i veiret og arbeidslønningerne likesaa, at man nu for tiden maa regne med anlægsomkostninger, som ligger oppe i det 3- til 4-dobbelte av omkostningerne før krigen. Alene den omstændighet kuldkaster enhver rentabilitet for det industrielle anlæg, som har været paatænkt i forbindelse med Tyn kraftanlæg, medmindre priserne paa produkterne i fremtiden skulde bli tilsvarende høie. En saadan mulighed kan man imidlertid ikke regne med. Krigen har med andre ord fuldstændig forandret de forutsetninger, som man før denne mente at kunne bygge paa i industriel henseende.

Med hensyn til den tid man maa regne med for en utbygning av et vandkraftsanlæg som dette, saa er ogsaa i denne henseende forholdene blit overordentlig forandret. Naar man før krigen regnet med under fuld programmæssig arbeidsdrift en utbygningstid av 4 à 5 aar, saa er dette nu ikke længer mulig. Indførelsen av 8-timersdagen, arbeidstempoets nedgang og de mange vanskeligheter, som man for tiden har med arbeiderne, har medført saamange ulemper for en rational arbeidsdrift, at man herefterdags maa regne med ganske andre terminer end tidligere. Bortset fra de nu saa hyppige streiker forekommer der paa arbeidspladsen saamange uregelmæssigheter i arbeidets gang, at arbeidets effektivitet i høi grad lider derunder. De erfaringer vi i saa henseende har samlet i de sidste par aar baade med tunnelarbeide og med andet arbeide — og som vil være vel bekjendt ogsaa fra statens egne anlæg — viser tilstrækkelig, at de ustabile arbeidsforhold er skikket til at kuldkaste en hvilken-somhelst kalkyle for et arbeides fuldførelse, og at enhver forcering av et arbeide skaffer vanskeligheter, som helt nøytraliserer saadanne bestræbelser.

Vi ser os derfor nødsaget til alene av disse grunde at opgjøre vore arbeidsplaner paa helt nye forutsetninger.

De arbeider, som hittil er utført ved Tyn kraftanlæg, innskranke sig i alt væ-

sentlig til veibygning fra dalen og op til fjelds langs rørgaten og tunneltracéen, samt tunnelindslag, barakker og boligbygning. Endvidere er et provisorisk kraftanlæg paa ca. 1000 hk. med fordelingsnet snart færdig. I selve den ca. 11 km. lange hovedtunnel er endnu intet arbeide utført. Et væsentlig moment for at utspængningen av hovedtunnelen endnu ikke er sat igang er det, at man endnu ikke har kunnet træffe nogen bestemt avgjørelse med hensyn til tunnelprofilen, idet som ovenfor nævnt de reguleringsandragender, som vi har indsendt til departementet, endnu ikke er avgjort. Disse reguleringer vil bevirke en økning av den regulerte vandføring fra ca. 9,5 m.³ til 13,0 m.³, hvorav vil forstaaes, at tunnelprofilen maa økes tilsvarende.

Saaledes som forholdene ligger an paa høifjeldet ved Tyn vil man ikke med en rimelig arbeidsdrift under de nuværende forhold i tunnellerne kunne avancere mere end ca. 1½ km. pr. aar, og vil derav fremgaa, at man til tunnelanlægget vil trænge mindst 8 aar, idet man da intet hensyn har tat til eventuelle streiker, som man ganske sikkert bør gjøre regning paa en eller flere av under byggeperioden.

Dette tunnelarbeide kan som sagt ikke paabegyndes, før profilets størrelse kan fastlægges, d. v. s. arbeidet kan først paabegyndes vaaren 1921, idet reguleringsandragenderne vel neppe kan ventes avgjort saa tidlig, at nogen drift av betydning kan sættes igang isommer.

De senere undersøkelser og erfaringer har vist, at det vil være nødvendig at gaa til at lægge rørledningerne i tunnel. Herved faar man et øket tunnelanlæg paa vel 2 km. med meget betydelig tversnit i en skraaning av ca. 1 : 1.

Av hvad her er anført vil det forstaaes, at man mindst trenger en byggetid av 8 aar fra vaaren 1921 for at faa arbeidet færdig, og forutsetningen herfor er, at arbeidsforholdene ialfald ikke blir værre end de nuværende.

Efter departementets ønske vedlægger

Meddelte vassdragkonsesjoner.

vi et arbeidsprogram for en saadan byggeperiode.

Vi tillater os derfor i henhold til det foran anførte at andra om at faa utsættelse med færdiggjørelsen av anlæggene ved Tyin til september 1929.»

Det i andragendet påberopte bilag vedlegges.

Gjennem fylkesmannen i Sogn og Fjordane har man latt andragendet forelegge Årdal herredsstyre, som i møte 22de april 1920 har vedtatt følgende uttalelse — med 10 mot 6 stemmer —:

«Paa vilkor, at den arbeidsplan som er uppset vert fylgd, vaagor ikkje heradsstyret aa setja seg imot at søknaden vert imøtekomen. For tilfelle av at departementet samtykker i søknaden, gjeng heradstyret ut fraa, at det vert set som vilkor, at alle i Aardal heimaværande arbeidarar til ei kvar tid paa aaret fær arbeid paa selskapet.

Likeeins maa det krevjast, at den uppsette arbeidsplan vært fylgd, so det for framtid iikkje kan verta tale um vidre utsetjing.

For aa sikkra seg mot, at det i dei siste aari av utbyggjingsstidi iikkje vert so mange arbeidarar at det vil i ei braahast forrykja forholdet i bygdi bør selskapet iikkje ha løyve til aa ha mindre enn 300 arbeidarar i si tenesta, rekna fraa vaaren 1920.

Slik som tilhøve er, er det all so vondt aa faa husvær for arbeidarane ved anlegget. I framtid vil det verta endaa værre aa faa husvær for arbeidsfolk. I det høve vil daa heradstyret paa det sterkaste gjera krav paa at A/S Tyinfaldene maa verta tilpligta aa byggja so mange heimar (husvær) aat arbeidsfolki sine, at heradet maa verta friteken for mogelege krav paa husebyggjing.

Daa heradet i mange aar vil gaa tapt av den paarekna konsesjonsavgift, um arbeidet iikkje vert ferdigt til den før fastsatte tid, maa det for aa sikra heradet skatteinnkoma i den lange utbyggjingsstid, krevjast at selskapet til kvar tid maa ha so stor innbetalt lutmidel, at selskapet til kvart aar kan

skattleggjast etter so stor eiga at det fær ein heradskat paa minst kr. 20 000,00.

I 1918 fekk heradet laana kr. 50 000,00 av det fond, som selskapet etter konsession skulde deponera til trygd for heradet. Av dette laanet skulde det svarast 5 pct. renter, som skulde leggjast til hovudstolen og i si tid betalast attende av konsesjonsavgifti. Daa det no vil gaa so lang tid før konsesjonsavgifti vert utbetalt, maa det ogso krevjast, at selskapet iikkje fær godtgjort renter for nemnde laan.

Dei 6 som røysta mot, røysta for at selskapet maatte til ei kvar tid ha innbetalt so stor lutmidel at heradskatten vart kr. 30 000,00 um aaret.»

Saken har derefter været forelagt Vassdragkommissionen, som i skrivelse til departementet av 24de august 1920 har anført følgende:

«Kommissionen anbefaler at man av hensyn til de vanskeligheter krigen har medført stiller sig velvillig til tanken om utsættelse. Om man skal gå så langt som til å forlenge fristen med yderligere 8 år har fremstillet sig tvilsomt. Kommissionen har dog som forholdene ligger an iikkje funnet å burde opstille avvikende forslag.

Under hensyn til kommunens interesser og til stillingen på arbeidsmarkedet bør der søkes truffet en ordning, hvorved der iikkje blir nogen stans i arbeidsdriften. Kommissionen anbefaler at en eventuell innvilgelse av andragendet gjøres avhengig av den samme betingelse som opstillet for den tillatte utsættelse, nemlig at selskapet vedlikeholder arbeidsdriften omtrent i samme utstrekning som hittil til beskjeftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning efter departementets nærmere bestemmelse.

Videre foreslår man at konsesjonæren tilpliktes i fornøden utstrekning, på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrum efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Endelig har man festet sig ved at kommunen blir uheldig stillet med det lån det fikk av selskapet i 1918 hvis det kommer til å vare så lenge som nu påtenkt før anlegget kommer i drift, idet tidspunktet fra hvilket herredet kommer til å oppebære avgift blir tilsvarende utskutt. Man går nemlig ut fra at kommunen blir gjort delaktig i konsesjonsavgiften, jfr. kommisjonens forslag av 6te oktober 1916 og de 5 pct. rente som kommunen skal svare er det etter det foreliggende meningen å få likvidert gjennom denne avgift. Kommisjonen finner det rimelig at kommunen slipper å betale renter av nevnte lån i utsettelsestiden.»

Departementet finner etter de foreliggende opplysninger og erklæringer å måtte anbefale, at der tilstås selskapet den ansøkte utsettelse med utbygningsarbeidenes fullføring og påbegynnelse av anleggets drift.

Foruten det tidligere gjeldende vilkår om opretholdelse av en viss arbeidsdrift vil man anbefale betinget at det Årdals herred utbetalte forskud på avgifter blir rentefritt.

Departementet vil i tilfelle rette henvendelse til selskapet om arbeidsdriftens opretholdelse m. v.

Man tillater sig således å

innstille:

At den senest ved kgl. resolusjon av 8de mars 1916 fastsatte frist for fullførelsen av A/S Tyinfaldenes utbygnings- og reguleringsarbeider i Tyinvasdraget i Årdal, Sogn og Fjordane fylke, samt for påbegynnelsen av anleggets drift forlenges til 16de september 1929, — på betingelse av:

1. at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrekning som hittil til beskjefligelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning etter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse.

2. at Årdal kommune tilstås rentefrihet for det av selskapet i 1918 ydede lån stort kr. 50 000,00.

2. Tønsberg kommune.

(Erhverv av Vittingfoss bruk og vannfall i Ytre Sandsvør).

Kgl. resol. av 25de februar 1921.

Ved kgl. resol. av 2nen april 1917 blev der meddelt et opprettendes selskap, A/S Vittingfoss, konsesjon paa erhverv av vannfallene Vittingfoss med Hajernvassdraget. Man henviser herom til Meddelte Vassdragkonsesjoner IV, hvor konsesjonen vil finnes inntatt s. 78 flg.

Konsesjonsbetingelsene blev vedtatt av den foreløbig valgte direksjon for selskapet under forbehold av approbasjon av den konstituerende generalforsamling. Denne blev holdt 7de mai 1917, og selskapet blev da besluttet stiftet og de møtende vedtok konsesjonen av 2nen april s. å. Registrering av selskapet har derimot ikke funnet sted.

A/S Vittingfoss overdrog senere samtlige sine eiendommer og rettigheter til Tønsberg kommune, og selskapet blev på generalforsamling den 1ste oktober 1917 besluttet oppløst. Vannfallene og de faste eiendommer vil av selgeren Edw. Lloyd Ltd. bli kommunen direkte tilskjøtet.

Den A/S Vittingfoss meddelte konsesjon inneholder i § 19 bestemmelse om, at konsesjonen ikke kan overdras til andre uten kgl. tillatelse.

Tønsberg formannskap har i skrivelse av 6te desember 1917 og 12te mars 1918 hevdet, at kommunens erhvervelse av omhandlede eiendommer er uavhengig av konsesjon, idet vedtagelsen fra A/S Vittingfoss' side av konsesjonen av 2nen april 1917 ikke er meddelt departementet, hvorfor konsesjonen påstås ikke å være bindende for selskapet eller dets rettsefterfølger, Tønsberg kommune. Departementet har derimot inntatt det standpunkt, at da konsesjonen er vedtatt av A/S Vittingfoss' lovlige organer, kan dets eiendommer og rettigheter alene overdras med påhefte av konsesjonen.

Tønsberg kommune har erklært sig villig til å forhandle om en ordning, som tilgodeser de interesser, som gjennom bestemmelser i

Meddelte vassdragkonsesjoner.

konsesjonen er søkt varetatt av hensyn til almenheten og vedkommende stedkommune.

Utbygningen av vannfallet har således vært undergitt offentlig tilsyn også etter Tønsbergs erhvervelse av eiendommene.

Fra Ytre Sandsvær kommune, hvor Vittingfoss er beliggende, har man mottatt flere henvendelser om å søke gjennomført de bestemmelser i konsesjonen av 1917, som har særlig interesse for kommunen, således § 8 om opprettelse av fattigfond og i § 13 om kraftavgivelse samt bestemmelsen i § 2 om at der til opretholdelse av industrielle bedrifter på Vittingfoss skal anvendes en kraftmengde på 1 000 (eventuelt 1 500) hk.

Om disse spørsmål har der vært ført forhandlinger mellom departementet og Tønsberg kommune.

I skrivelse av 26de juli 1920 har borgermesteren i Tønsberg anført følgende:

«Tønsberg kommunes kjøp av Vittingfoss.

I forbindelse med kommunens tidligere skrivelser i denne saks anledning og under henvisning til konferencer med ekspeditionschefen for vassdragsavdelingen tillater jeg mig at meddele at Tønsberg kommune i den forløpne tid har bestræbt sig for at bane vei for en for alle interesserte tilfredsstillende ordning av denne sak.

Jeg skal herom bemerke:

1. Spørsmålet om fattigfond — cfr. de for A/S Vittingfoss opstillede koncessionsvilkaar, § 8 — er ordnet overensstemmende med det ærede departements skrivelse av 15de november 1919 ved Tønsberg Bystyres beslutning av 20de februar 1920 (sak nr. 8/1920, av hvilken avtryk vedlægges). Beslutningen er tidligere særskilt meddelt det ærede departement.

2. Om forholdet til stedkommunen, Ytre Sandsvær, har der været ført forhandlinger gjennom anlægsstyret for Vittingfoss. Disse har tilslut resultert i, at der er opnaadd en overenskomst, der er vedtat av Sandsvær herredsstyre og som Tønsberg Bystyre har bemyndiget formandskapet til at vedta for byens vedkommende, angaaende kraftleie til

Sandsvær og angaaende Vittingfoss Kraftanlæg og Tønsbergs forhold til Sandsvær.

Jeg tillater mig at vedlægge et avtryk av sak nr. 66/1920 i Tønsberg Bystyre, hvor overenskomsten er avtrykt pag. 196—199, tillike med utskrift av Bystyrets beslutning for saa vidt denne sak angaar, i møte 2den ds. hvorav fremgaar, at formandskapets indstilling (pag. 208) blev enstemmig vedtat.

Jeg tillater mig at henwise til overenskomsten, idet jeg særlig nævner, at Ytre Sandsvær har faat det kraftkvantum som ønskedes (§ 1) og som ligger over det man i tilfælde av koncession vilde havt at avgi — og til en pris som ligger væsentlig under den, der vilde fulgt av koncessionsvilkaarene for A/S Vittingfoss. Særlig med hensyn hertil bemerker jeg at produktionsprisen for kraften paa grund av overskridelser, som i disse tider har været uundgaaelige, selv ved fuld belastning av første utbygning viser sig at komme væsentlig over de stipulerte kr. 100,00.

Videre henviser jeg til overenskomstens § 8,1 og særlig § 8,2.

Ytre Sandsværs ordfører har meddelt mig at han har tilskrevet det ærede departement at herredet anser sig for tilfredsstillet med hensyn til overenskomsten.

3. Iøvrig — hvad angaar forholdet til staten og andre kommuner, da har Tønsberg ved en kontrakt med Hoff herred — se bystyresak nr. 66/1920 pag. 201 — paatat sig at levere indtil 500 hk. — og desuten at levere gjennom Hoff reservekraft til statens anlæg ved Hakavik — paa vilkaar, som vistnok vil medgis at være overordentlig gunstige for dette anlæg. (Overenskomstens § 7, 3dje avsnit.)

Endelig har Tønsberg ogsaa skaffet Lardal herred — som ikke paa længere tid kunde ventet at faa tilknytning til andre anlæg — elektrisk energi paa likesaa meget gunstige vilkaar for herredet. Se cit. bystyresak pag. 205.)

De herreder gjennom hvilke Tønsberg fjeruledning iøvrig gaar: Ramnæs og Sem, har allerede fra før kontrakter med Treschow-Fritzøe om levering av elektrisk energi og er tilknyttet ledningsnet.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Efterat Treschow-Fritzøes anlæg nu er kjøpt av Vestfold fylke og fylkets byer (derunder ogsaa Tønsberg) i forening, skulde ogsaa her ethvert motsætningsforhold være bortfjernet. Ydermere har Tønsberg for sit anlægs vedkommende erklært sig beredt til paa enhver maate at arbeide sammen med «Vestfold Kraftselskap» til fylkets forsyning med elektricitet — et særarbeide som allerede er indledet.

Av foranstaaende skulde saavidt jeg ser fremgaa at alle de interesser som er søkt tilgodeset gjennom de for A/S Vittingfoss opstillede koncessionsvilkaar, er tilgodeset av Tønsberg kommune direkte og indirekte, ved overenskomster. Hadde Tønsberg kommune erhvervet Vittingfoss-eiendommene direkte av det engelske firma Edw. Lloyd, vilde koncession ikke været nødvendig, men i realiteten er det en saadan erhvervelse som er skedd: A/S Vittingfoss formidlet praktisk talt kun overdragelsen og fik bare saavidt begyndt paa utnyttelsen av eiendommene, hvilke vil bli tilskjøtet Tønsberg kommune direkte fra Edw. Lloyd. — Det er Tønsberg kommune som med store utlæg har bygget kraftanlægget, til nytte ikke bare for sig selv, men for det hele distrikt.

Paa kommunens vegne tillater jeg mig at henstille at man ikke vender tilbake igjen til diskussion om, hvorvidt der er kommet en endelig koncession istand eller ikke, og hvorvidt Tønsberg som følge herav er paaheftet koncessionsvilkaar eller ikke. — I det øieblik realiteten i dette spørsmål nu kun er om Tønsberg kommune skal være hjemfaldsret underkastet for vandrettigheter og kraftanlæg, turde det ikke være urimelig om staten for sit vedkommende ikke holdt paa krav herom under de foreliggende forhold.

I denne forbindelse bemerker jeg, at firmaet Edw. Lloyd for sit vedkommende — med tiltrædelse fra Tønsbergs side som eier — har vedtat vilkaarene for firmaets leie av Vittingfoss Bruk — hvilken side av saken saaledes er iorden — og at Tønsberg har overdraget til staten ved særlig overenskomst de av de erhvervede vassdragsrettigheter, som særlig hadde interesse for staten, nemlig Hajern.

Baade av hensyn til Tønsberg kommunes tilhjemling av eiendommene fra Edw. Lloyd og av hensyn til skjøtningen av Hajern til staten, hvorom der er fremsat anmodning, vilde det være ønskelig at faa en avgjørelse saa snart som mulig.»

De paaberopte bilag vedlegges.

I skrivelse til Tønsberg magistrat av 30te juli 1920 meddelte man, at departementet måtte fastholde sin prinsipielle opfatning med hensyn til konsesjonen av 2den april 1917.

Da det gjenstående realitetsspørsmål av betydning alene syntes å være spørsmålet om konsesjonens tidsbegrensning, erklærte man å kunne anbefale, at hjemfaldsretten suspenderes sålange Tønsberg kommune er eier av anlegget.

Man har derefter fra borgermesteren i Tønsberg mottatt en skrivelse av 7de september 1920 som er sålydende:

«Da det ærede departements forslag i skrivelse av 30te juli i realiteten inøttekommer Tønsberg kommunes ønsker, tillater jeg mig at meddele, at kommunen er villig til at overta koncessionen av 2den april 1917 under de i skrivelsen fremholdte forutsætninger, idet jeg dog henstiller at følgende bemerkninger tas til overveielse:

Da det er overveiende sandsynlig at det vil komme til en sammenslutning i en eller anden form mellem de kraftverker som Vestfold fylke nu har erhvervet og Tønsberg kommunes, vilde det være hensigtsmæssig om den kongelige resolution omfattet en saadan eventualitet og bestemte suspension av hjemfaldsretten saalænge Tønsberg by — eller anden kommune eller sammenslutning av kommuner — eier anlegget.

Da en flerhet av de bestemmelser som indeholdes i koncessionen av 2den april 1917 forutsetter aktieselskapsformen, henstiller jeg, om ikke der i resolutionen bør bemerkes at koncessionen overtas av eller gaar over til Tønsberg kommune «med de forandringer som følger av at aktieselskapsformen er bragt til ophør» eller et lignende uttryk.

Jeg forstaar det derhen, at det i resolutionen vil bli indtat bemerkning om, at § 8

Meddelte vassdragkonsesjoner.

og § 13 ansees opfylt ved de trufne overenskomster — og bemerkningen om de forandringer som følger av selskapsformens ophør kunde da kanskje tilknyttet der.»

Departementet skal bemerke:

Tønsberg kommune har forpliktet sig til å erstatte de økede utgifter til fattigunderstøttelse som påføres Ytre Sandsvær kommune som følge av utbygningsarbeidene ved Vittingfoss. Herved må konsesjonsbetingelsenes § 8 ansees opfylt.

Ved den med Tønsberg trufne overenskomst er der sikret Ytre Sandsvær kommune for en tid av 70 år inntil 300 kw. elektrisk kraft til en pris av kr. 85,00 pr. elektr. hk. Når Tønsberg kommune i henhold til overenskomst med staten får den kraft som er betinget for overdragsleie av Hajernvassdraget til staten, skal den kraftmengde Ytre Sandsvær har krav paa økes til inntil 1000 kw. og prisen reduseres til kr. 75,00 pr. elektr. hk. Denne kraftmengde er mere enn hvad der i henhold til konsesjonen kan kreves avgitt til kommuner. Prisen kr. 85,00 pr. elektr. hk. er opgitt å svare omtrent til produksjonsprisen i Tønsberg kommunes nu utbyggede anlegg, altså uten det tillegg av 20 pct. som konsesjonen bestemmer for kraft til kommuner. Hoff kommune er ved kontrakt med Tønsberg sikret inntil 500 elektr. hk. til kr. 100,00 pr. elektr. hk. Utenom dette kvantum er Tønsberg forpliktet til å levere reservekraft til statens utbygningsarbeider ved Hakavik, inntil 300 elektr. hk. til kr. 100,00 pr. hk.

Ved disse overenskomster må konsesjonsbetingelsenes § 13 anses opfylt. Av konsesjonens bestemmelser gjenstår således alene tidsbegrensningen i § 18, som Tønsberg ikke har villet akseptere.

Da erhververen er en kommune, finner departementet overensstemmende med prinsippet i den nye konsesjonslov av 1917 å kunne anbefale, at bestemmelsen om overgang av vannfallet til staten efter 70 år suspenderes for den tid Tønsberg by er eier av Vittingfoss.

Da det er sannsynlig at Tønsberg kom-

mune kommer til å samarbeide med Vestfold kraftselskap eller eventuelle andre kommunale sammenslutninger på elektrisitetsforsyningens område, vil man anbefale, at hjemfallsrettens suspensjon også gjelder sålenge anlegget eies av en annen norsk kommune eller kommunal sammenslutning.

Man vil således anbefale, at Tønsberg kommune tillates å erverve Vittingfoss på de i konsesjon for A/S Vittingfoss av 2nen april 1917 fastsatte betingelser, dog med følgende endringer:

Konsesjonsbetingelsenes § 18 om anleggets overgang til staten efter 70 år suspenderes sålenge Tønsberg kommune eller en sammenslutning av norske kommuner står som eier. Konsesjonsbetingelsenes § 8 om fattigfond og § 13 om avgivelse av kraft til stat og kommuner anses opfylt ved de mellom Tønsberg og vedkommende kommuner avsluttede overenskomster, idet det er departementets forutsetning, at de forpliktelser, som Tønsberg kommune har overtatt likeoverfor vedkommende kommuner om kraftavståelse, refusjon av fattigutgifter, drift av Vittingfoss bruk m. v. blir overholdt så lenge konsesjonen består.

Forøvrig undergår konsesjonen de endringer, som følger av at konsesjonæren blir en kommune istedenfor et selskap.

Det bemerkes, at Hajernvassdraget ved overenskomst med Tønsberg kommune er ervervet av staten; konsesjonen til Tønsberg skal derfor alene omfatte Vittingfoss bruk og vannfall.

Man har utarbeidet et utkast til betingelser, som er overensstemmende med de for A/S Vittingfoss fastsatte med de foran omhandlede erindringer av hensyn til Tønsberg kommunes erhvervelse.

Utkastet som er vedtatt av kommunen er sålydende:

U t k a s t

til betingelser for Tønsberg kommunes erverv av Vittingfoss i Ytre Sandsvær.

1.

Konsesjonen meddeles på ubegrenset tid.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

2.

Kraftanleggets drift må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte maskineris energi, og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke uten Kongens samtykke nogensinde i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig å utnytte.

3.

Kommunen plikter, forinnen videre utbygning av vannfallet påbegynnes, å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vannfallets utbygning, således at arbeidene ikke kan iverksettes, forinnen planene er approbert av departementet.

Anleggene skal utføres på en solid måte. Deres utførelse såvel som deres senere vedlikehold og drift underlegges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av kommunen.

4.

Kommunen skal ved utbygningen av vannfallet og opførelsen av kraftstasjonen m. v. anvende funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, når de har hatt fast bopel her i riket det hele siste år.

5.

Kommunen forplikter sig til ved utbygning og drift av anlegget å anvende norsk materiell, forsåvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke

overstiger den utenlandske med mere enn 10 — ti — procent.

I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiell, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

6.

Forsikring tegnes såvidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne ved anlegget må ikke pålegges å motta varer istendenfor penger som vederlag for arbeidet eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis kommunen holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgjort for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige finnes nødvendig, plikter anleggenes eier ennvidere å utrede utgiftene derved.

9.

Ved damanleggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse, likesom anleggenes eier uten godtgjørelse må finne sig i den bruk av anleggene, som skjer i krigsøiemed.

10.

Kommunen er forpliktet til, om og når vedkommende departement så måtte for-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

lange, på rimelige, av departementet godkjente vilkår å skaffe arbeidere ved anlegget sundt og forsvarlig husrum.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlegg til enhver tid gjeldende bestemmelser om barakker og lignende skal komme til anvendelse ved anlegget.

11.

Kommunen må ikke uten samtykke fra vedkommende departement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på energi. Heller ikke må energi avgis til utlandet uten Kongens samtykke.

12.

Veier og broer, som kommunen anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner, at det kan skje uten vesentlig ulempe for anleggene.

Kommunen skal ikke motsette sig sortering av flere merker ved Vittingfoss leuse, om dette forlanges av fellesfløtningsforeningen. Edw. Lloyd limited's stilling som leietager av lensen i henhold til kontrakt med A/S Vittingfoss av 1ste oktober 1916 berøres ikke av denne bestemmelse.

13.

Kommunen er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som gis av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke ved anlegget.

14.

Kommunen skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det herved innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

15.

Konsesjonen kan ikke overdras til andre uten kongelig tillatelse.

Konsesjonen skal ikke være til hinder for at Tønsberg kommune inngår i samar-

beide med et fylkeskommunalt kraftselskap eller kommunale sammenslutninger i den almindelige elektrisitetsforsynings tjeneste.

16.

Kommunen har å underkaste sig de bestemmelser, som til kontroll med foranstående betingelsers overholdelse måtte bli truffet av vedkommende departement. De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av kommunen.

17.

Forsåvidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servituter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter selskapet innen 2 år å fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, herunder mulker, der måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående.

18.

Nærværende tillatelse skal på kommunens bekostning tinglyses innen de jurisdiksjoner, hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates Tønsberg kommune å erhverve Vittingfoss bruk og vannfall i Ytre Sandsvær på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 25de februar 1921 inntatte betingelser.

3. A/S Birtavarre.

(Yderligere fristforlengelse efter konsesjon av 27de februar 1914).

Jfr. II nr. 31, IV nr. 7 og 29 og V nr. 9.

Kgl. resol. av 25de februar 1921.

Ved kgl. resol. av 27de februar 1914 blev der gitt A/S Birtavarre tillatelse til å erhverve en del av Gaulasjok og foreta

Meddelte vassdragkonsesjoner.

regulering av Gaulasjavre, Lyngen herred, Tromsø amt.

Tillatelsen blev gitt på en del nærmere angivne betingelser, hvoriblandt at utbygningsarbeidene skulde påbegynnes innen en frist av 2 år fra resolusjonens datum og fullføres innen en yderligere frist av 5 år, betingelsenes I § 6. Man vedlegger avtrykk av det til grunn for resolusjonen liggende foredrag og av de fastsatte betingelser. Ved kgl. resolusjon av 4de august 1916 blev den fastsatte frist for påbegynnelse av anlegget tillatt forlenget med 1 år altså til 27de februar 1917 på betingelse av at anleggets fullføring ikke derved utsettes utover den 27de februar 1921.

Endvidere blev ved kgl. resolusjon av 24de august 1917 påbegynnelsesfristen og fristen for anleggets fullføring forlenget med 1 år eller henholdsvis til 27de februar 1918 og 27de februar 1922, og ved kgl. resolusjon av 2den august 1918 blev de nevnte frister yderligere forlenget til henholdsvis 27de februar 1919 og 27de februar 1923.

De til grunn for disse resolusjoner liggende foredrag vedlegges likeledes i avtrykk.

Med skrivelse fra advokat Sigurd Fougner av 27de februar 1919 mottok departementet et nytt andragende av samme dato fra A/S Birtavarre om, at fristene for påbegynnelse og fullføring av anlegget forlenges yderligere med et år, — hvilket andragende man tillater sig å vedlegge.

Efter anmodning blev der innrømmet selskapet midlertidig utsettelse med arbeidets påbegynnelse under sakens behandling.

Saken blev derpå av departementet den 11te april oversendt fylkesmannen i Troms for å forelegges vedkommende herredsstyre. I den anledning vedtok Lyngen herredsstyre i møte 2den desember 1919 følgende uttalelse:

«Man må fraråde, at der gis A/S Birtavarre forlengelse av fristene for regulering av Gaulasvassdraget, og skal man til grunn herfor anføre, at nevnte firmas ledelse ved sine disposisjoner har gjort herredets økonomiske stilling prekær.

Man henviser forøvrig til skrivelse, da-

tert 14de november d. å. fra Lyngen ordfører til fylkesmannen i Troms, av denne oversendt departementet.»

Nevnte skrivelse fra ordføreren i Lyngen vedlegges.

Lyngen formannskap har i påtegningskrivelse av 4de mars 1920 ledsaget den foreliggende uttalelse med følgende bemerkninger:

«Man tillater sig å henvise til A/S Birtavarres akkordforhandling, til selskapets formentlige underslag av skattebeløp, inkassert for herredet i henhold til skattelovene, til akkordstyrets formentlig ulovlige bortsalg av eiendele, hvori ogsaa vort herred har (havt) panteret. Videre har A/S Birtavarre disponert over verkets sykekasses fond ca. kr. 16 000,00, som maa ansees for mestendels tapt. Tilslut har verket tilbakeholdt inkassert «træk» paa arbeiderne for disses kooperative forretning, hvilken av denne grund — og paa grund akordstyrets standpunkt ved at nægte kooperatives fordring anerkjendelse som prioriteret — har set sig nødsaget til at søke ordning med kreditorerne, blandt hvilke igjen Lyngen provianteringsraad er den største med interesse av ca. kr. 19 000,00. A/S Birtavarre bør derfor ikke faa beholde sine rettigheter, uten paa betingelse av ordning av nævnte offentlige og kommunale fordringer.»

Overingeniøren for Troms fylkes elektricitetsforsyning har i skrivelse til fylkesmannen, datert 26de april 1920, anbefalt, at den av A/S Birtavarre ansøkte utsettelse meddeles.

Fylkesmannen i Troms har ved andragendets tilbaksendelse i skrivelse av 16de august 1920 bemerket:

«A/S Birtavarre er nu under konkursbehandling. Foruten å innhente Lyngen herredsstyres uttalelse har jeg ogsaa forelagt saken for styret i Troms fylkes kraftforsyning der i møte 27de f. m. har uttalt, at man på grunn av selskapets konkurs antar at avgjørelsen av spørsmålet om forlengelse av konsesjonen eller eventuelt innvilgelse av ny konsesjon for de senere eiere av Birtavarre

Meddelte vassdragkonsesjoner.

må optas til ny behandling. — Jeg er enig heri.»

Med skrivelse fra advokat Fougner av 13de april 1920, hvorav man vedlegger gjenpart, hadde departementet imidlertid mottatt et fornyet andragende fra A/S Birtavarre om yderligere fristforlengelse.

Dette andragende tillater man sig å hitsette:

«Ved kgl. resolution av 2den august 1918 blev det bestemt, at de senest ved «resolution av 24de august 1917 fastsatte frister for paabegyndelse og fullføring av utbygning og regulering av Gaulasjok og Gaulasjavre, Lyngen herred, Tromsø Amt, forlænges med 1 aar eller henholdsvis til 27de februar 1919 og 27de februar 1923.»

Ved andragende til Kongen, datert 27de februar 1919 ansøkte jeg paa selskapets vegne om, at der maatte bli indrømmet selskapet 1 aars yderligere utsættelse saavel med reguleringsarbeidernes paabegyndelse som med anlæggets fullføring. Og i en til Arbeidsdepartementet stilet følgeskrivelse anmodet jeg samtidig om, at der maatte bli indrømmet selskapet en foreløbig forlængelse i paavente av andragendets endelige avgjørelse. Ved Arbeidsdepartementets svarskrivelse av 11te april f. a. meddelte da ogsaa departementet samtykke til, at arbeidets paabegyndelse utstod under sakens behandling. Nogen endelig avgjørelse med hensyn paa det indgivne andragende er derimot hittil ikke truffet. Man har gaat ut fra, at det var den mellekommende akkordforhandling, som bevirket at sakens behandling — som man antok — var stillet i bero.

A/S Birtavarre tillater sig nu herigjennem at andrage om, at der indrømmes selskapet 2 — to — aars yderligere utsættelse regnet fra de tidligere gjældende frister, saavel med reguleringsarbeidernes paabegyndelse som med anlæggets fullføring. De nye frister skulde da bli henholdsvis den 27de februar 1921 og den 27de februar 1925.

Til begrundelse av ansøkningsen om yderligere fristforlængelser finder jeg at burde opplyse, at selskapet i løpet av første halv

1919 kom i økonomiske vanskeligheter som følge av det da indtraadte voldsomme fald i kobberpriserne. Det kan forsaavidt være tilstrækkelig at henvise til, at selskapet indtil utgangen av 1919 opnaadde en kobberpris av kr. 5,30 pr. kg., mens markedsprisen umiddelbart derefter sank saa sterkt at der noget ut i 1919 ikke engang var kjøper til en pris av kr. 1,40 pr. kg. Senere er vistnok prisen efterhvert steget, men dog ikke høiere end til kr. 1,90 à kr. 2,00 pr. kg.

Det er klart, at dette voldsomme prisfald, og det netop paa et tidspunkt, da man hadde rustet sig for en øket produktion, maatte faa de alvorligste følger for selskapets hele økonomiske stilling. Og man saa sig da ogsaa tvunget til at la selskapet overgi sit bo til akkordforhandling. Man henviser i denne forbindelse til den vedlagte indberetning av 21de juni 1919 fra akkordstyret i selskapets akkordforhandlingsbo, idet man tilføier, at akkordforslaget — der, som det vil sees, gik ut paa et 9 maaneders moratorium — blev stadfæstet ved Lyngens skifterets kjendelse av 13de september f. a. Selskapet staar i moratorietiden under akkordstyrets tilsyn. De 9 maaneder utløper den 13de juni d. a.

Der arbeides nu paa at skaffe selskapet ny kapital. I denne forbindelse tilføies, at maskinhusets smeltehytte i november 1919 nedbrændte til grunden, hvad der har umuliggjort enhver produktion, i ethvert fald for den resterende tid av moratorietiden, mens man ellers selv under de nuværende forhold vilde ha set sig istand til at holde driften gaaende med ialfald noget overskud.»

Andragendet blev under 3dje juni 1920 oversendt fylkesmannen til foreleggelse for Lyngen herredsstyre. I henhold hertil har Lyngen herredsstyre i møte 24de august 1920 vedtatt sådan uttalelse:

«Man henholder sig til uttalelser avgitt under behandlingen av lignende andragender fra A/S Birtavarre ifjor og tidligere, og kan man nu mindre end før anbefale at utsættelse med utbygningen tillates, fordi selskapet er saa absolut insolvent, at der endog andras om

kommunens garanti for skifteomkostninger, hvilket fremstilles som nødvendig, om skiftebehandling overhodet skal komme istand.»

Efterat saken ihøst var kommen tilbake gjennom fylkesmannen, har departementet mottatt en skrivelse fra advokat Sigurd Fougner, datert 30te november 1920, sålydende:

«Idet jeg henviser til mit under 13de april d. a. for ovennævnte selskap indsendte andragende om forlængelse av fristerne for paabegyndelse og fullførelse av arbeidet vedrørende regulering av Gaulasjavre, og min til det ærede departement stiledede følgeskrivelse av s. d., kfr. departementets foreløbige meddelelse av 3de juni d. a., tillater jeg mig at meddele, at selskapets bo senere hen er overgaaet til konkursbehandling, og at konkursstyret nu har anmodet mig om at gjøre fornyet henvendelse til det ærede departement angaaende forlængelse av de paagjældende koncessionsfrister. Konkursstyret fremhæver at der jo vil være en mulighet tilstede for opnaaelse av tvangsakkord for selskapet, og at der under enhver omstændighet er grund til at søke koncessionen holdt vedlike, saalænge konkursbehandlingen paagaar.

I henhold hertil tillater jeg mig da at fremholde at nu ogsaa konkursboet andrager om fristforlængelse som angit i det ovennævnte andragende. Jeg tilføier, at den fristforlængelse, som hittil er søkt, under de ændrede forhold formodentlig i et hvert tilfælde blir utilstrækkelig, og at konkursboet derfor sandsynligvis i sin tid vil komme til at opta spørsmålet om en yderligere forlængelse.»

Departementet finner i betraktning av, at A/S Birtavarres bo for tiden er under konkursbehandling, å kunne anbefale, at den av selskapet og dets konkursbo ansøkte yderligere utsettelse av fristene for påbegynnelse og fullførelse av utbygnings- og reguleringsarbeidet innvilges. Den under sakens behandling meddelte midlertidige fristforlængelse bortfaller derved og yderligere fristforlængelse forutsettes ikke tilstått uten i forbindelse med ny finansiering av fore-

tagendet. De forskjellige refusjonskrav og anker mot selskapet og dets styre, der er fremsatt av Lyngen formannskap, vil henhøre under vedkommende konkursretts behandling og således ligge utenfor departementets avgjørelse.

Forsåvidt konkursboets rettigheter vedkommende Gaulasvassdraget måtte bli overdraget et nytt selskap, vil hertil utkreves ny erhvervs- såvelsom reguleringstillatelse. Og i henhold til de gjeldende bestemmelser blir spørsmålet om meddelelse av sådan konsesjon til det eventuelle nye selskap — innen der treffes avgjørelse herom — å forelegge Lyngens kommunale myndigheter til uttalelse.

Man tillater sig således å

innstille:

De senest ved kgl. resolusjon av 2den august 1918 fastsatte frister for påbegynnelse og fullførelse av utbygning og regulering av Gaulasjok og Gaulasjavre, Lyngen herred, Troms fylke, forlenges med 2 år eller til henholdsvis 27de februar 1921 og 27de februar 1925.

4. Norsk Elektrokemisk Aktieselskap.

(Yderligere fristforlængelse efter konsesjon av 5te juli 1906).

Jfr. I, nr. 2, IV nr. 10, V nr. 11 og VI nr. 3.

Kgl. resol. av 25de februar 1921.

Ved kgl. resol. av 5te juli 1906 blev der meddelt Norsk Elektrokemisk Aktieselskap tillatelse til å erhverve bl. a. Dalsfoss, Tveitereidfoss og Solumfoss i Kragerøvassdraget.

Tillatelsen blev meddelt bl. a. på betingelse av at de nevnte fosser skulde utbygges innen 10 år fra konsesjonens datum.

Ved kgl. resol. av 19de mars 1915 blev ovennevnte frist forlenget med 1 år for Solumfoss' vedkommende og med 3 år for Tveitereidfoss' vedkommende eller til 5te juli 1917 og 5te juli 1919.

Disse frister blev ved kgl. resol. av 2nen november 1916 atter forlenget med et år til

Meddelte vassdragkonsesjoner.

henholdsvis 5te juli 1918 og 5te juli 1920 og ved kgl. resol. av 16de august 1918 yderligere forlenget med et år eller henholdsvis til 5te juli 1919 og 5te juli 1921.

Senest er de ved kgl. resol. av 12te mai 1919 enn yderligere forlenget med 1 år eller henholdsvis til 5te juli 1920 og 5te juli 1922 (jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner VI», side 25).

Gjennem fylkesmannen i Telemark har departementet mottatt et nytt andragende fra Norsk elektrokemisk Aktieselskap, datert 21de januar 1920, om yderligere forlengelse av heromhandlede frister.

Andragendet lyder som følger:

«Under henvisning til vore tidligere anmodninger om forlængelse av fristen for utbygning av Solumfos og Tveitereidfos i Sannidal, senest av 21de januar 1919, hvilket andragende blev indvilget ved kgl. resol. av 12te mai 1919, tillater vi os herved i ærbødighet at andra om utsættelse av denne frist yderligere i et aar, altsaa for Solumfos' vedkommende til 5te juli 1921 og for Tveitereidfos til 5te juli 1923.

Vi tillater os at henvise til de grunde, som vi i vore tidligere andragender har anført for utsættelse med utbygningsarbeidene, hvilke grunde jo nu er tilstede i høiere grad end før. Nogen nærmere utvikling av disse grunde er antagelig unødvendig.

Desuten ligger for tiden den elektrokemiske industri helt nede, og det av os fremstillede produkt carbid er absolut usælgelig til priser som dækker driftsutgiftene.

Vi leverer fra vort igangværende anlæg elektrisk energi til de nærliggende kommuner til en meget rimelig pris, og kan vi med det antal hestekræfter, som vi allerede har utbygget mere end tilfredsstillende disse kommuners kraftforbruk i en aarrække fremover saaledes, at nogen utvidelse av vort anlæg for den saks skyld er helt unødvendig.»

Andragendet har været forelagt Sannidal herredsstyret, som i møte den 8de mars 1920 enstemmig har avgitt følgende uttalelse:

«Herredsstyret anbefaler andragendet under forutsetning av at Sannidal, Skaatøy

og Kragerø elektricitetsverker faar anledning til at faa kjøpt en forøket mængde elektrisk energi, som disse tre kommuner trenger til lys, opvarmning, kokning, gaardsbruk og smaaindustri efter alternativ I.

I den anledning opplyses, at nævnte tre kommuner allerede har en kontrakt med «Norsk Elektrokemisk Aktieselskap», hvorefter de for nærværende kan utta tilsammen 600 hestekræfter, (desuten har Kragerø kommune en tidligere kontrakt paa 400 hk., som forlængst er optat).

Nævnte 600 hk. vil med de allerede planlagte anlæg for øie være optat i en meget nær fremtid, og N. E. A. plikter ikke at avgi nogen forøket mængde elektrisk energi før om 8 aar, medmindre Solum og Tveitereidfos blir utbygget. Følgelig er det med den nuværende kontrakt for øie i kommunernes interesse, at disse fosser snarest mulig utbygges, idet kommunerne da vil kunne faa levert i de første 10 aar efter utbygningen indtil 1500 hk. og senere ialt 2100 hk. Med fremtidens behov for øie vil ganske vist ogsaa disse energimængder vise sig for smaa.

Herredsstyret mener derfor, at N. E. A. uten hensyn til den forøkede energimængde, som er betinget saasnt Solum- og Tveitereidfos er utbygget, bør tilpligtes at levere de tre kommuner fra sine nuværende kraftstationer, hvad de nævnte tre kommuner maatte tiltrænge av elektrisk energi til lys, opvarmning, kokning, gaardsbruk og smaaindustri, saalænge kraftstationerne ved Solum- og Tveitereidfos ikke er fuldført.»

Fra Kragerø formannskap har departementet derhos mottatt følgende forestilling, datert 14de april 1920:

«Bekjendt med at N. E. A. har ansøkt det ærede departement om en yderligere utsættelse for utbygningen av Solum- og Tveitereidfos i Sannidals herred, vil Kragerø formannskap henlede departementets opmerksomhet paa en kontrakt av 25de april og 4de juni 1918, indgaat mellem N. E. A. paa den ene side og Kragerø, Skaatøy og Sannidal paa den anden side, der følger som bilag 2, side 21.

Som det av kontrakten fremgaar kan de nævnte kommuner kun forlange indtil 600 elektriske hk. de første to kontraktaar, men kan saasnart Solum- og Tveitereidfos er utbygget ifølge alternativ II forlange denne energimængde hævet til 1500 hk.

Samtlige kommuner har ogsaa underrettet N. E. A. om, at de har bestemt sig for at gaa over til alternativ II.

Dersom nu departementet betingelsesløst indvilger en yderligere utsættelse med utbygningen av nævnte fosser, vil Kragerø kommune komme i en vanskelig stilling, idet al den energi, vi fortiden disponerer praktisk talt er bortkontraktert, idet vi nu nylig ogsaa ha faat statens jernbaneanlæg som en større abonnent til drift av grubemaskineri.

For at forhindre at Kragerø kommune og likeledes de to landkommuner skulde komme i den beklagelige stilling at maatte nægte en ønskelig yderligere utvidelse av kommunernes fordelingsnet, tillater vi os at anmode departementet om, som betingelse for den yderligere henstand med utbygningen, at stille følgende betingelse:

N. E. A. forpligter sig til at levere elektrisk energi til Kragerø, Skaatøy og Sannidals kommuner efter alternativ II ifølge kontrakt av 25de april og 4de juni 1918 opprettet mellem disse kommuner og N. E. A., saasnart kommunerne ønsker at gaa over til dette alternativ.

Da N. E. A. paa grundlag av en tidligere med Kragerø kommune opprettet kontrakt, der følger som bilag 1 vil benytte sig av en bestemmelse i § 3 til at opsi kontrakten, tør vi likeledes anmode departementet om at gjøre følgende betingelse til N. E. A.:

Den med Kragerø kommune opprettede kontrakt av 14de april og 4de mai 1909 skal fremdeles staa ved magt og for fremtiden ansees for av sig selv at bli fornyet fra kommunens side uanset bestemmelsen i § 3, saasandt nogen opsigelse fra kommunens side ikke maatte foreligge.

Som forklaring til aarsaken, hvorfor vi ønsker denne betingelse medtat, skal vi fremkomme med en nærmere forklaring.

§ 3 er naturligvis medtaget for at kommunen skulde ha frie hænder til at kontrahere en billigere kraftleie. Direktionen av elektricitetsverket har imidlertid forsømt at gi det stipulerte 6 mdrs. varsel foran utløpet av anden femaarsperiode, der utløp 1ste juli 1919. Heller ikke N. E. A. var opmerksom paa at kontrakten skulde fornyes. Selskapet sendte i sin tid sin regning for første kvartal i den nye femaarsperiode og likeledes for andet kvartal, hvilke regninger blev betalt av vort elektricitetsverk, hvorved foreligger en underforstaat og selvfølgelig fornyelse av kontrakten. — Først den 19de februar 1920 underretter N. E. A. elektricitetsverket om, at de ansaa kontrakten ophævet.

Skjønt saken saaledes skulde synes at være noksaa klar, saaledes at N. E. A. intet lovlig medhold vil finde for sit forlangende om kontraktens annullering, vil vi dog være departementet særdeles taknemmelig, om vi ved en betingelse som foreslaat kan undgaa proces og ubehageligheter nu og i fremtiden.»

Saken har været forelagt Vassdragkommisjonen, som i møte den 19de august 1920 har anført følgende:

«Vassdragkommisjonen skal bemerke at det under de herskende overordentlige høie priser på arbeide og materiell ligger nær å se tiden noget an med å gå igang med utbygninger når der ikke foreligger særlige kraftbehov. — I nærværende tilfelle er ifølge andragendet stillingen den at ansøkeren fra det allerede utbyggede anlegg har mere enn tilstrekkelig kraft til å tilfredsstille såvel sitt som omhandlede kommuners behov. Spesielle grunner mot utsettelse kan ikke sees å foreligge. Under disse omstendigheter har kommisjonen intet særlig å innvende mot at man stiller sig imøtekommende til andragendet. Dog bør man formentlig gjennom vilkår sikre sig at de omhandlede 3 kommuner får sitt kraftbehov tilfredsstillet. Kommisjonen oppstiller antydningvis følgende forslag til betingelse:

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Konsesjonæren plikter uten hensyn til den forøkte energi som er betinget så snart Solumfoss og Tveitereidfoss er utbygget og sålenge kraftstasjonene ved disse fosser ikke er fullført å levere fra sine nuværende kraftstasjoner til Sannidal, Skaatøy og Kragerø hvad disse 3 kommuner måtte trenge av elektrisk energi til lys, oppvarming, kokning, gårdsbruk, håndverk og småindustri.»

I anledning herav har departementet rettet forespørsel til Norsk Elektrokemisk Aktieselskap om, hvorvidt det måtte ha noget å bemerke ved de av Vassdragkommisjonen og Kragerø formannskap omhandlede betingelser for eventuell innvilgelse av andragendet om yderligere fristforlengelse.

Fra selskapet er derefter mottatt følgende skrivelse, datert 1ste desember f. å.:

«Da vi for en tid siden blev vidende om, at kommunerne for at anbefale vor ansøknings om utbygningsfristens forlængelse vilde stille forlangende om straks at kunne gaa over til alternativ II i vor kraftleiekontrakt, optok vi underhaandsforhandlinger angaaende en forhøielse av strømprisen paa grund av de stadig økede utgifter.

Under disse forhandlinger har vi præcisert likeoverfor kommunerne, at vi ikke hadde noget at indvende mot, at kommunerne gik over til alternativ II med forøket kraftkvantum, hvis de vilde gi os et rimelig tillæg til den ifølge kontrakten gjældende strømpris, der av enhver maa ansees usedvanlig lav.

Medens vi nu er kommet overens med Kragerø om at faa en forhøielse av kr. 15,00 pr. hk.-aar for det kvantum som de nu uttar og av kr. 20,00 pr. hk.-aar for det kvantum, som de ifølge alternativ II vil ha ret til at utta utover hvad de nu disponerer over, har de 2 andre kommuner Skaatøy og Sannidal ifølge oppgave meddelt Kragerø, at de ikke nu vil betale mere, da de for længer tid fremover vil ha nok med den kraftmængde, som de for tiden disponerer. De har derfor ingen interesse av, at strømkontraktens alternativ II gjøres gjældende allerede fra nu av.

Det bemerkes, at Skaatøy og Sannidal i

det sidste aar benyttet tilsammen 160 hk. et kvantum, der i aar aller høiest blir 200, medens de har 400 hk. disponibel.

Under henvisning til ovenstaaende synes vi det litet rimelig, at vi skal tilpligtes at levere Skaatøy og Sannidal kraft efter alternativ II, naar kommunerne har rikelig kraft efter alternativ I og ikke vil betale mere for denne kraft, saaledes som Kragerø nu gjør.

Det gjøres uttrykkelig opmerksom paa, at den overenskomst som vi har indgaat med Kragerø angaaende forhøiet strømpris, indeholder bestemmelser om, at prisen skal nedsettes efterhvert som lønningerne synker, og tillater os til orientering at vedlægge avskrift av denne overenskomst.

Da det neppe er sandsynlig at forholdene i de nærmeste aar fremover vil stille sig bedre med hensyn til utbygningsmuligheter, tør vi ansøke det ærede departement om at utbygningsfristen for begge fosse forlænges for os til 5te juli 1925.»

Av en skrivelsen vedlagt gjenpart av den mellem Kragerø kommune og selskapet avsluttede tilleggskontrakt av oktober—november f. å. fremgår, at selskapet mot en omforenet forhøielse av strømprisen har tilstått kommunen adgang til straks å gå over til alternativ II i kontrakten av 25de april og 4de juni 1918, og at kommunen paa sin side har vedtatt å opfylde de dermed forbundne forpliktelser, dog således at den kun får overlatt $\frac{1}{3}$ av de energimengder, som alternativ II stipulerer og kun har forpliktelse til å betale for $\frac{1}{3}$ av de til alternativet fastsatte minimumsavgifter. Samtidig har selskapet erklært sig villig til å anse kontrakten med Kragerø kommune av 14de april, 4de mai 1909 som fornyet og i fremtiden automatisk fornyende sig selv som i § 3 bestemt.

Efter de foreliggende opplysninger og erklæringer finner departementet å kunne anbefale, at de i selskapets konsesjon av 5te juli 1906 betingede frister for anleggets utbygning yderligere forlænges til 5te juli 1925 for såvel Solumfoss' som Tveitereidfoss' vedkommende. Da Kragerø kommunes kraftbehov nu foreløbig er ordnet ved den mindelige overenskomst med selskapet, og da også de to

landkommuners — Sannidal og Skaatøys — behov efter det oplyste må forutsettes inntil videre å være tilfredsstillt ved den gjeldende kraftleiekontrakt av 25de april, 4de juni 1918, antas det uforholdent å opstille som betingelse nogen forpliktelse for selskapet til å levere de to landkommuner elektrisk energi utover det kvantum, som er sikret ved den gjeldende kontrakt.

Man tillater sig således å

innstille :

De ved kgl. resolusjon senest av 12te mai 1919 fastsatte frister for utbygning av Solumfoss og Tveitereidfoss i Kragerøvassdraget forlenges til 5te juli 1925 for begge fossers vedkommende.

5. Nordland Portland Cementfabrik A/S.

(Erhverv og regulering av Sørfjordvassdraget i Tysfjord herred).

Kgl. resol. av 8de april 1921.

Stortinget har under 8de juni 1920 ved behandling av innstilling fra skog- og vassdragkomiteen om tillatelse for Nordland Portland Cementfabrik A/S til å erverve og regulere Sørfjordvassdraget i Tysfjord, Nordland fylke, fattet flg. beslutning:

«Stortinget har intet å innvende mot at det tillates Nordland Portland Cementfabrik A/S å erverve og regulere Sørfjordvassdraget i Tysfjord herred, Nordland fylke, på de i proposisjonen opstillede betingelser med de av komiteen foreslåtte forandringer.»

Om denne beslutning tillater man sig å henvise til St. prp. nr. 81, 1920, innst. S. LIX, 1920, og St.forh. for s. å., side 2028, hvorav avtrykk vedlegges.

De av komiteen foreslåtte og av Stortinget vedtatte endringer i de som bilag til proposisjonen trykte betingelser er følgende:

Det i vilkårenes avsnitt I, post 9, fastsatte beløp der vil bli å stille til rådighet for Kirkedepartementet til almindennende

virksomhet blandt arbeiderne og til geistlig betjening forhøies fra kr. 5 000,00 til kr. 10 000,00.

Departementet har innhentet selskapets vedtagelse av nevnte endring, mottatt med skrivelse fra fylkesmannen i Nordland av 7de februar 1921.

I II post 2 er ordene «etter innstilling av Vassdragkommisjonen» strøket, idet vassdragkommisjonen i henhold til den vedtatte vassdragorganisasjon skal opheves.

Man tillater sig å vedlegge et således endret utkast til betingelser for tillatelsen.

Blandt konsesjonsbetingelsene er som post 4 i avsnitt II inntatt bestemmelse om at vannslipningen fra reguleringsmagasinene skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger.

Som det vil fremgå av det til grunn for ovennevnte proposisjon liggende foredrag, er selskapets planer basert på en skridtvis utbygning av vassdraget.

For de 2 første byggetrins vedkommende er kraftstasjonen forutsatt henlagt ved Øvre Sørfjordvatn og vassdragets regulering å foregå i forholdsvis liten utstrekning.

I første utbygning som nu er ferdig, inngår regulering av Brynsvatn mellom kote 491,0 og 493,5.

Med skrivelse fra hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet av 17de mars 1921 har man mottatt et av hovedstyret avgitt utkast til manøvreringsreglement for omhandlede dam for Brynsvatn.

Utkastet der har været forelagt selskapet og vedtatt uten bemerkning av dette, er sålydende:

U t k a s t

til manøvreringsreglement for regulering av Brynsvatn i Sørfjordelv.

«I. Brynsvatns reguleringsdam.
Øverste reguleringsgrense kote 493,5
Nederste ————— » 491,0

Reguleringshøide 2,5 m.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense skal betegnes med faste og tydelige merker, som det offentlige godkjenner.

- II. Vannstanden i Brynsvatn må ikke overstige regulert høivannstand uten at flomløpskanalen er helt åpen. Det skal på sees at flomløpene ikke hindres av is, sne eller lignende samt at dammen til enhver tid er i god stand.
- III. Vannslipningen foregår efter kraftstasjonens behov. Det skal ved manøvreringen has for øie at flomvannføringen i vassdraget såvidt mulig ikke forhøies. Heller ikke må vassdragets naturlige lavvannføring forminskes til skade for andres rettigheter.
- IV. Til å forestå manøvreringen antas norsk statsborger, som godtas av vedkommende regjeringsdepartement.
- V. Der føres protokoll over avleste vannstande samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til Vassdragdirektøren.
- VI. Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende departement.
- VII. Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen efter at de interesserte har hatt anledning til å uttale sig.»

Ved den her nevnte 1ste utbygning heves Brynsvatn 2,5 meter. — Det land, ca. 50 mål som derved neddemmes ligger så høit tilfjells (over 490 m. o. h.) at reguleringen formentlig ikke kan få nogen uheldig følge.

Brynelven, øvre og nedre Sørfjordvatn er alle opgitt å være uten betydning for fiske.

Det er derhos i andragendet anført at Brynelvdalen er fullstendig vild og ubebodd.

Konsesjonsandragendet har været forelagt distriktet uten at det er oplyst å foregå nogen almen ferdsel eller fløtning i vassdraget.

Det av hovedstyret fremlagte forslag til damreglement for 1ste utbygning skulde derfor være tilstrekkelig, hvorfor man har funnet det unødvendig å forelegge reglementet for distriktet til uttalelse.

Det av vassdragdirektøren utarbeidede reglementsutkast vil departementet i henhold hertil anbefale fastsatt som gjeldende inntil videre.

Idet man vil anbefale den ansøkte tillatelse meddelt på de i vedlagte utkast opstillede betingelser tillater man sig således å

i n n s t i l l e :

1. Det tillates i medhold av lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 § 4 og lov om vassdragreguleringer av s. d. Nordland Portland Cementfabrik A/S å erverve og regulere Sørfjordvassdraget i Tysfjord, Nordland fylke i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i fremlagte utkast opstillede betingelser.
2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglement for manøvrering av reguleringsdam for Brynsvatn overensstemmende med Arbeidsdepartementets foredrag av 8de april 1921.

Betingelser

for

erhverv og regulering av Sørfjordvassdraget i Tysfjord.

I.

1.

Selskapets styre (direksjon og representantskap) skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erhverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende regjeringsdepartements godkjen-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

nelse andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal påføres aksje- eller partbrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Selskapets grunnkapital skal til enhver tid utgjøre minst tredjeparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlegg.

Majoriteten av selskapets aksjer eller parter må ikke uten særlig kongelig tillatelse tilhøre nogen som eier, bruker eller leier kraft fra annet vannfall her i riket, eller som sitter inne med aksje-(part)majoriteten i noget annet selskap, som eier eller bruker eller leier kraft fra vannfall her i riket. Selskapets vedtekter såvelsom senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige eller særlige innskrenkninger i styrets virksomhetsområde alene gyldige, når de godkjennes av departementet.

Bestemmelsene i annen passus skal ikke være til hinder for at vedkommende departement kan meddele tillatelse for andre enn de nevnte retssubjekter til å eie aksjer for pålydende inntil kr. 225 000,00. Meddeles sådan tillatelse, kan tillatelse likeledes meddeles til at et medlem av representantskapet kan være fremmed statsborger.

2.

Forsåvidt konsesjonæren anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner føie dertil, anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

Kraften kan ikke uten efter ny tillatelse gis annen hovedanvendelse enn i andragendet angitt (cementfabrikasjon med bibedrifter).

3.

Første og annet utbygningstrinn beregnet å gi tilsammen ca. 2500 turbin-hk. med tilhørende regulering må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum og disse arbeider må fullendes og anleggets drift påbegynnes innen en yderligere frist av 5 —

fem — år. Den samlede utbygning og regulering av vassdraget skal være fullført innen 12 år regnet fra konsesjonens datum.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune efter post 16, og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke nogensinde i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

4.

Konsesjonæren skal ved regulering av vedkommende vassdrag ved vannfallets utbygning og kraftanleggets drift samt ved de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget, bare bruke arbeidere og funksjonærer, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Konsesjonæren skal ved reguleringen av vedkommende vassdrag, vannfallets utbygning og kraftanleggets drift samt ved de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget, bruke norsk materiell, forsåvidt dette kan fåes like godt, til-

Meddelte væsdragkonsesjoner.

strekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet. I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om bruken av norsk materiell, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 — femten — prosent av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje ved utleveringen. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende

regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget og til de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget.

9.

Konsesjonæren skal stille til rådighet for Kirkedepartementet inntil kr. 10 000,00 til almindennende virksomhet blandt arbeiderne og til geistlig betjening efter nevnte departements nærmere bestemmelse. I dette øiemed er konsesjonæren såfremt nevnte departement forlanger det og efter dettes nærmere bestemmelse desuten forpliktet til å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige til anlegget knyttede befolkning.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legghjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiofsyn.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrum og tomter til bygning av egne hjem med veier, vann, kloakk og elektrisk lysanlegg samt grunn til forsamlingslokale med leseværelse m. v., til lokale for kooperativ eller annen handelsvirksomhet og lignende — alt efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

I tilfelle av salg av hus eller tomter, skal konsesjonæren sørge for å innta i hjemmelsbrevet bestemmelse om, at det fremtidig ikke skal kunne beregnes større husleie, enn at den dekker forrentning av kapitalen, utgifter til vedlikehold, skatter, avgifter og tilsyn samt passende amortisasjon. Tilsvarende regler skal gjelde hvis bygsel eller tomteleie benyttes istedenfor salg. I tilfelle av tvist om leiens størrelse fastsettes denne av husleienevnden, hvis sådan finnes, men ellers av fylkesmannen.

Konsesjonæren er forpliktet til for strøk, hvor der ventes å ville bli bymessig bebyggelse, eller en større samling av mennesker å bekoste utarbeidet utkast til reguleringsplan og innsende denne til vedkommende regjeringsdepartement gjennom de stedlige myndigheter. Ved regulerings fastsettelse kan departementet forlange avstått av konsesjonærens eiendom uten vederlag grunn til offentlige veier og gater — både i og utenfor det regulerte strøk — samt grunn til oppførelse av bygninger til skoler, kirke, post, telegraf, tollbod, retslokale og fengsel.

Konsesjonæren skal etter Kongens nærmere bestemmelse avstå til vedkommende kommune etter inkjøpspris med tillegg av renter og øvrige utgifter, konsesjonæren tilhørende ubebygget grunn, som han ikke har eller antas å få bruk for til sin bedrift, og som ansees skikket til bebyggelse eller andre kommunale formål utenfor dem, som er betinget i foregående ledd. Såfremt der ikke opnåes enighet om overdragelsessummen, skal den fastsettes ved skjøn på grunnlag av foranstående bestemmelser.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet og ved transporter til og fra de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft fra anlegget. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger utenfor det egentlige fabrikkområde, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt depar-

tementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til for reguleringsanleggene, kraftanleggene og de ham tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft fra anlegget å opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvesenet av 19. mai 1900, kap. 4, er gitt om bergverker.

Likeledes er konsesjonæren forpliktet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved regulerings- og utbygningsarbeidene og opførelse av kraftstasjon beskjeftigede arbeidere og deres familjer. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgår til dekning av kommunens utgifter til understøttelse av arbeidere ved de nevnte anlegg, overgår til et for det hele land eller visse deler av landet felles fond, som fortrinnsvis skal tjene til sikring for kommunene, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt etter nærmere regler som Kongen gir. På samme måte skal forholdes med det førstnevnte fond, hvis det senere ved lov blir bestemt.

14.

Konsesjonæren må ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på energi eller på de produkter, som frembringes ved energien. Heller ikke må elektrisk energi avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

15.

Selskapets produkter skal etter vedkommende departements nærmere bestemmelse fortrinnsvis komme det innenlandske forbruk tilgode.

16.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgis inntil 10 pct. av den gjennomsnittlige kraft-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

mengde som vannfallet etter den foretagne utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet, til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Kraften avgis i den form departementet bestemmer. Krevs den avgitt i annen form, enn den produseres, plikter konsesjonæren på departementets forlangende å bygge sitt anlegg således, at kraftens omformning og avgivelse ikke unødig fordyres for mottageren. Sådant forlangende må fremsettes innen 6 måneder etter konsesjonens datum.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hvad enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi, fordi bare en mindre del av den kraft, vannfallet kan gi, er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på

samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av ett år for hver gang kraft uttas.

Undlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han efter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kv. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

17.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. naturhk. beregnet efter den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallet etter den foretagne utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet, og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,50 pr. naturhk. beregnet på samme måte.

I de første 5 avgiftsår nedsettes avgiften til henholdsvis 50 og 50 øre og i de neste 5 år kr. 1,00 og kr. 1,00.

Avgiften, hvorav svares 6 procent rente efter forfall, har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

18.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vannfallenes utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse såvel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

19.

Når 60 år er forløpet fra konsesjonens datum, tilfaller vannfallet med alle de inure-

Meddelte væsdragkonsesjoner.

ninger, hvorigjennem vannets løp og leie forandres, såsom damanlegg, kanaler, tunneller, bassenger, rørledninger m. m., de til utbygningen og kraftanlegget erhvervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjon med tilhørende maskineri og annet tilbehør såvelsom reguleringsanleggene med tilhørende grunn, og øvrige rettigheter og de arbeiderboliger, bygninger og innretninger som hører med til reguleringen og kraftanlegget, staten med full eiendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger hører med til reguleringen og kraftanlegget avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatt frist.

Anleggene med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres ved skjønn av uvillige menn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

20.

Ved utløpet av det 35te år etterat konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse det hele anlegg i den utstrekning hvori det etter post 19 tilfaller staten ved konsesjonstidens utløp. Benyttes ikke denne adgang har staten i det 45de år samme rett. Bestemmelse om innløsning må være meldt konsesjonæren 5 år i forveien. Innløsningssummen skal bestemmes således at vannfallet med tilhørende reguleringer, grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus betales med hvad de bevislig har kostet konsesjonæren med fradrag for amortisasjon i forhold til den forløpne del av konsesjonstiden, mens rørledninger, maskiner og annet tilbehør innløses for deres tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Såfremt anlegget innløses, plikter staten å overta de av konsesjonæren med offentlig tillatelse inngåede kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrum, som ikke må strekke sig ut over 5 år etter innløsningen. Konsesjonæren skal derhos ha rett til leie av den for-

nødne kraft for sin cementfabrik i resten av konsesjonstiden. Staten har rett til for bortleie av kraft i henhold til ovenstående bestemmelser å kreve en godtgjørelse, som svarer til den gjennemsnittlig betalte pris på elektrisk kraft her i riket for lignende formål. I mangel av mindelig overenskomst herom fastsettes prisen ved et av Kongen oppnevnt skjønn, hvis avgjørelse ikke kan påankes.

II.

1.

Reguleringskonsesjonen gis for et tidsrum av 60 år regnet fra konsesjonens meddelelse. Den kan ikke overdrages. De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfallene.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter I post 17 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. I post 16, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

3.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget, som skjer i krigstid.

4.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn

Meddelte vassdragkonsesjoner.

kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglement er fastsatt.

Forsåvidt dammene manøvreres i strid med reglementet kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 1 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

5.

Reguleringsanleggenes eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det indvundne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningshøider og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

6.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

III.

1.

For oppfyllelsen av de forpliktelser, som ved anlegget eller dets drift pådrages likeoverfor andre, og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles sikkerhet for et beløp av inntil kr. 50 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

2.

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser. Departementet kan til utførelsen av denne kontroll ansette en kontrollør, som overensstemmende med en av departementet utferdiget instruks skal ha adgang

til de kontrollmidler som ansees nødvendige.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren.

3.

Forsåvidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servitutter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulkt, som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser, som efter konsesjonens tinglysning (jfr. III post 6) er påført vedkommende eiendommer, og som måtte eksistere på den tid, da anlegget tilfaller staten, bortfaller som ugyldige.

4.

Udergår selskapet sådanne forandringer at foran anførte bestemmelse med hensyn til styrets sammensetning ikke lenger oppfylles, overtredes bestemmelsen vedkommende aksjekapitalen eller aksjemajoriteten i selskapet (jfr. I post 1) eller overtredes bestemmelsene i I post 14 eller 15, II post 1, III postene 2 eller 3 er den ved nærværende resolusjon meddelte tillatelse bortfalt, og selskapet underkastet bestemmelsene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917, §§ 31 og 32, jfr. § 34.

5.

Nærværende konsesjon kan ikke overdras uten kongelig tillatelse.

6.

Nærværende konsesjon skal på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneeting og innen de jurisdiktioner, hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Foranstående betingelsers I post 19 og 20 blir på samme måte å tinglyse vedkommende konsesjonærens øvrige eiendommer.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Til sikkerhet for de forpliktelser, som i henhold til nærværende reguleringstillatelse måtte påhvile eiendommer eller bruk i vassdraget blir derhos å foreta tinglysning til anførsel på vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

Konsesjonæren skal innen 2 år innsende til departementet konduktørkart over samtlige de av ham erhvervede eiendommer og rettigheter. Likeledes har konsesjonæren å avgi meddelelse om de eiendommer, som er eller senere måtte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal skje tinglysning av I postene 19 og 20.

6. Kristiania kommune.

(*Erhverv av Fossumfoss i Glommen*).

Kgl. resol. av 22de april 1921.

Ved kgl. resol. av 2den mars 1907 blev det tillatt A/S Fossumfoss å erverve Fossumfallene i Glommen på endel nærmere betingelser. Man henviser herom til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» I, hvor det til grunn for resolusjonen liggende foredrag er inntatt side 57 flg.

Det pålås selskapet innen en frist av 10 år fra resolusjonens datum å utbygge minst 3 000 effektive hk. under en konventionalbot av kr. 100,00 for hver dag fristen måtte overskrides, derimot med rett for selskapet til å befri sig for denne bot ved å opgi konsesjonen. Det var ennvidere betinget det offentlige innløsningsrett efter 99 år, forsåvidt ikke selskapets aktier innen 20 år fra resolusjonens datum i sin helhet var bragt på norske hender.

Selskapet har ikke påbegynt utbygning av fallene, men har i 1912, altså innen den nevnte 10 års frists utløp, solgt fossen til Kristiania kommune.

I skrivelse av 25de januar 1918 har kommunen ansøkt om tillatelse til å erverve Fossumfoss. Andragendet er sålydende:

«Ved kongelig resolution av 2den mars 1917 erholdt A/S Fossumfos, Kristiania, tilladelse til — i henhold til konsesjonsloven

av 12te juni 1906, som senere er avløst av loven av 18de september 1909 — at erverve Fossumfaldene i Glommen. I møte den 21de november 1912 besluttet Kristiania bystyre at kjøpe av aktieselskapet nævnte fald med de til samme hørende eiendomme og opdæmningsrettigheter m. v., hvilket kjøp blev approbert ved kgl. resolution av 20de januar 1913, og kommunen erholdt den 1ste juli 1914 skjøte herpå av A/S Fossumfos, som under 12te april 1915 er utgaat av firmaregistret.

Fossumfos, som er beliggende i Glommen, mellem Solbergfos og Kykkelsrudfos, har en faldhøide av ca. 7 meter og vil ved en regulert vandføring av 220 m³ sek. kunne yde ca. 15 000 døgn el. hk.

Indkjøpsprisen for fossen med tilhørende eiendomme og med ret til refusion av A/S Glommens Træsliperi stor kr. 60 000,00, utgjorde kr. 793 000,00. Heri var indbefattet ca. kr. 176 000,00 til endel allerede utførte utbygningsarbeider samt sælgernes bidrag til Mjøsreguleringen med kr. 160 000,00.

Ved bystyrebeslutning av 16de mars 1916 er for Fossumfossens vedkommende bevilget til Mjøsreguleringen yderligere indtil kr. 87 000,00 og som forskud for Raanaasfossen og Bingsfossen indtil kr. 26 300,00.

Efterat kommunen har erhvervet Fossumfoss er ingen utbygningsarbeider utført sammesteds, heller ikke er der ved kommunens vandbygningskontor utarbeidet nogen planer for fossens utnyttelse.

Naar utbygning av Fossumfossen vil være nødvendig av hensyn til byens elektricitetsforsyning er avhengig av byens forbruk fremover i aarene. Efter de senere aars erfaringer kan man formentlig for den nærmest følgende 10-aars periode regne med en jevn stigning paa ca. 2 500 kw. pr. aar.

Gaar man ut fra en maksimal belastning iaar paa ca. 23 000 kw. vil man i 1925 være kommet til en belastning paa ca. 43 000 kw. Da kommunen efter de nu gjældende planer ved den tid i utbygget vandkraft og akkumulatorbatterier kun vil disponere ialt 43 000 kw. — dampanlægget betragtes som reserve — saa maa Fossumfos efter dette senest i 1926 være færdig til at tas i drift.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Imidlertid kan det let tænkes at der fra industrielt hold kan komme til at stilles krav til byens elektricitetsforsyning, som helt vil kuldkaaste denne beregningsmaate. Der kan komme krav paa en saavidt stor utvidelse av byens elektricitetstilførsel, at Fossumfossens energimængde ikke vil strække til og at det vil være fordelagtigere for kommunen at utbygge en av sine andre kraftkilder først — enten for døgndrift eller for topdrift — saaledes at utbygningen av Fossumfos bør utskytes til et senere tidspunkt.

Imidlertid er der allerede nu truffet forføininger til Fossumfossens utnyttelse, idet den av kommunen netop utbyggede fjernledning Kykkelsrud—Solbergfos—Kristiania er ført frem i nærheten av Fossumfossen og saaledes dimensioneret, at den kan overføre og saa dennes kraftmængde.

I henhold til koncessionsloven av 18de september 1909 § 2 punkt 12 tillater man sig i ærbødighet at andra om at erholde kongelig tilladelse til erhvervelse av vandfaldet med tilbehør, idet det maa ansees for givet at almene interesser og almene hensyn ikke kan sies at skades ved at Fossumfos gaar over til Kristiania kommunes eie.

I koncessionsbetingelsernes punkt 5 er bestemt:

«Av vandkraften skal selskapet inden 10 — ti — aar fra bevillingens datum ha utbygget 3 000 — tre tusen — effektive hestekrefter.

Til sikkerhet for denne forpligtelse vedtar selskapet for hver dag, fristen overskrides, en konventionalbod av kr. 100,00 — et hundrede kroner — hvilken bod dog ikke kan avfordres selskapet, hvis dette i tilfælde inden 10-aarsfristens utløp opgir koncessionen som i saa fald blir at betrakte som helt bortfalden.»

Da kommunens vedkommende for tiden er optat med utbygning av Mørkfos—Solbergfos, kan man ikke i nogen nær fremtid paa-begynde arbeidet med Fossumfos. Man tør derfor under henvisning til samme lovs § 18 andra om, at det siden 2den mars 1917 paa-løpne mulktbeløp frafaldes og at det oven-citerte punkt 5 i koncessionsbetingelserne helt

utgaar, subsidiaert at fristen for paabegyn-delse av utbygningen foirlænges til 1935.

Endvidere tør man andra om, at den i koncessionsbetingelsernes punkt 6 (jfr. posterne 7, 8 og 9) forbeholdte indløsningsret for staten bortfalder. Efter punkt 9 bortfalder statens indløsningsret, hvis selskapet (A/S Fossumfos) inden 20 aar fra bevillingens datum dokumenterer, at selskapets bestyrelse bestaar utelukkende av norske statsborgere, at aktiekapitalen i sin helhet er paa norske hænder og samtidig indgaar paa at dette forhold vedblivende skal være uforandret.»

Saken har vært forelagt de interesserte herredsstyrrer, der samtlige har besluttet å anbefale konsesjon innvilget med iakttagelse av alle de forpliktelser som påhviler konsesjons-søkeren likeoverfor anleggskommunene.

Utskriftene av herredsstyrebetslutningene tillater man sig å vedlegge.

Saken har vært forelagt Vassdragkom-misjonen, som i skrivelse av 3dje desember 1920 har uttalt følgende:

«Kristiania kommunes kjøp av Fossum-fallene i Glommen sees ifølge andragendet å være approbert ved kgl. resolusjon av 20de januar 1913. Spørsmålet om kgl. tilladelse til erhvervelsen er vel dermed i realiteten av-gjort. Kommisjonen har for sitt vedkom-mende intet å anføre mot at sådan tilladelse meddeles.

Man har heller ikke noget vesentlig å inn-vende mot at den siden 2nen mars 1917 på-løpne mulkt for oversittelse av utbygning-sfristen frafalles. Efter omstendighetene turde der i det hele være liten grunn til nu å op-rettholde betingelsenens punkt 5.

Efter betingelsenens post 6 (jfr. 7, 8 og 9) har staten rett til efter 99 års forløp å innløse vannfallet med dammer, kraftstasjo-ner m. v. samt kraftledninger til gjengs pris ved innløsningen efter fastsettelse ved skjønn av uvillige menn. Dog bortfaller denne rett hvis selskapet innen 20 år fra bevillingens datum dokumenterer at bestyrelsen uteluk-kende består av norske statsborgere, at aktie-kapitalen i sin helhet er på norske hender

samt inngår på at dette forhold vedblivende skal være uforandret.

Den omstendighet at vannfallet nu er overgått til Kristiania kommune ekvivalerer vel i realiteten forutsetningen for at statens innløsningsrett skal bortfalle og kommisjonen anbefaler derfor at man også på dette punkt stiller sig velvillig. I og for sig synes også den betingede innløsningsrett å være av forholdsvis liten verdi for staten.

Nye betingelser antar kommisjonen at der i det foreliggende tilfelle ikke skulde være særlig behov for.

I henhold til ovenstående anbefaler kommisjonen at man imøtekommer Kristiania kommunes andragende.»

Departementet skal bemerke at det kan være et spørsmål hvorvidt den A/S Fossumfoss meddelte konsesjon fremdeles eksisterer, idet der måske kan være grunn til å anse selskapets salg av fossen som en sådan oppgivelse av konsesjonen som i dennes § 5 omhandlet. Under denne forutsetning skulde kommunen ikke trenge nogen tilladelse til å erhverve fallene.

Departementet har ikke noget å innvende mot fossens overdragelse til Kristiania kommune, og man vil derfor anbefale tilladelse meddelt på følgende vilkår:

1. Konsesjonæren skal ved sine anlegg og sin virksomhet anvende utelukkende norske funksjonærer og arbeidere. Vedkommende regjeringsdepartement kan dog tilstede undtagelser fra denne regel, når hensynet til spesiell fagkunnskap eller øvelse gjør dette nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegger konsesjonæren en daglig mulkt til statskassen av kr. 25,00 — fem og tyve kroner. —

2. Konsesjonæren skal ved anleggene og driften fortrinnsvis anvende norsk materiell.
3. Konsesjonæren skal ikke eksportere elektrisk energi uten regjeringens samtykke.
4. Av vannkraften skal konsesjonæren in-

nen 10 — ti — år fra nærværende resolusjons datum ha utbygget minst 3 000 — tre tusen — effektive hestekrefter.

Til sikkerhet for denne forpliktelse vedtar konsesjonæren for hver dag, fristen overskrides, en konventionalbot av kr. 100,00 — et hundrede kroner. — Kongen kan dispensere fra bestemmelsene i denne paragraf.

5. Konsesjonen, der ikke kan overdras uten Kongens samtykke, blir å tinglyse på vedkommende eiendommens folium.

Forsåvidt man betrakter den oprindelige konsesjon som fremdeles gjeldende, vil der være påløpet konventionalbot løpende med kr. 100,00 pr. dag siden 2nen mars 1917.

Departementet vil anbefale at der ikke fra det offentliges side gjøres noget krav på sådan konventionalbot overfor kommunen. De motiver der må antas å ligge til grunn for konventionalbestemmelsen kan ikke antas å foreligge, når fossen eies av en kommune.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Det tillates Kristiania kommune å erhverve Fossumfoss i Glommen på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 22de april 1921 foreslåtte vilkår.
2. Den i henhold til kgl. resolusjon av 2nen mars 1907 påløpne konventionalbot oppkreves ikke.

7. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser for 18 meters regulering av Tunhøvdjord, Numedalslaagen.

Jfr. II nr. 45, IV nr. 24 og V nr. 1.

Kgl. resol. av 6te mai 1921.

Den 19de juni 1913 besluttet Stortinget at der for statens regning skulde foretages en regulering av Numedalslågen ved bygning av dam for Tunhøvdjorden konstruert for 18 meters vanntrykk og ført op til 10 meters reguleringshøide.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Ved kgl. resol. av 3dje oktober 1914 fastsattes i henhold til Stortingets beslutning av 25de juni s. å. reguleringsbestemmelser for den besluttede regulering.

Under 27de juni 1917 besluttet Stortinget at reguleringsdammen skulde ferdigbygges for 18 meters reguleringshøide.

Man henviser til «Meddelte Vassdragkonsesjoner II», side 267, hvor de ved kgl. resol. av 3dje oktober 1914 fastsatte reguleringsbestemmelser for 10 meters regulering vil finnes trykt.

Dammen blev ferdig til benyttelse for 10 meters regulering våren 1919 og for 18 meters regulering våren 1920.

Under 11te april 1921 har Stortinget ved behandlingen av St. prp. nr. 24 og innst. S. nr. 110 for 1921 samtykket i, at der fastsettes reguleringsbestemmelser for 18 meters regulering av Tunhøvd fjord overensstemmende med et i nevnte St. prp. inntatt utkast.

Man vedlegger avtrykk av de omhandlede stortingsdokumenter.

Departementet vil anbefale, at der fastsettes reguleringsbestemmelser for 18 meters regulering av Tunhøvd fjorden overensstemmende med det i St. prp. nr. 24 for 1921 inntatte utkast, idet man angående utkastets bestemmelser henviser til de i nevnte St. prp. gjorte bemerkninger.

Utkastet er sålydende:

Utkast

til reguleringsbestemmelser for 18 meters regulering av Tunhøvd fjorden.

I.

1.

Reguleringen bestemmes for et tidsrum av 80 år, regnet fra 3dje oktober 1914. Ved reguleringstidens utløp kan det offentlige nedlegge reguleringsanlegget og gjenoprette den tidligere bestående tilstand, dersom det finnes påkrevet av almene hensyn. Hvis anlegget ikke besluttes nedlagt, blir nye reguleringsbestemmelser å treffe for det tidsrum og iøvrig på de vilkår, som den da gjeldende lovgivning opstiller.

2.

For den forøkelse av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911 § 12 a til de kommuner, hvis interesser påvirkes av reguleringsanlegget, kr. 0,10 i de første 10 år og derefter kr. 0,30 pr. naturhestekraft, når og efter hvert som den forøkedede vannkraft tas i bruk.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten på samme måte kr. 0,10 pr. naturhestekraft i de første 10 år og derefter kr. 0,40 pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i lavvannføringen, som ansettes til 5 m.³ pr. sek. i Norefossene og 12 m.³ pr. sek. ved Labro.

3.

For den i punkt 2 omhandlede forøkelse av vannkraften skal vannfallseierne i henhold til forannevnte lovs § 16 erlegge en godtgjørelse én gang for alle til staten av kr. 1,00 for hver ved reguleringen innvunnen naturhestekraft. Godtgjørelsen forfaller etterhvert som reguleringsanleggene tas i bruk av vedkommende vannfall.

4.

Av den for hvert vannfall eller bruk innvunne økede kraft (beregnet som angitt i punkt 2) utover 1000 naturhestekrefter skal etterhvert som utbygning skjer, på forlangende avgis 5 pct. til de kommuner, hvor kraftanleggene er beliggende, eller andre interesserte kommuner efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement. Anlegget har rett til å fordre et varsel av minst 2 år for hver gang kraften uttas. Kraften skal leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene, med et tillegg av 20 pct. Størrelsen av produksjonsomkostningene, hvori medregnes 6 pct. forrentning av anleggskapitalen, fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og vannfallseieren eller i mangel herav ved løvlig skjøn. Denne fastsettelse

Meddelte vassdragkonsepsjoner.

kan såvel av departementet som av eieren forlanges revidert hvert 5te år. Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas i kraftstasjonen eller fra fjernledningen.

Det forbeholdes likeledes staten rett til på samme vilkår å utta andre 5 pct. av den økede kraft over 1000 naturhestekrefter.

5.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av avgiftene efter punkt 2 og godtgjørelsen efter punkt 3, erleggelsen herav og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle å treffe av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

I tilfelle av, at departementet finner det påkrevet, plikter anlegget å stille til rådighet for det offentlige sundhetsvesen uten godtgjørelse et for øiemedet tjenlig isolasjonslokale med fornødent utstyr beregnet på et så stort antall patienter, som departementet bestemmer.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets utførelse av fylkesmannen finnes nødvendig, plikter anlegget ennvidere å utrede utgiftene herved.

7.

Reguleringsdammen blir å manøvrere efter reglement utferdiget av Kongen. Damvokter ansettes av vedkommende regjeringsdepartement.

Inntil Nore kraftanlegg blir satt i drift, skal vannslipningen foregå således at reguleringen blir til størst mulig nytte for vannfallene nedenfor Kongsberg.

Såsnart Nore kraftanlegg blir satt i drift, kan vannslipningen endres således, at den foregår med dette anleggs tarv for øie. Forsåvidt en fravikelse av jevn vannslipning gjennom Norefossene skulde bevirke at noget av de nuværende elektrisitetsverker nedenfor i vassdraget påføres skade ved at en pånevnte jevne slipning basert belastning ikke

kan opretholdes, skal denne skade erstattes. Formindskelsen av vannfallets kraftmengde opveies ved levering av kraft, mulig yderligere skade erstattes i penger. Den som erstatning bestemte kraftmengde blir å levere således at vannfallseieren ikke påføres nogen skade eller ulempe derved at kraften blir å overføre fra et annet vannfall utover hvad den almindelige lovgivning om samkjøring av kraftverker måtte medføre.

Skadeserstatningen, størrelsen av den kraftmengde, som blir å levere, og betingelser for kraftens levering bestemmes ifall man ikke blir enige, ved et skjønn opnevnt av Kongen. Skjønnen skal bestå av 5 medlemmer, hvorav 4 skal være teknisk sakkjyndige.

De med skjønnen forbundne omkostninger bæres av staten.

En forandring i reguleringen kan ikke foretas før skjønn er avholdt, og den i erstatningen bestemte kraftmengde kan leveres.

Skjønnen kan beslutte, at avgjørelse av erstatning i penger kan utstå til en senere tid, dog ikke utover ett år — forsåvidt dette finnes nødvendig til en riktig bedømmelse av den skade eller ulempe som forvoldes.

Ovennevnte skjønn er kun bindende i perioder på 10 år, og der skal avholdes nytt skjønn, når staten eller en av vannfallseierne fremsetter forlangende herom et år før 10-års periodens utløp. Fremsettes intet forlangende, gjelder det tidligere skjønn i yderligere 10 år. Skjønnen bestemmer hvem der skal bære omkostningene ved det nye skjønns avholdelse.

8.

Vassdragets vannfalls- og brukseiere tilpliktes på forlangende av vedkommende departement å utføre de hydrologiske iakttagelser ved sine vannfall, som i det offentliges interesse finnes påkrevet og å stille det herved innvundne materiale til disposisjon for det offentlige.

Den i Tunhøvd tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense skal betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

9.

Vassdragets vannfalls- og brukseiere skal finne sig i enhver yderligere regulering i vassdraget, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfritt avgi fornødent driftsvann til mulige senere kanallegg for statens regning.

10.

Ved damanlegget skal der kunne trefes de fornødne militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at vassdragets vannfallseiere har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dettes benyttelse, likesom vannfallseierne uten godtgjørelse må finne sig i den bruk av anlegget, som skjer i krigstøiemed.

11.

Der skal treffes sådanne anordninger ved anlegget, og i tilfelle i vassdraget nedenfor dette samt avgis vann i sådan utstrekning at den almindelige ferdsel og fløtning besværes så litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføininger, der i henhold hertil blir å treffe, avgjøres i tvisttilfelle ved skjønn. Omkostningene ved underskjønnet bæres av reguleringsanlegget. Hvilken av partene, der har å bære omkostningene ved overskjønn avgjøres av skjønnsretten.

Skade eller ulempe for fløtningen, der ikke på denne måte avhjelpest, blir å erstatte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 16.

12.

Arbeidsdepartementet er berettiget til for reguleringsens regning å la oprette og drive en fiskeutklekningenanstalt ved Tunhøvd-fjorden.

13.

Nærværende bestemmelser blir å tinglese innen de tinglag, hvor reguleringsanlegget er beliggende.

Vassdragkonsesjoner — 3.

Til sikkerhet for de forpliktelser, som i henhold til nærværende bestemmelser måtte påhvile eiendommer eller bruk i vassdraget, blir derhos å foreta tinglesning til anførsel på vedkommende eiendommers folier i pante-registret.

14.

Vassdragets vannfalls- og brukseiere underkastes de bestemmelser, som til kontroll med foranstående bestemmelsers overholdelse måtte bli truffet av vedkommende departement.

II.

For benyttelsen av den ved reguleringen innvunne kraftforøkelse erlegges av de vannfallseiere, der helt eller delvis har tatt vannet i bruk, en årlig godtgjørelse av kr. 1 600,00 pr. meter brutto fallhøide målt ved regulert vannføring. Hertil legges et av vedkommende departement nærmere fastsatt beløp til dekkelse av utgifter til drift og vedlikehold samt skatter.

En vannfallseiers bestemmelse om å ta regulert vannføring i bruk er bindende for den gjenstående del av reguleringstiden.

Godtgjørelsen erlegges ukrevet etter-skudsvi hvert års 1ste mai. Efter forfall beregnes 6 pct. renter. Godtgjørelsen inn-drives ved utpantning.

Den vannfallseier eller bruker, der ikke erlegger skyldig reguleringsgodtgjørelse i rette tid, er uberettiget til å benytte den regulerte vannføring. Departementet kan kreve sikkerhet stillet for godtgjørelsens erleg-gelse.

III.

For de vannfall, hvis eiere har vedtatt de ved kgl. resol. av 3dje oktober 1914 fastsatte reguleringsbestemmelser og som ikke ønsker å benytte det ved den utvidede regulering innvunne driftsvann blir de nevnte bestemmelser fremdeles gjeldende med de endringer som er inntatt foran i I §§ 7 og 11. Iøvrig opheves disse bestem-melser.

Man tillater sig således å

innstille:

Der fastsettes reguleringsbestemmelser for 18 meters regulering av Tunhøvd fjorden overensstemmende med det i Arbeidsdepartementets foredrag av 6te mai 1921 innntatte utkast.

8. Otteraaens brukseierforening.

(Fristforlengelse. Jfr. kgl. resol. av 22de november 1912, bind II nr. 20).

Kgl. resol. av 6te mai 1921.

Ved kgl. resol. av 22de november 1912 blev der i medhold av lov om vassdragreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 mededt Otteraaens brukseierforening tillatelse til å foreta yderligere regulering av Otteraaens vassdrag. Tillatelsen blev gitt på endel nærmere betingelser, hvori blandt at arbeidet skulde påbegynnes innen en frist av 2 år fra resolusjonens datum og fullføres innen en yderligere frist av 5 år; kfr. betingelsenes post 6.

Man henviser til vedlagte eksemplar av «Medd. Vassdragkonsesjoner» II, hvori konsesjonen finnes inn tatt side 75—81.

Fra Otteraaens brukseierforening har man gjennom vassdragdirektøren mottatt følgende andragende, datert 23de juli 1919 om utsettelse med reguleringsarbeidets fullførelse:

«I henhold til koncessionsbetingelserne for Otteraaens regulering utløper 7-aarsfristen for reguleringsanleggenes fullførelse den 22de november 1919.

Man tillater sig i den anledning at fremkomme med følgende redegjørelse og henstilling.

Inden 22de november 1919 vil samtlige til reguleringen henhørende damanlæg og avløpstunneller med dypluker være fullført.

Inde i magasinerne Vatnedalsvand og Sesvand blir der imidlertid ved fristens utløp gjenstående en del oprenkningsarbeider til fullførelse senere hen, efterhvert som man

i mars og først i april vinteren utover faar tørt veir med lave vandstande, saa disse arbeider kan utføres med rimelige omkostninger.

Man har under hele utbygningstiden søkt at fremme reguleringsarbeiderne hurtigst mulig, men flere omstændigheter saasom barske og uberegnelige veirforholde, vanskelige provianteringsforhold og spanskesykeepidemi i samtlige arbeiderbarakker m. v. har hemmet arbeiderne meget.

Forcering av arbeiderne, især i de langvarige flomme som man har hele sommeren utover i Bykle, vilde ogsaa ha fordyret anleggene meget.

Ved at arbeiderne er utstrakt over saa langt tidsrum, har ogsaa Byklefolkene faat store fordele, derved at disse folk paa den maate har erholdt et langvarigt arbeide ned igjennem flere aar; og at der endnu gjenstaar en del mindre arbeider vil fremdeles komme godt med for folk i Bykle.

Man henstiller derfor til herr Vasdragsdirektøren om at gi Brukseierforeningen fornøden utsættelse med nævnte restarbeiders fullførelse.

Med hensyn til beskatningen saa vil ikke Brukseierforeningens nuværende medlemmer motsætte sig at samtlige reguleringsanlæg blir at beskatte som fuldt færdige fra 22de november 1919.

Alle forhold tat i betragtning mener man at nærværende henstilling er meget rimelig, hvorfor man imøteser herr Vasdragsdirektørens ærede imøtekommende meddelelse om indvilgning av fornøden forlængelse av fristen for disse reguleringsarbeiders fullførelse.»

I skrivelse av 21de oktober 1919 har videre foreningen på forespørsel erklært, at ansøknings gjelder en fristforlengelse fra 22de november 1919 til 15de april 1921.

Andragendet har været forelagt de interesserte herredsstyrer i Vest-Agder til uttalelse.

Oddernes herredsstyre har i møte 6te desember 1919 enstemmig avgitt følgende erklæring.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

«På grunn av omstendighetene finner herredsstyret å måtte anbefale den ansøkte forlengelse, men vil samtidig ha uttalt, at der ved reguleringen hittil er påført opsit-terne ved elven betydelige ulemper.»

Vennesla og Hægeland herredsstyret har i møter henholdsvis 29de desember 1919 og 12te januar 1920 i tilslutning til den av Oddernes herredsstyre avgivne uttalelse enstemmig anbefalt, at andragendet innvilges.

Fylkesmannen i Vest-Agder har under 20de januar d. å. gitt andragendet sin anbefaling.

Saken har derefter været forelagt Vassdragkommissjonen, som i skrivelse av 18de mai 1920 uttaler at de av ansøkeren anførte grunner ansees fyldestgjørende, hvorfor kommisjonen anbefaler, at den av bruks-eierforeningen ansøkte fristforlengelse meddeles.

Departementet finner efter de foreliggende opplysninger og erklæringer å kunne anbefale den ansøkte forlengelse av fristen for reguleringsarbeidets fullføring til den 15de april 1921.

Man tillater sig således å

innstille:

Den ved kgl. resol. av 22de november 1912 fastsatte frist for fullføring av arbeidet med regulering av Otteraaens vassdrag forlenges til 15de april 1921.

9. Statsregulering av Aursunden i Glommenvassdraget.

(Iverksettelse av regulering, fastsettelse av reguleringsbestemmelser og manøvreringsreglement).

Kgl. resol. av 13de mai 1921.

Under 3dje mai 1921 har Stortinget fattet beslutning overensstemmende med St. prp. nr. 44 og innst. S. nr. LI for 1921 om

samtukke til gjennomføring av en statsregulering av Aursunden.

Man vedlegger avtrykk av de nevnte stortingsdokumenter samt den av Vassdragesvesenet utarbeidede plan for reguleringen.

Departementet vil anbefale at reguleringen iverksettes i det vesentlige overensstemmende med den fremlagte plan med reguleringshøider henholdsvis kote 684,10 og 690,00 og at der fastsettes reguleringsbestemmelser overensstemmende med det i proposisjonen inntatte utkast.

I anledning av en bemerkning i vedkommende komiteinnstilling side 5 nederst, bemerkes, at arbeidet vil bli å utføre under hensyntagen til konsesjonslovgivningens bestemmelser og at bestemmelsenes poster II og III omfatter mulige utgifter som måtte foranlediges herved.

Ifølge reguleringsbestemmelsenes I § 6 skal vannslipningen foregå efter et av Kongen utferdiget reglement. I proposisjonen side 5 er inntatt et forslag til manøvreringsreglement, hvorom representanter for de forskjellige interesser er blitt enige, og som er tiltrått av vassdragdirektøren.

Departementet vil anbefale, at der fastsettes manøvreringsreglement for omhandlede regulering overensstemmende med nevnte utkast.

Reglementet antas å burde gjøres gjeldende inntil videre.

Man vil anbefale, at de ved foretagendet foranledigede skjønn og takster utføres av menn opnevnt av Kongen.

Utkastet til reguleringsbestemmelser er sålydende:

U t k a s t

til bestemmelser for statsregulering av Aursunden.

I.

1.

Reguleringsbestemmelsene gjelder for et tidsrum av 50 år regnet fra nærværende resolusjons datum.

2.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten i de første 5 reguleringsår kr. 1,00 og senere kr. 1,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre år om annet og som ansettes til 12 m.³ pr. sek. for vannfallene nedenfor Vormen.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

3.

For den i punkt 2 omhandlede økning av vannkraften skal der erlegges en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 1,00 for hver ved reguleringen innvunnen naturhestekraft. Godtgjørelsen blir å erlegge etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2, godtgjørelse etter post 3 og kontroll med vannforbruket, angående avgivelse av kraft, jfr. post 9 samt om kraftinnvinningen ovenfor Vormen, skal (forsåvidt det ikke er fastsatt av Kongen) med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Ved damanlegget skal der kunne treffes militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at vassdragets vannfalls- og brukseiere har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse, likesom de uten godtgjørelse må finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigstid.

6.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

7.

Vassdragets vannfalls- og brukseiere skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke.

8.

Vassdragets vannfalls- og brukseiere skal finne sig i yderligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt og vederlagsfritt avgi forødent driftsvann til mulige senere kanalanlegg for statens regning.

9.

De vannfalls- og brukseiere, som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, etter departementets bestemmelse, etterhvert som utbygning skjer inntil 10 0/0 av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 0/0 av kraften.

Kraften avgis i den form departementet bestemmer. Kreves den avgitt i annen form enn den produseres, plikter vedkommende vannfallseier på departementets forlangende å bygge sitt anlegg således, at kraftens omformning og avgivelse ikke unødig fordyres for mottageren. Sådant forlangende må fremsettes innen 6 måneder etter resolusjonens datum.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjon eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet, hvad enten

Meddelte vassdragkonsesjoner.

ledningene tilhører vedkommende vannfallseier eller andre. Forårsaker kraftens uttøvelse av ledningene økete utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 % rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 %. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi, fordi bare en mindre del av den kraft, vanfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt efter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og vannfallets eier eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av vannfallets eier forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas.

Undlater eieren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han efter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eiereus risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

10.

Der skal treffes sådanne anordninger ved anlegget og i tilfelle i vassdraget nedenfor dette samt avgis vann i sådan utstrekning, at den almindelige ferdsel og fløtning forulempes så litet som mulig ved reguleringen. Spør-

målet om hvilke forføininger der i henhold hertil blir å treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på ferdselen eller fløtningen, som ikke på denne måte avhjelpest, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

11.

Vassragets vaundfalls- og brukseiere underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av vedkommende vannfallseier.

12.

Nærværende bestemmelser skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

II.

De vannfalls- og brukseiere som benytter det ved reguleringen innvunne driftsvann jfr. I §§ 2 og 3, erlegger til statskassen en årlig godtgjørelse som for hvert år fastsettes av vedkommende departement og efter følgende regler:

Som grunnlag benyttes hvad der er medgått til såvel grunn- og skadeserstatninger og forføininger til avvergelse av skade som til reguleringsanlegget, alt med tillegg av rentetap under byggetiden. Det derved fremkomne beløp, som fastsettes av departementet, når anlegget er ferdig, blir å forrente og amortisere med annuiteter i så mange år som gjenstår av reguleringstiden når anlegget settes i drift. Rentefoten skal med avrundning opad til nærmeste halve prosent være den effektive rente som staten betaler for siste statslån på det tidspunkt da staten i henhold til III nedenfor tilbakebetaler brukseierforeningen dens utlegg. Hertil legges et av departementet nærmere fastsatt beløp til dekkelse av utgifter til drift og vedlikehold samt skatter.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Det samlede beløp for året deles mellom vannfallseiere, som helt eller delvis har tatt det økede driftsvann i bruk. Delingen skjer i mangel av overenskomst ved skjønn overensstemmende med reguleringslovens § 9 punkt 4.

En vannfallseiers bestemmelse om å ta det innvunne driftsvann i bruk er bindende for den gjenstående del av reguleringsperioden.

Godtgjørelsen erlegges ukrevet etter-skuddsvis hvert års 1 mai. Etter forfall beregnes 6 % rente. Godtgjørelsen inndrives ved utpantning.

Den vannfallseier eller bruker som ikke erlegger skyldig reguleringsgodtgjørelse i rette tid er uberettiget til å benytte den regulerede vannføring.

Departementet kan kreve sikkerhet for godtgjørelsens erleggelse.

III.

Glommens og Lågens brukseierforening utreder som lån de til anleggets gjennomførelse fornødne midler og overtar anleggets bygning. Anlegget blir statens eiendom og alle ekspropriasjoner gjennomføres av det offentlige. Staten kan nårsomhelst kreve å tilbakebetale Brukseierforeningen dens utlegg med fradrag av amortisasjon i henhold til post II. Inntil så skjer bortfaller utbetaling av rente- og amortisasjonsbeløpene for året.

Anleggets drift overtas straks av det offentlige.

Forslaget til manøvreringsbestemmelser er sålydende:

1. For den midlertidige regulering av Aursunden gjelder følgende reguleringsgrenser:

Regulert høivann cote 690,00
— lavvann » 684,10

Reguleringshøide 5,90

Tillatte laveste vannstand i Aursunden den 15 april er cote 684,90. Fra 15 april og

til vårflorens inntreden kan magasinet yderligere tappes ned til cote 684,10.

2. Fra det tidspunkt da brukene nedenfor Vormen ikke lenger behøver tilskudd eller senest fra 15 april tappes 8 sm.³, dog tappes sjøen aldrig lavere enn til cote 684,1.

Den samme vannføring 8 sm.³ holdes inn-til vannstanden på Stai vannmerke etter første kulminasjon faller til 2,41 m., hvis fløtning foregår ovenfor Koppang, eller 2,04 m., hvis fløtning foregår mellom Koppang og Rena. Dog bør der under fyllingen av magasinet haves for øie, at skadeflommer ikke forhøies.

3. Når vannstanden på Stai vannmerke under fløtningen faller under respektive 2,41 m. og 2,04 m., slippes tilløpet eller om dette ikke lar sig gjøre, den vannføring, som kan føres ut gjennom reguleringsanlegget.

4. Såsnart fløtningen er tilendebragt til Rena slippes atter 8 sm.³ inntil lavvannsperioden inntreder nedenfor Vormen dog i ethvert fall ikke lenger enn til 15 november, fra hvilket tidspunkt der tappes minst 13 sm.³, sålenge lavvannsperioden varer nedenfor Vormen, dog ikke utover 15 april.

Valget av tidspunkt for overgang fra taping av 8 sm.³ til en større vannføring ved lavvannsperiodens begynnelse må dog skje under hensyntagen til isforholdene i vassdraget og til at kraftanlegget i Røstfossen får vann efter behovet inntil 15 m.³ fra 15 oktober.

5. I de år vannføringen nedenfor Øieren ikke kan holdes oppe på 220 sm.³ ved hjelp av Mjøsens magasin, tappes magasinet med henblikk på å senke Aursunden ned til cote 684,9 den 15 april.

Departementet antar at der vil være behov for at foreta innvarsling til de nødvendige skjønnsforretninger på den for almeningsstevninger bestemte måte. Man vil i henhold til reguleringslovens § 16 nr. 1 annet ledd anbefale at der åpnes adgang hertil.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Der iverksettes statsregulering av Aursunden i det vesentlige overensstem-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

- mende med en fremlagt, av Vassdragvesenet utarbeidet plan, omfattende regulering mellom kotene 684,10 og 690,00.
2. Der fastsettes reguleringsbestemmelser og manøvreringsreglement for omhandlede regulering overensstemmende med de i Arbeidsdepartementets foredrag av 13de mai 1921 inntatte utkast.
Manøvreringsreglementet gjøres gjeldende inntil videre.
 3. De ved foretagendet foranledigede skjønn og takster blir å utføre av menn oppnevnt av Kongen.
 4. Påstevning til ekspropriasjonsskjønnet kan i henhold til lov av 14de desember 1917 § 16 nr. 1 skje på den for almenningssaker i lov av 9de juli 1851 § 1 bestemte måte idet stevningen tillike opplåses på bekvemme steder og bekjentgjøres i et av de mest utbredte lokale blade i distriktet.

10. Bodø kommune.

(Regulering av Breiva—Bertnesvassdraget i Bodin).

Kgl. resol. av 13de mai 1921.

Gjennem fylkesmannen i Nordland innkom sommeren 1920 til departementet et andragende fra styret for Bodø elektrisitetsverk om konsesjon for Bodø kommune til regulering av Breiva—Bertnesvassdraget i Bodin.

Andragendet, datert 10de mai 1920, er sålydende:

«Paa Bodø kommunes vegne, i henhold til formandskapets derom fattede beslutning, andrar vi herved om koncession til regulering av Breiva—Bertnesvassdraget i Bodin ved opdamning av Soløyvatnet til 1 meter over høieste nuværende vandstand.

Kommunen har utbygget de to fald mellem Soløyvatnet og sjøen, nemlig Breivafaldene paa 17 meter og Bertnesfaldene paa 29 meter saaledes at vandet i overløpet ved Bertnesstationens inntaksdam staar i høide med undervandet i Breiva. Ved planlagte op-

dæmning vil den vandmængde som gjennem Soløyvandbassinet kan utnytted stige fra 30 til 39 mill. m.³ og øke stationernes kraftydelse med $\frac{3}{10} = 122,4$ hk. i aarets 350 døgn.

Opdæmningen agtes iverksat for at avhjelpe det mest paatrængende behov indtil kraft fra andre og større kraftkilder kan skaffes.

Det er av betydning for byen at nærværende andragendes behandling mest mulig paaskyndes for at den nødvendige opdamning kan finde sted inden høstflommen.

Vi skal tillate os at oplyse at byen for at øke krafttilgangen har besluttet at omlegge sin høispændte ledning til byen fra 6×25 mm.² til 6×50 mm.² hvorved spændingstapet gaar ned med 40 kv., og at indsette en turbin paa 450 hk. i Bertnesstationen for at kunne utnytte helt den vandmængde man nu raader over.

Til utnyttelse av den vandmængde man vil faa ved yderligere 1 meters opdamning vil ingen anden foranstaltning være nødvendig end paabygning av den bestaaende reguleringsdam ved Breivaelvens utløp av Soløyvatnet.

Ved denne blev i 1914 Soløyvatnet opdammet 2 meter over daværende vandstand i henhold til undtagelsesbestemmelsen i § 2 post 1 i vassdragsreguleringsloven av 4de august 1911 og vassdragslovens § 14. Derved sattes under vand ca. 520 maal jord som ved ekspropriationsskjønnet ansattes til kr. 24 000,00.

Vi vedlægger:

1. Skrivelse fra vor formand advokat Evjenth av 12te april 1920 til verkets fungerende bestyrer stadsingeniør Strauman med dennes paategning av 24de april 1920.
2. Overslag med 3 tegninger for den planlagte dam.

Angaaende de oplysninger andragendet efter reguleringslovens § 5 skal være led-saget av, henviser vi til stadsingeniør Straumans paategningsskrivelse av 24de f. m., hvis uttalelser vi tiltræder. Styret vil anbefale

Meddelte vassdragkonsesjoner.

bystyret at la dammen utføre efter alternativ II. Vi skal oplyse at der forut for opdæmningen i 1914 gik et alment skjøn efter foranledning av Bodin kommune, som kom til det resultat at den dengang planlagte opdæmning av 2 meter ikke medførte skade for almene interesser av nogen art.

Vi andrar om at konsesjon meddeles Bodø by paa ubegrenset tid i henhold til reguleringsloven § 10,2. Den ved reguleringen erholdte økede kraft vil bli benyttet til lys, varme, haandverk og smaaindustri.

For at paaskynde nærværende andragendes avgjørelse er avskrift av andragendet samtidig hermed sendt Bodin herredsstyre til uttalelse.

Hovedgrundeierne ved Soløyvatnet har mot erstatning i forskjellig form, dels i kontanter, dels i kraft, erklært sig villige til at samtykke i den paatænkte opdæmning av Soløyvatnet.»

De i andragendet nevnte bilag tillater man sig å vedlegge.

Angående kraftinnvinningens størrelse ved den foreslåtte utvidelse av reguleringen har elektricitetsverkets bestyrer, stadsingeniør Strauman, i skrivelse datert 24de april f. å. gitt følgende nærmere opplysninger:

«Den fordel man opnaar ved en yderligere opdæmning av 1,0 m. av Soløyvandet vil være, at det nuværende magasin forøkes med ca. 4 500 000 m.³ hvilket vil bevirke en forøkelse av den regulerte vandmængde med ca. 9 mill. m.³ naar man regner med jevn drift i 350 døgn av aaret. Det nuværende bassin er ca. 15 mill. kubikmeter og tillater en utnyttelse av 30 millioner kubikmeter. Opdæmningen vil saaledes medføre en forøkelse for de utbyggede fald i Breiva og Bertnes av $\frac{9}{30} = \frac{3}{10}$ av den nuværende kraftmængde. Denne utgjør nu i Breiva 150 elektr. hk. og i Bertnes 258 elektr. hk. under forutsætning av døgndrift = 408 elektr. hk., $\frac{3}{10}$ herav utgjør = 122,40 hk.

Det gjennomsnittlige aarlige avløp er tidligere anslaat til 43,5 mill. kubikmeter. En opdæmning av 1 meter tillater en utnyttelse

etter ovenanførte av 39 mill. m.³. Der skulde saaledes være vand tilstrækkelig for den paatænkte opdæmning.

Man vil ogsaa peke paa den betydelige fordel som opnaaes for flere grundeiere av Soløyvandet idet de faar sin grunderstatning i form av frit lys, hvorom der er truffet mindelig overenskomst, saaledes f. eks. Svartnes, den største grundeier ved Soløyvandet, hvor der drives industriel virksomhet, til hvilken der er betinget kraft og lys.

Med en forøket opdæmning av kun 1 meter vil de eksisterende forhold ikke i nevneværdig grad forrykkes.

I henhold til opmaaling og arealberegning ved den tidligere opdæmning av 2 meter utgjorde det areal som sattes under vand 275,4 maal og 522,7 maal for henholdsvis 1 meters og 2 meters opdæmning er det areal som sattes under vand ved yderligere 1 meters opdæmning beregnet til ca. 250 maal hvorav en ubetydelig del er dyrket.

Da Bodø elektricitetsverk alene utnytter hele vasdraget nedenfor Soløyvandet og dets 2 kraftstationer arbeider i paralleldrift antages noget reglement for manøvrering ved reguleringsdammen upaakrævet.

Den samlede faldhøide i vasdraget fra Soløyvandet til sjøen utgjør 48,0 meter hvorav er utbygget ved Breiva 17 meter og ved Bertnes 29 meter; dermed er hele vasdraget praktisk talt utbygget, dog vil det bli spørsmaal om utnyttelse av de resterende 2,0 meter ved en paabygning av regulerings og indtaksdam ved Breiva.

Efter vandmassemaalinger utført aarene 1910—1913 inkl. beløp den gjennomsnittlige avløpsmængde fra Soløyvandet sig til 43,5 mill. m.³ vand aarlig. Naar undtages aaret 1912 hvor avløpsmængden paa grund av den usædvanlige ringe nedbør kun var 25 mill. m.³ var den de 3 øvrige aar fra 44—57 mill. m.³.

Regner man med et gjennomsnittlig avløp av 43,5 mill. m.³ aarlig vil dette motsvare 1,38 m.³ pr. sekund i gjennemsnit.»

Ved sakens innsendelse til departementet medfulgte tillike utskrift av en av B o

Meddelte vassdragkonsepsjoner.

din herredsstyre den 4de juni 1920 vedtatt erklæring, sålydende:

«Man besluttet enstemmig at meddele at man intet har at indvende mot den søkte tilladelse til yderligere en meters opdæmning av Soløyvandet. Herredsstyret maa dog bestemt kræve at før koncession gives, maa grunderstatningen til samtlige opsidere og grundeiere ved Soløyvandet være bragt i orden. — For de grundeieres vedkommende der erholder erstatningen i form av kraft til lys eller industri, maa man kræve at denne erstatning ikke blot gives til person, men til vedkommende gaards- og bruksnummer. Yderligere kræves at for tilfælde den her omhandlede opdæmning skulde vise sig at skade Soløyvandsveien, forbeholder herredet sig ret til erstatning efter uvillige mænds skjøn. Likesaa maa man forbeholde sig erstatning av Bodø forsaavidt det fremtidig vil vise sig at den ikke oparbeidede del av Soløyvandsveien maa omlægges i terræng hvorved veiens bygning vil bli fordyret i forhold til den linje hvor man nu har tænkt veien.»

Reguleringsandragendet blev av departementet forelagt vassdragdirektøren, som under 11te september 1920 har bemerket:

«Efter det foreliggende har Bodø kommune utbygget 2 fall mellem nevnte vann og sjøen nemlig Breivafallene på 17 meter og Bertnesfallene på 29 meter. For utjevning av vannføringen er der opført dam i Soløyvatn, hvor man nu har et basseng på ca. 15 mill. m.³. Reguleringshøiden blev øket 2 m. i 1914 så den nu visstnok dreier sig om 4,4 m. Nevnte økning utførtes i henhold til undtagelsesbestemmelsen i § 2 post 1 i reguleringsloven av 1911 og vassdraglovens § 14. For yderligere å forbedre vannforholdene aktes nu dammen påbygget 1 meter hvorved magasinet får en tilvekst på 4,5 mill. m.³. Kraftstasjonenes ydelsesevne er derved forutsatt øket med $\frac{3}{10}$ motsvarende 122,4 aars hk. — For utnyttelse av tilveksten er ingen andre foranstaltninger nødvendig enn at den bestående reguleringsdam påbygges hvilket i

anleggskostninger er beregnet til kr. 6 000,00 alternativt kr. 13 000,00.

For bedømmelse av skaden er det opplyst at det areal som settes under vann vil dreie sig om ca. 250 maal, hvorav en ubetydelig del er dyrket. Efter underhåndsoplysning skulde denne del tilsammen neppe utgjøre over 10 à 20 mål. Det øvrige er — likeledes efter underhåndsoplysning — udyrket mark, delvis havnegang og tyndere bjerkeskog.

Vassdragets samlede fallhøide nedenfor bassenget — 48 meter — er i sin helhet utnyttet av Bodø kommune. Under disse omstendigheter har dennes vedkommende funnet det upåkrevet å opstille noget reglement for manøvreringen.

Herredsstyret i Bodin innen hvis grenser reguleringsmagasinet er beliggende har betingelsesvis anbefalt andragendet innvilget.

Angående det rent bygningstekniske skal jeg tillate mig å anføre at jeg i det store og hele intet vesentlig har å innvende mot den foreslåtte påstøpning av reguleringsdammen i Soløyvatn, men må forbeholde mig å kunne komme nærmere tilbake til saken efter en undersøkelse på stedet.

Den omstendighet at ansøkeren er eneste falleier i vassdraget kan antagelig ikke medføre at man slipper å manøvrere efter reglement, men dets enkelte bestemmelser vil selvsagt være vesentlig avhengig av nevnte forhold. — Jeg vedlegger et her utarbeidet utkast til reglement der ligger så nær op til det nu vanlige at det antagelig ikke trenger nogen nærmere begrunnelse.

Til den opstillede beregning over vannføring og kraft has intet særlig å anføre.

Jeg finner sluttelig å burde minne om at den i 1914 gjennomførte regulering av nevnte vann var til behandling hos det offentlige året i forveien; jfr. min skrivelse til departementet av 3dje september 1913 og dets ekspedisjon til fylkesmannen av 18de s. m. ifølge hvilken departementet ikke fant grunn til å begjære avgjort ved skjøn hvorvidt reguleringen kunne medføre skade som omhandlet i den dagjeldende reguleringslovs § 1, a, b eller c. Efter omstendighetene fan-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

tes heller ikke grunn til å reise påstand om at reguleringen inngikk under samme lovs § 1, litra d.»

Saken har derefter været forelagt Vassdragkommisjonen, hvis uttalelse foreligger i skrivelse til departementet av 30te november 1920, hvorav man hitsetter:

«Efter det foreliggende vil der ved den nu omsøkte tilleggsregulering innvinnes en kraftmengde på vel 120 hk. døgnet og året rundt. Ved hensiktsmessig utnyttelse kommer man dog adskillig høiere op i maksimum. Ved bedømmelse av fordelene må det has for øie at vannfallene er utbygget og at kraften for det omhandlede formål er meget verdifull.

Skaden ved foretagendet består efter det oplyste vesentlig deri at 250 mål grunn settes under vann, herav er 10 à 20 mål dyrket, resten udyrket mark, delvis havnegang og tynnere bjerkeskog.

Vassdragkommisjonen antar at betingelsene for at reguleringstillatelse kan meddeles er tilstede, jfr. reguleringslovens § 8. Kommisjonen er gått ut fra at saken må bli å behandle på grunnlag av denne lov bl. a. av den grunn at bassenget er regulert tidligere, jfr. lovens § 3 siste passus.

Med hensyn til betingelsene bemerkes følgende:

De i reguleringslovens § 10,2 opstilte vilkår for at tillatelse kan meddeles på ubegrenset tid antas å være tilstede, jfr. opplysningen om at Bodø kommune eier samtlige fall nedenfor bassenget.

Angående spørsmålet om innløsningsrett for staten henvises til kommisjonens uttalelse vedrørende regulering av Skarsfjordvassdraget og senest angående Litledalselven, den siste datert 26de mai i år.

Avgiften til kommuner og til stat foreslår kommisjonen efter omstendighetene satt til henholdsvis kr. 0,20 og kr. 0,50 pr. naturhesterkraft.

Da Soløyvatnet er så pass stort — efter det foreliggende vel 4 km.² — at det ikke antas å være undergitt eiendomsrett i sin helhet, skal der efter reguleringslovens § 13 erlegges en godtgjørelse en gang for alle som

man efter forholdene anbefaler satt til kr. 1,00 pr. innvunnen naturhk.

Da kraftinnvinningen er overmåte liten, efter det foreliggende litt over 100 hk. antas en plikt til kraftavståelse til vedkommende kommuner å ha meget liten praktisk interesse. Imidlertid er loven positiv på dette punkt, hvorfor man har funnet å måtte medta betingelse herom. Nogen kraftavståelse til staten har kommisjonen av nevnte grunn ikke funnet å burde foreslå betinget.

Da anlegget efter hvad man underhånden har bragt i erfaring allerede er utført vil det være hensiktsløst å medta de vilkår som har betydning under anleggets utførelse. Man nevner frister for påbegynnelse og fullførelse (lovens § 12,1) plikt til å bruke norske funksjonærer, arbeidere, materiell og forsikring (§ 12,2), likeså om at arbeiderne ikke må betales med varer istedenfor penger samt plikt til å motarbeide drukkenskap og smughandel med berusende drikk (§ 12,3) midlertidig forsamlingslokale, lege og sykehus (§ 12,4) samt om å skaffe sundt og tilstrekkelig husrum m. v. (§ 12,5). — Ennvidere har man da ansøkeren er en kommune sløifet vilkår om fattigfond (§ 12,7) og om sikkerhetsstillelse efter § 12,16. De nevnte omstendigheter har også øvet innflydelse på endel av de opstilte betingelser.

I henhold til ovenstående anbefaler kommisjonen at Bodø kommune får tillatelse til å demme Soløyvatnet yderligere 1 meter på følgende

betingelser:

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Den kan ikke overdrages.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

2.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer kr. 0,20 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes med utgangspunkt i vassdragets lavvannsføring før reguleringen som ansettes til 1,0 m.³. Ved beregningen av økningen forutsettes det, at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der skal anses som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

3.

For den i punkt 2 omhandlede økning av vannkraften skal der erlegges en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 1,00 for hver ved reguleringen innvunne naturhestekraft. Godtgjørelsen blir å erlegge etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2, godtgjørelse etter post 3, kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 11 skal, for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyre bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter er særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren har anlagt, skal stilles til fri av-

benyttelse for almenheten, for såvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

6.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger og beregninger vedkommende reguleringsanlegget samt beskrivelse av dette. Anlegget kan ikke tas i bruk før det er godkjent av departementet. Dets vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

7.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigstid.

8.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

9.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling

Meddelte vassdragkonsesjoner.

med opplysning om, hvordan målingene er utført.

10.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgis til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvundne økning av kraften beregnet som angitt i post 2.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de samme kommuner uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til en kommune kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på

samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

12.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

13.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Departementet skal bemerke:

Med den planlagte regulering vil der i Bodø kommunes to vannfall i Breiva—Bertnes opnåes en kraftydelse av ialt ca. 530 elektr. hk. døgnet og året rundt, hvorav 122,4 elektr. hk. vil innvinnes gjennom den nu projekterte yderligere opdemning av Soløyvatn. Det samlede areal, som neddemmes ved reguleringens utvidelse, er beregnet til ca. 250 mål, hvorav kun 10 à 12 mål utgjør dyrket mark.

Almene interesser antas ikke å berøres ved heromhandlede reguleringsforetagende. Den skade og ulempe, som foretagendet vil medføre, må overhodet etter de foreliggende opplysninger antas å være av mindre betydning i sammenligning med fordelene derved.

Man finner derfor i henhold til reguleringslovens § 3, siste ledd, med Vassdragkommissjonen å kunne anbefale meddelt reguleringstillatelse etter den fremlagte plan (alt. II), idet man forutsetter, at departementet i tilfelle vil være bemyndiget til å tillate mindre vesentlige endringer i planen.

Andragendet har været bekjentgjort på anordnet måte.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Efter forhandling med ansøkeren har man utarbeidet et utkast til betingelser som er vedtatt av Bodø komune. Man vedlegger utskrift av bystyrets behandling av saken.

Utkastet til betingelser er i det vesentlige overensstemmende med de i den senere tid meddelte konsesjoner for kommunale reguleringsforetagender.

Da Bodø kommune eier samtlige fallrettigheter mellom Soløyvatn og sjøen, og da vannfallene aktes utnyttet for å forsyne kommunens innvånere med kraft til lys, varme, håndverk og småindustri, vil departementet anbefale, at reguleringstillatelsen meddeles på ubegrenset tid. Av hensyn til den forholdsvist ubetydelige kraftøkning, som erholdes ved den projekterte reguleringsutvidelse har man likeledes funnet å kunne undlate opstillet vilkår om avgifter til stat og kommuner; jfr. reguleringslovens § 11, 7.

Da spørsmålet om 2 meters opdemning av Soløyvatn var under behandling i 1914, besluttet departementet ikke å gjøre gjeldende, at dette vann ikke i sin helhet er eiendomsrett undergitt. Der vil således heller ikke bli foreslått nogen godtgjørelse i henhold til reguleringslovens § 13.

Idet reguleringsanlegget allerede er utført, har man sløifet de ellers sedvanlige betingelser vedkommende utførelsen, såsom frister og benyttelse av norske arbeidere og materiell m. v., likeså har man da ansøkeren er en kommune, sløifet vilkår om sikkerhetsstillelse, fattigfond m. v.

Man vil anbefale tatt forbehold om, at kraftverkene skal være forpliktet til eventuelt å samarbeide med andre lignende kraftanlegg av hensyn til den almindelige kraftforsyning i distriktet; jfr. utkastet § 3. Det er en forutsetning, at bestemmelsen kun gjelder kraftanlegget i den utstrekning dets kraftydelse forøkes ved reguleringen. Forsåvidt de almindelige konsesjonsvilkår ved reguleringen i så henseende fremtidig endres til fordel for konsesjonæren, er det forutsetningen, at disse fordeler også gjøres gjeldende for konsesjonæren; jfr. utskriften av Bodø bystyres forhandling angående dette punkt.

Med hensyn til kraftavgivelse til kom-

muner henvises til utkastets § 9. Man har i betraktning av den ringe samlede kraftinnvinning ikke foreslått nogen kraftavgivelse til staten.

I anledning av det fra Bodin herredsstyre fremførte krav har man i § 10 foreslått optatt en bestemmelse om, at forsåvidt anlegget volder skade på den ferdige del av Soløyvannsveien, plikter konsesjonæren etter fylkesveistyrets bestemmelse å reparere skaden eventuelt å foreta omlegning av veien.

Utkastet til betingelser er sålydende:

U t k a s t

til betingelser for regulering av Breiva—
Bertnesvassdraget i Bodin.

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Den kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier hvor disse utgifter er særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren har anlagt, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

3.

Konsesjonæren er forpliktet til, efter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette fin-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

nes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

4.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger og beregninger vedkommende reguleringsanlegget, samt beskrivelse av dette. Anlegget kan ikke tas i bruk før det er godkjent av departementet. Dets vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

5.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anlegget som skjer i krigstid.

6.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

7.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte opdemningshøide og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes

ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

8.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etterhvert som utbygning skjer inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvundne økning av kraften beregnet som angitt i post 2.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de samme kommuner uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lock-out, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren

Meddelte vassdragkonsesjoner.

leier ut kraft, og kraften til en kommune kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris, og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

10.

Forsåvidt anlegget volder skade på den ferdige del av Soløyvannsveien plikter anleggets eier etter fylkesveistyrets bestemmelse å reparere skaden og eventuelt å foreta nødvendig omlegning av veien.

11.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

12.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Departementet vil likeledes anbefale, at der inntil videre fastsettes manøvreringsreglement overensstemmende med det med vassdragdirektørens skrivelse av 11te september 1920 fulgte utkast. Bodin herredsstyre har i møte den 14de januar d. å. enstemmig vedtatt å anbefale utkastet, som likeledes er behandlet i Bodø bystyre uten å ha gitt anledning til bemerkning.

Utkastet lyder så:

1.

Soløyvatn kan opdemmes 1 meter over den tidligere øverste reguleringsgrense og senkes til samme nivå som tidligere.

Øverste og nederste reguleringsgrense skal betegnes ved faste og tydelige merker som skal godkjennes av det offentlige. Vannstanden må ikke overstige øverste reguleringsgrense uten at alle reguleringsinretninger er åpnet.

2.

Det skal ved manøvreringen haves for øie at vassdragets naturlige flomvannføring såvidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må dets naturlige lavvannføring forminskes til skade for andre rettigheter.

Forøvrig kan vannslipningen foregå efter Bodø kraftanleggs behov og efter dets nærmere bestemmelse.

3.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende regjeringsdepartement. Damvokterens bolig skal ligge i dammens umiddelbare nærhet og være forsynt med telefon.

4.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende samt at dammen til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammens manøvrering, avleste vannstande samt observeres og noteres om det måtte forlanges regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til vassdragsdirektøren.

5.

Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Forandringer i dette reglement kan kun foretas av Kongen efter at de interesserte har hatt anledning til å uttale sig.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Det tillates i medhold av reguleringsloven av 14de desember 1917 Bodø bykommune å regulere Breiva—Bertnes

vaasdraget i Bodin ved å forhøie opdemningsshøiden i Soløyvatn 1 meter i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 13de mai 1921 inntatte betingelser.

2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglement for manøvrering av reguleringsdam for Soløyvatn overensstemmende med det i samme foredrag inntatte utkast.

11. Mandal kommune.

(Regulering av Trylandsvassdraget).

Kgl. resol. av 2nen september 1921.

Mandals magistrat og formannskap har under 29de november 1919 i henhold til bystyrets beslutning av 23de oktober næstfø inngitt til departementet et andragende om konsesjon til regulering av Trylandsvassdraget i Vigmostad, Kongsmo og Hågebostad herreder for anlegg av et kraftverk i Trylandsfossen.

Andragendet er sålydende:

«Mandals kommune har for utvidelse av sin kraftforsyning erhvervet Trylandsfossen i Nord-Audnedal samt endel grund og andre rettigheter.

Forat vandfaldet med fordel skal kunne utbygges for anlegg av elektricitetsverk, er det nødvendig at foreta en regulering av vandføringen i saadan utstrækning at lov av 14de december 1917 om vasdragsreguleringer kommer til anvendelse.

I medfølgende bilag findes de planer og øvrige opgaver som forlanges i nævnte lovs § 5. Det vil av planen fremgaa, at den ved reguleringen opnaaede økning av vandkraften ikke for tiden nøiagtig kan fikseres, da tilstrækkelige vandmaalinger ikke er foretat.

Idet Mandals kommune herved andrager om koncession til at foreta den i medfølgende plan forutsatte regulering av Trylandsvassdraget, tillater man sig tillike at andrage om:

- 1) at koncessionen gis paa ubegrænset tid;
- 2) at avgift til stat og kommune bortfalder, saaledes som lovens § 11 gir adgang til.

I anledning herav opplyses, at kraften helt vil bli anvendt til forsyning av Mandal og eventuelt nærliggende distrikter med kraft til lys, varme, gaardsdrift, haandverk eller smaaindustri.

Man tillater sig forøvrig i denne forbindelse at meddele, at Vigmostad kommune, hvor faldet ligger, har frafalt sin forkjøpsret.

Da Mandal kommune er sterkt nødlidende for kraft er det særdeles magtpaaliggende at faa dette anlæg utført snarest mulig, hvorfor man anmoder om at andragendet maa bli behandlet saa hurtig som omstændighetene tillater og for snarest mulig at kunne komme igang med den for første utbygning nødvendige regulering av Thronstadvand, andrages om at der eventuelt gis en foreløbig koncession for bygning av reguleringsdam for dette vand samt for bygning av den i planen forutsatte dam for Færaaslonerne indtil 6 m. opdæmningshøide.»

De i andragendet påberopte bilag tillater man sig å vedlegge.

Med skrivelse fra ingeniør L. Farup av 27de desember 1919 har man mottatt følgende tilleggsandragende, datert 20de s. m.:

«Under henvisning til Mandals kommunes koncessionsandragende av 29de november d. a. tillater man sig at anmode om, at det i sidste led omhandlede andragende om foreløbig koncession for regulering av Thronstadvand og Færaaslonerne bortfalder forsaavidt en saadan særskilt koncession for denne første del av reguleringsarbeidene skulde kunne sinke behandlingen av koncessionsandragendet.

Istedet derfor tillater man sig at andrage om, at der gis en foreløbig tillatelse til paabegyndelse av de i planen forutsatte reguleringsarbeider i vasdraget.

Nærværende tillægsandragende er foranlediget derved, at Mandal kommune har tilbudt Vestagder fylke som en midlertidig

Meddelte vassdragkonsesjoner.

hjælp indtil fylket kan faa sine egne anlæg færdige en kraftlevering av 2000 elektriske hestekræfter — muligens noget mer — til en pris av kr. 85,00 pr. kw. fra kraftstationen. Det ekstraordinære fylkesting, som vil bli sammenkaldt medio januar, forat fatte beslutning om fylkets elektricitetsforsyning, vil ta standpunkt til ovennævnte tilbud fra Mandal kommune. Man tillater sig at tilføie, at man har grund til at tro, at tilbudet vil bli antat.»

Det således foreliggende konsesjonsandragende blev forelagt vassdragdirektøren, som under 19de mars 1920 har avgitt følgende uttalelse:

«I anledning av det kongelige departements skrivelse av 2nen ds. med bilag angående tillatelse for Mandals bykommune til

å regulere nevnte vassdrag skal jeg tillate mig å anføre følgende:

Trylandsvassdraget er en bielv til Undalselv og faller fra vest ut i denne et stykke ovenfor dennes utløp i havet. Trylandsfoss er erhvervet av Mandal og aktes nu utbygget for forsyning av byen og eventuelt nærliggende distrikter med elektrisk energi.

Efter den medsendte plan er der projekttert reguleringer i 4 sjøer, nemlig Sundsvatn, Hesvatn, dog er reguleringen av Hesvatn efter samme kilde ikke aktuell nu, Færaaslonerne og Tronstadvatn. Også det lille Aklandstjern hvor kraftanlegget får sitt inntak er tenkt regulert. Det har sin vesentligste betydning som døgnutjevningmagasin. Størrelsen av de projektterte reguleringer vil fremgå av følgende tabell:

Navn	Nuv. lav v.	Reguleringsgrenser		Reguler.h. m.	Magasin mill. m. ³
		Øverste	Nederste		
Sundsvatn	95,39	98,50	94,50	4,0	6,9
Færaaslonerne	255,87	266,0	256,0	10,0	8,4
Tronstadvatn	94,0	99,0	91,0	8,0	9,4
Aklandstjern	198,35	202,0	—	—	—
Sum					24,7

Kotene opplyses å referere sig for Sundsvatn og Tronstadvatn til fastmerker hvis høide er antatt = 100 m. og for de øvrige til fastmerke ved Aklandstjern = 200 m.

Ved hjelp av det herved innvunne magasin er der påregnet en jevnvannføring av 1,8 m³ sek. Fallhøiden er angitt til brutto ca. 130 m. Med en døgnreguleringsfaktor av 1,75 er der påregnet en maksimal kraftydelse på 4200 turbin hk.

Da vannføringen uten regulering er ansatt til 0,5 m³ skulde reguleringen således skaffe en økning på 1,4 m³, hvilket motsvarer 2427 turbin hk. i det omhandlede fall.

Der er oppstillet overslag, hvorefter et kraftanlegg på 6000 el. hk., hvorav 2000 i reserve skulde komme på kr. 1 350 000,00. Heri er dog ikke medtatt maskineri, verdi

av vannfall og andre rettigheter som skadeserstatninger.

Der er projekttert en 1ste utbygning med regulering bare i Tronstadvatn som er beregnet å gi en jevnvannføring av 1,3 m³ sek. Med samme døgnreguleringsfaktor som ovenfor nevnt nemlig 1,75 skulde man kunne få 3000 turbin hk. som maksimalydelse. Der er ved denne utbygning tenkt installert bare en maskin på 2000 el. hk. og omkostningene er beregnet til kr. 820 000,00 hvortil kommer maskineri m. v. som ovenfor.

Efter opplysninger i planens side 2—3 vil ved Færaaslonerne, Tronstadvatn og Ak-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

landstjern følgende arealer bli oversvømmet:

Dyrket mark	113 mål
Udyrket —	683 —
Skog og beite	307 —

Tilsammen 1103 mål

Ved Sundsvatn vilde der ved opdemning til kote 100,50 etter samme kilde bli oversvømmet henholdsvis 27, 360 og 35, tilsammen 422 mål. Planen forutsetter dog 2 m. mindre opdemning nemlig til kote 98,50.

Den ved reguleringen forårsakede skade eller ulempe på eiendom er i planen karakterisert som forholdsvis liten. Endel av de arealer som vil bli oversvømmet er erhvervet underhånden. Bare ganske få eiere opplyses å være uvillige til underhåndsavståelse, og forlanger urimelige priser, jfr. planene side 17. — Etter samme kilde side 17—19 er foruten kraftanlegget i Trylandsfoss også yderligere endel vannfall i samme bivasdrag interessert i reguleringen. I nogen grad vil den også influere på vannføringen i Undalselv nedenfor Vigmostad, men vannkraften her opplyses å være praktisk talt uten betydning.

Av fallene i Trylandsvassdraget ovenfor kommunenes foss er etter det foreliggende Braadlandsfoss liggende umiddelbart nedenfor Færaaslonerne på ialt ca. 46 m. høide det største. Der opplyses å være 3 utbyggede mindre fall som driver sagbruk, nemlig et ved Sølverget straks nedenfor Høsvatn, et i Braadlandsfoss samt endelig et straks nedenfor Braadlandsvatn. Det pekes i planen på at en disposisjon av magasinene til fordel for disse fall vil medføre en mindre effektivitet for kraftanlegget ved Tryland. Av hensyn til de øverste 2 sagbruk er der på planens side 18—19 antydning et foreløbig slippingsreglement for dammene ved Sundsvatn og Færaaslonerne. Sagbruket nedenfor Braadlandsvatn er etter samme kilde antatt å ville ha fordel av regulering-

gen, da vannføringen her må opprettholdes alene av hensyn til Trylandsanlegget.

Der er rettet foreløbige henvendelser til eierne av fallene ved Sølverget og Braadlandsfoss. For sistnevnte vedkommende er der truffet overenskomst om at kraftanlegget ved Tryland innlegger en rørkonus i dammen for Færaaslonerne for å lette utbygningen av fallet senere. Om resultatet av henvendelsen til førstnevnte faller er der ikke opplyst noget.

Ifølge andragendet har Vigmostad kommune hvori vannfallet er beliggende frafalt sin forkjøpsrett.

I et tilleggsandragende søkes der om foreløbig tillatelse til å påbegynne de forutsatte reguleringsarbeider, idet Mandal kommune har tilbudt Vest-Agder fylke som en midlertidig hjelp inntil fylket kan få sine egne anlegg ferdig å levere 2000 el. hk., muligens noget mere til en pris av kr. 85,00 pr. hk. fra kraftstasjonen.

Vassdragdirektøren har etter det foreliggende intet særlig å anføre i anledning av den opstillede beregning over vannføring og kraft.

Vedrørende sakens bygningstekniske side skal jeg bemerke følgende:

De foreslåtte jorddammer tilfredsstiller ikke kontrollens almindelige krav til sådanne dammer.

For å kunne godkjennes må dammene beskyttes ved en plastring av kronen og utføres med en overhøide av minst 1 m. regnet fra en flomvannstand for et tilløp av minst 1 m³ sek./km². Betongkjernen må pusses og overstrykes med et tettende stoff på vannsiden.

For dammer på byggegrunn som ikke er tett (lerholdig morene) fordres at eventuelt lekkagevann må tilbakelegges en veilengde under dammen av minst 5 ganger vanntrykket på vedkommende sted. For relativt dårligere grunn forlanges forholdsvis større sikkerhet.

Til de foreslåtte stendammer har jeg intet vesentlig å bemerke, når de bygges på

Meddelte vassdragkonsesjoner.

fjell, kun må jeg ta forbehold med hensyn til mørtelblanninger og til utførelsen av tørmursdammene.

I tilfelle der gis foreløbig tillatelse til å påbegynne reguleringsarbeidene, hvad der for det bygningstekniske ikke skulde være noget å bemerke til, vil jeg tillate mig å foreslå henstillet til ansøkeren å innsende til godkjennelse snarest mulig — detaljplaner med angivelse av grunnens beskaffenhet — mørtelblanninger m. v. samt at kontrollen underrettes når arbeidet i marken iverksettes.

Det opstillede omkostningsoverslag er såvidt sees i det store og hele tatt bygget på dagens priser. Jeg er dog tilbøielig til å anta at det — bortsett fra at der ikke er medtatt summer til maskiner og elektrisk utstyr — vil vise sig å være snaut, spesielt av den grunn at der ikke er opført særskilte beløp til bygning av huser og mulige transportveier samt renter av anleggskapitalen under byggetiden.

Uaktet det etter forholdene er lite sannsynlig at der foregår fløtning og ferdsel i vassdraget, turde det være best å få opplysning herom. Jeg kan ikke i de foreliggende dokumenter se noget om dette.

Det i reguleringsplanens side 18—19 inntatte forslag til foreløbig ordning med hensyn til slipning av vann fra Sundsvatn og Færaaslonerne er forment med sikte på å undgå at reguleringen skal skade de bestående 2 sagbruk ved Sølvberget og i Braadlandsfoss. Forholdet til det straks nedenfor Braadlandsvatn liggende sagbruk er ikke

omtalt. — Vassdragdirektøren har i og for sig ikke noget særlig å anføre til at man foreløbig tapper efter disse regler, men skal bare bemerke, at der ikke er medsendt sådanne opplysninger, at man kan opgjøre sig nogen mening om hvilken betydning en sådan disposisjon av magasinene vil ha for kraftanlegget i Trylandsfoss. Videre peker jeg på at tapningsreglene antagelig bør forandres fra det tidspunkt de øvre fall utnyttes rasjonelt. For nærværende kan man antagelig innskrenke sig til å ta forbehold om at der skal være adgang hertil.

Vedlagt følger et her utarbeidet utkast til reglement bygget på nevnte grunnlag og forøvrig supplert med de nu vanlige bestemmelser. Skulde drøftelsen av dette ta nogen tid behøver det såvidt skjønnes ikke medføre nogen forsinkelse av realitetsbehandlingen av andragendet.

I forbindelse med opplysningen i planens side 19 hvorefter der har vært rettet foreløbige henvendelser til eierne av fallene ved Sølvberget og Braadlandsfoss bemerkes, at der sees å være nok et fall i vassdraget nemlig nedenfor Braalandsvatn. Også denne bør få anledning til å uttale sig, jfr. lovens § 5 g.

Jeg opplyser, at efter fylkeskartet ligger de sjøer som tenkes regulert i tre forskjellige herreder, nemlig i Vigmostad, Konsmo og Hægebostad.»

Det i erklæringen påberopte utkast til reglement for manøvrering av de projekteerte reguleringsdammer i Trylandsvassdraget tillater man sig å hitsette:

U t k a s t

til reglement for manøvrering av reguleringsdammer i Trylandsvassdraget.

1.

Reguleringsgrensene er følgende:

	Opdemning m.	Senkning m.	Reg. høide m.
Sundsvatn	3,11	0,89	4,0
Færaaslonerne	10,13	0	10,0
Tronstadvatn	5,0	3,0	8,0
Aklandstjern	3,67	—	—

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Opdemning og senkning er angitt i forhold til sjøenes lavvannstand før reguleringen.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Vannstanden i de forskjellige sjøer må ikke overstige høieste reguleringsgrense uten at de manøvrerbare flomløp er helt åpnet.

2.

Såsnart der iverksettes yderligere utnyttelse av noget av de ovenfor Aklandstjern liggende fall kan departementet forlange at vannslipningen skal foregå med dettes (disses) tarv for øie. De nærmere regler, efter hvilke dette skal skje, blir senere å bestemme. Inntil denne tid gjelder følgende regler for manøvreringen:

Når vannføringen ved Sølvberget synker ned til kun saa meget som bruket behøver til full drift skal der fra Sundsvatn slippes det nødvendige for å opretholde fullt driftsvann, dog skal denne forpliktelse ikke omfatte en større slipning enn inntil $\frac{1}{3}$ av den hele vannføring ved Sølvberget. På lignende måte forholdes, når vannføringen begynner å øke efter en vannfattig periode. Fra dammen for Sundsvatn slippes $\frac{1}{3}$ av den hele vannføring ved Sølvberget inntil fullt driftsvann er inntrått. Derefter kan slipningen innskrenkes til så meget, at driftsvann holdes vedlike.

Fra Færaaslonerne slippes under synkende vannføring $1\frac{1}{3}$ gange den ovenfor fastsatte regulerte vannføring ved Sølvberget og under stigende vannføring $1\frac{1}{4}$ gange vannføringen ved Sølvberget. Denne slipningsregel gjelder dog kun i den tid, da en regulering av slipningen fra Sundsvatn er nødvendig for å holde driftsvann for bruket ved Sølvberget og i denne tid også kun så langt at bruket ved Braadlandsfossen erholdt fullt driftsvann.

Forøvrig foregår vannslipningen fra disse 2 magasiner samt fra Tronstadvatn og Aklandstjern efter det i Trylandsfoss utbyggede anleggs behov.

Det skal ved vannslipningen has for

øie at vassdragets flomvannføring ikke forøkes. Heller ikke må dets naturlige lavvannføring forminskes til skade for andres rettigheter.

3.

Til å forestå manøvreringen antas norsk statsborger som godtas av vedkommende regjeringsdepartement.

Damvokteren skal efter vedkommende regjeringsdepartements bestemmelse ha bolig i nærheten av dammene og ha telefon.

4.

Det skal påsees at flomløpene ikke hindres av is eller lignende samt at dammene til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammenes manøvrering, avleste vannstande samt observeres og noteres om det forlanges regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til vassdragdirektøren.

5.

Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen efter at vannfallseierne samt de interesserte kommuner har hatt anledning til å uttale sig.»

I ovenanførte erklæring uttalte vassdragdirektøren, som det vil sees, at der fra sakens bygningstekniske side ikke var noget å bemerke ved at der blev gitt tilladelse til anleggsarbeidets foreløbige påbegynnelse, hvorom der var ansøkt i andragendet.

Departementet fant derfor under 29de april 1920 å kunne innvilge i arbeidets påbegynnelse på betingelse av at anlegget undergas sedvanlig teknisk kontroll av Vassdragvesenet.

Det var dog herved en uttrykkelig forutsetning at intet blev foregrepet med hensyn til konsesjonssakens avgjørelse.

Meddelte vassdragkonesjoner.

Saken har dernest i henhold til reguleringskonesjonslovens § 6 post 2 og § 12 post 12 vært oversendt fylkesmannen i Vest-Agder til innhentelse av de for sakens realitetsbehandling nødvendige distriktsuttalelser bl. a. fra de kommuner hvis interesser påvirkes av andragendet og andre eventuelt interesserte, hvorav man særskilt nevnte eieren av vedkommende bruk i det utbyggede vannfall beliggende straks nedenfor Brådlandsvatn.

Konsmo herredstyre har i møte den 20de juli 1920 avgitt følgende enstemmige uttalelse:

«Reguleringen av Færaaslonerne gaar stadig haardt ut over gaarden Brastad med ødelæggelse av værdifulde beite- og skogstrækninger samt dyrket og dyrkbar jord. Saavidt man nu kan skjønne, vil flere av brukene paa gaarden bli saa svækket at de neppe længer kan yde sine opsittere levedygtige vilkaar. Det samme vil i nogen grad ogsaa bli tilfældet med de gaarde, som påvirkes av reguleringen i Sundsvand. Foruten disse reguleringer er det i planen antydnet som en fremtidig mulighet at ogsaa Hesvandet blir regulert. Av hensyn til de nuværende høie jordpriser er dette projekt ikke medtat nu; men der er utført beregninger som viser i hvilken utstrækning reguleringen i tilfælde tænkes foretat. Skulde denne plan bli realisert, vil der yderligere stryke med 450 maal jord inden Konsmo. Herredsstyret er særlig opmerksom paa dette projekt. Blir Hesvandet opdæmnet til den i planen forutsatte høide, er dette ensbetydende med at gaardene Risdal, Aasan og Barstad helt eller delvis ødelægges. Dette tap for herredet er i ethvert fald saa stort, at det ikke under nogen omstændighet lar sig forene med kommunens velfærd. Men foreløbig er altsaa dette projekt ikke aktuelt.

Konsmo kommune er meget uheldig stillet likeoverfor dette reguleringssspørsmål. Den skade som paaføres herredet, maa siges at være ganske betydelig, naar man tar kommunens utstrækning, nærings-

liv og økonomiske forhold i betragtning. Reguleringen vil bli et indgrep som vil føles meget haardt. Og dette saa meget mer som jord- og skogværdierne her er de eneste skattefundamenter, som kommunen kan regne med. Herredets flateindhold opgives at være ca. 112 km², dets samlede matrikel-skyld 382 mark og de dyrkede arealer omkring 3900 maal, fordelt paa 176 bruk. I et distrikt som Konsmo, hvor befolkningen hovedsagelig har sit erhverv i jord- og skogbruk, og hvor arealerne desuagtet er ganske smaa, vil den ødelæggelse som reguleringen medfører, bli et ganske betydelig tap, som nok vil baade føles og merkes i det lange fremtidsløp. Og det værste er at der ved reguleringen og utbygningen ikke indvindes fordele av nogensomhelst slags til erstatning og vederlag for distriktet.

Hertil kommer at reguleringen krydser kommunens egne fremtidsplaner med hensyn til dens egen elektricitetsforsyning. Man har nemlig for 3 à 4 aar siden indkjøpt et vandfald søndenfor Hesvand, den saakaldte Sølbergfossen, og samtidig faat haandgivelse paa et mindre vandfald søndenfor som staar i forbindelse med Sølbergfossen. Man har desuten erhvervet sig reguleringsrettigheter baade i Hesvand og Sundsvand paa meget billige vilkaar, — alt i den hensigt at skaffe bygdens befolkning forsyning av elektrisk energi. Denne plan maa formentlig oppgis, hvis Mandal faar sin ansøknings indvilget. Blir f. eks. Færaaslonerne opdæmnet 10 m., saaledes som forutsat, vil dette ha tilfølge at endel av de haandgivne rettigheter blir saa meget berørt av reguleringen, at Sølbergfossen ikke længer med fordel kan utbygges. Man vil heller ikke i dette tilfælde kunne benytte sig av de indvundne reguleringsrettigheter, men bli tvungen til at indgaa samarbeide med Mandal, hvad der vilde fordyre anlægget og driften med betydelige beløp. Kommunens stilling er saaledes i en dobbelt henseende saa uheldig, at man bestemt maa fraraade koncession. Blir denne allikevel git, bør der fastsettes visse begrænsninger saaledes som nedenfor angit.

Man vil derfor uttale:

Principielt: Koncessionen bør ikke indvilges.

Subsidiært: Bli koncessionen indvilget, bør den være betinget av:

1. At Hesvandet ikke under nogen omstændighet blir gjenstand for regulering og at Færaaslonerne — av hensyn til kommunens fossefald — ikke reguleres høiere end 6 m.
2. At reguleringstilladelsen kun gjælder et begrenset tidsrum.
3. At koncessionæren tilpliktes at utrede den i reguleringsloven omhandlede avgift til kommunene efter nærmere bestemmelse av Arbeidsdepartementet.

(Man forutsætter at størstedelen av denne avgift tildeles Konsmo som den mest skadelidte kommune. Man skal i denne forbindelse gjøre opmerksom paa, at nabokommunen Vigmostad, hvor Trylandsfossen er beliggende, har ved at frafalde sin forkjøpsret til fossefaldet og medvirke til opnaaelse av koncession sikret sig et betydelig vederlag i form av dels gratis og dels meget billig elektrisk energi.)

4. At koncessionæren i henhold til reguleringslovens § 11,8 tilpliktes at utrede til Konsmo kommune et av departementet nærmere fastsat beløp, hvorav renterne anvendes til jorddyrkning inden herredet.
5. At sagbruket i Sølvbergfaldene sikres samme driftsvand som nu.
6. At kvernbrukene i avløpet fra Sundsvand faar driftsvand i samme utstrækning som hittil, og at fiskeriet i elveløpet ikke skades mer en absolut nødvendig.»

Vigmostad herredstyre har i møte den 8de oktober s. å. enstemmig avgitt sådan uttalelse:

«Koncession anbefales indvilget, men bør være betinget av:

1. At Mandal tilpliktes at utrede de i loven omhandlede avgifter til kommu-

nerne og at Vigmostad, hvor vandfaldet er beliggende og som nu mister sin bedste kraftkilde, blir tildelt en væsentlig part av disse avgifter. Til videre støtte for dette anføres, at kommunen ifølge vedlagte karter og beskrivelse faar sit væsentligste skatteobjekt reducert ved at ikke ubetydelige arealer av baade dyrket og dyrkbar jord og tillike beite og skog blir aldeles ødelagt. Videre blir flere fiskerier betydelig forringet eller helt værdiløse.

2. At koncessionæren i henhold til reguleringsloven tilpliktes at utrede til Vigmostad et efter departementets nærmere bestemmelse fastsatt beløp, hvorav renterne anvendes til jorddyrkning.
3. At Braadlandsfossen faar saa jevn vandføring som mulig, saaledes at der ikke vekselvis tappes en tid fra Tronstadvandet og en anden tid fra reguleringsdammen i det vasdrag hvor Braadlandsfossen ligger, og under hensyntagen til de ved denne fos liggende sag og kværne.
4. Endvidere bør stedskommunens interesser i sin helhet varetages ved at koncessionsansøkeren blir paalagt de forpliktelser som loven gir adgang til i anledning anlægget og driften.»

Hægebostad herredstyre har i møte den 29de november s. å. enstemmig uttalt sig således:

«Foruten Konsmo og Vigmostad herredet berøres ogsaa Hægebostad av reguleringen. Det gaar ut over opsidderne paa gaardene Kvestad og Sunde, hvilke gaarde ligger som heiegaarde mellem Lyngdalen og Audnedalen. Opsidderne har sin væsentligste indtægt av gaard og besætning, mindre hvad skogdrift angaar. Paa Kvestad er 5 beboede bruk og paa Sunde 2 beboede og 1 ubeboet bruk. Det største bruk har en skyld av mark 1,18, de øvrige bruk er mindre. Ved opdæmning og regulering av Sundsvand vil dette bevirke at baade indmark og bumark svinder ind i betydelig grad for opsidderne paa nævnte gaarde;

Meddelte vassdragkonsesjoner.

dette vil med al grund mulig ha tilfølge, at eierne ser sig bedst tjent med at fraflytte og sælge resterende av eiendommene til øde-gaarde, hvilket maa siges at være uheldig baade for kommunen og for samfundet i det hele. Selv om de tilstøtende eiere faar fuldt vederlag for de avstaaede arealer kan dette neppe i længden opveie savnet av de avstaaede parceller. Man gaar ut fra at ogsaa fiskeriet i vasdraget blir ødelagt i betydelig grad, det har nemlig vist sig fra andre regu-leringer at saa er blitt tilfældet.

Brukene paa Kvestad og Sunde er smaa nok til at leve paa for en familie, og skal de yderligere beskjæres, maa man sige de blir ulevelige og vil i fremtiden antagelig bli ubeboet.

I henhold hertil finder herredsstyret enstemmig ikke at kunne anbefale andragen-det om koncession for regulering av Sunds-vandet.

Kan allikevel koncession opnaaes for-beholdes at herred og opsiddere faar fuldt vederlag for de avstaaede arealer og for øv-rige forbundne ulemper.»

Overingeniøren for Vest-Agder fyl-kes elektrisitetsforsyning har på foranled-ning uttalt at saken ikke gir anledning til nogen bemerkning fra hans side.

Fylkesmannen i Vest-Agder har ved sakens innsendelse under 25de februar 1921 uttalt sig som følger:

«Jeg tillater mig å anbefale andragen-det i sin helhet. Trylandsvassdragets ut-bygning er nødvendig for å skaffe Mandal fornøden elektrisk energi. Dessuten har — efter andragendets innsendelse — fylket sluttet kontrakt med Mandal om midlertidig levering av kraft. Hele den vesentlige del av fylket skal midlertidig forsynes med kraft fra Trylandsvassdraget — selv de kommu-ner som nu ikke anbefaler konsesjon. Denne kraft til fylket er forutsatt levert fra høsten 1921. Det er derfor for store dele av fylket ogsaa av megen interesse at Trylandsutbyg-ningen blir ferdig. De interesser som lider ved reguleringen — forskjellige rettigheter på private hender — står neppe i noget for-

hold til de goder som opnåes ved anlegget. Men det er selvsagt at alle som lider tap må få dette erstattet.»

Saken har derhos vært behandlet av hovedstyret for vassdrags- og elektrisitets-vesenet, der i skrivelse av 13de mai 1921 under henvisning forevrig til vassdragdirek-tørens erklæring av 19de mars 1920 har av-gitt sådan uttalelse:

«Efter det foreliggende vil der i Try-landsfossen ved den omsøkte regulering inn-vinnes en kraftmengde på vel 2400 turbin hk. døgnet og året rundt. Hertil kommer økningen av vassdragets øvrige fall.

På den annen side står skaden og ulem-pen som efter hvad der er oplyst vesentlig kommer til å bestå i neddemning av jord, nemlig ved Færaaslonerne, Trondstadvatn og Aklandstjern omkring 1100 mål, hvorav vel 100 mål er dyrket, resten udyrket samt skog og beite. Ved Sundsvatn ser det ut til at det neddemmede areal vil bli mellom 200 og 300 mål, hvorav intet eller i alle fall høist ubetydelig er dyrket.

Hovedstyret antar at betingelsene for at reguleringstillatelse kan meddeles er til-stede, jfr. reguleringslovens § 8.

Med hensyn til betingelsene bemerkes følgende:

De i reguleringslovens § 10,2 opstillede vilkår for at tillatelse kan meddeles Mandal kommune på ubegrenset tid antas å være tilstede. For de private falleiere må tillatelsen bli tidsbegrenset. Man foreslår tiden for disse satt til 50 år.

Efter reguleringslovens § 10,5 blir der å opstille vilkår om rett for staten til å inn-løse de deler av anlegget som måtte tilhøre dem for hvem tillatelsen er tidsbegrenset, jfr. post 2 nedenfor.

Under drøftelsen av avgiftsspørsmålet har man hatt for øie, at basengene ligger dels innen Konsmo, dels innen Vigmostad og Hægebostad kommuners grenser. Av fal-lene ligger Trylandsfossen og en del av de øvrige fall i Vigmostad, resten i Konsmo. — Noget omkostningsoverslag for utbygning foreligger ikke for andre enn Trylandsfos-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

sen, og heller ikke for denne fullstendig. — Hovedstyret antar, at avgiften efter reguleringslovens § 11,1 bør ansettes til kr. 0,50 til kommuner og kr. 0,50 til staten.

Under drøftelse av vilkår om kraftavståelse, jfr. lovens § 12,15 har man hatt for øie at den vesentligste del av fallene eies av kommuner og at der følgelig skulde være utsikt til at kraften i stor utstrekning blir anvendt til elektrisitetsforsyning, jfr. i denne forbindelse at Mandal kommune har inngått kontrakt om levering av kraft til fylket. De private falleiere må under enhver omstendighet få plikt til kraftavståelse. Hovedstyret har efter omstendighetene funnet å burde foreslå lovens ordinære krav om 10 pct. kraftavståelse til kommuner gjort gjeldende. Til staten anbefales 5 pct.

Ifølge reguleringslovens § 12 punkt 8 bør det hvor et efter stedforholdene betydelig areal dyrket eller dyrkbar jord eller beite land ved regulering settes under vann eller lider skade pålegges konsesjonæren å innbetale til kommunen et passende beløp som avsettes til et fond, hvis renter efter nærmere bestemmelse av herredstyret anvendes til fremme av jordbruket i distriktet. — Hovedstyret antar at der i nærværende tilfelle er grunn til å gjøre bruk av denne bestemmelse. Efter de foreliggende sparsomme opplysninger antas beløpet passende å kunne settes til kr. 30 000,00. — Spørsmålet om deling av beløpet på vedkommende kommuner får man ta opp til behandling senere når mere fyldige opplysninger foreligger. Se forøvrig post 13.

De øvrige opstilte vilkår trenger antagelig ikke nogen nærmere begrunnelse.

I henhold til ovenstående anbefaler Hovedstyret, at der meddeles tillatelse til regulering av Trylandsvassdraget i det vesentlige overensstemmende med den foreliggende plan på følgende

Betingelser:

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Dersom vannfall, der ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i reguleringsanleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 50 år fra konsesjonens datum.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andel i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år efterat konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstillatelsen er tidsbegrenset. Bestemmelsen om innløsning må være meldt eierne 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi efter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i full driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Meddelte vassdragkonsesjoner.

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det, at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 3, kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 19 skal, for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må fullføres innen en frist av 7 år etterat konsesjonen er gitt.

I fristen medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anleggene bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevet.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter, hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anleggene.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til efter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte det offentlige utgiftene ved forsterket politiopsyn.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrum etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og broer, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og broer, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

13.

Konsesjonæren skal, når anlegget påbegynnes, innbetale til kommunen kr. 30 000,00, som avsettes til et fond, hvis renter etter nærmere bestemmelse av herredstyret anvendes til fremme av jordbruk i distriktet.

14.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte. Deres utførelse såvelsom deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

15.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anleggene som skjer i krigsøiemed.

16.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. Norske statsborgere, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvreringsreglementet er fastsatt.

Såsnart der iverksettes yderligere utbygning av fall ovenfor Aklandstjern kan departementet forlange, at vannslipningen foregår med dettes (disses) tarv for øie. Inntil denne tid kan den utføres til fordel for kraftanlegget i Trylandsfoss, dog således, at de hittidige flomvannføringer såvidt mulig ikke forøkes og at driftsvannføringen til de nuværende bruk ikke forværres.

17.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningshøider og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

18.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

19.

De vannfalls- og brukseiere, som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, efter hvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interesser berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall, der tilhører norske kommuner yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

20.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanleggene, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

21.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier.

22.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anleggene er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Hovedstyret har ikke funnet det påkrevet å opstille krav om midler til almindende virksomhet og forsamlingslokale, jfr. lovens § 12,17. Det samme gjelder vilkår om fattigfond efter § 12,7 og om sikkerhetsstillelse efter § 12,16, da ansøkeren er en kommune. Denne omstendighet i forbindelse med at anlegget ifølge underhåndsoplysning fra vassdragdirektøren allerede er påbegynt har øvet endel innflydelse på utformningen av de enkelte betingelser.»

Departementet skal bemerke:

Med Trylandsfossens utnyttelse i den almindelige elektrisitetsforsynings tjeneste

Meddelte vassdragkonsesjoner.

for øie søker Mandals kommune om konsesjon til regulering av følgende sjøer i Trylandsvassdraget: Sundsvatn, Færåslonerne, Tronstadvatn og Aklandstjern. Hesvatns regulering har man foreløbig ikke funnet påkrevet, hvorfor dette basseng ikke er medtatt i reguleringsandragendet.

Det projekterte kraftverk vil bli anvendt til dekning av den regulerende kommunes eget kraftbehov og vil dessuten bidra til fremme av de nærliggende bygders energiforsyning, idet fylket har sluttet kontrakt med Mandal om midlertidig levering av kraft. Man henviser i så henseende til den ovenfor inntatte erklæring fra fylkesmannen.

Trylandsfossen blev erhvervet i 1918 av Mandal by, som da var sterkt nødlidende for kraft. Dette kjøp omfattet bl. a. også Mandals elektrisitetsverk med kraftstasjon i Trædalsfoss, der maksimalt vil kunne levere ca. 800 hk. — Det samlede kjøp blev approbert ved kgl. resolusjon av 13de juni 1919.

Trylandsfoss utgjør det nederste fall i Trylandsvassdraget med en høide av ca 130 meter og representerer det uten sammenligning betydeligste vannfall i vassdraget og ligger dessuten gunstig til for almindelig elektrisitetsforsyning.

Ved kgl. resolusjon av 16de juli 1920 er derhos approbasjon meddelt på bystyrets beslutning om optagelse av et lån på kr. 2 millioner til utbygning av Trylandsfossen. Utbygningssplanen har vært forelagt Elektrisitetsforsyningskommisjonen, hvis uttalelse gik ut på at den måtte ansees teknisk og økonomisk forsvarlig, særlig under hensyn på at fylket har kontrahert kraft fra verkets fullførelse av.

Den projekterte regulering er beregnet å ville medføre en økning av vassdragets kraftmengde med ca. 2400 turbin hk.

For utbygningen av et par ovenforliggende mindre fall, hvorav vedkommende kommune opplyser å disponere Sølvbergfossen, vil reguleringen også by fordeler.

Foetagens gjennnførelse vil her som i lignende tilfeller medføre nogen skade og ulempe, som imidlertid i sammenligning

med de verdier som innvinnes for almenheten må antas å være av mindre betydning, hvorfor man i henhold til reguleringslovens § 8 finner å burde anbefale konsesjon meddelt.

Det areal som vil bli satt under vann eller skadet ved de projekterte opdemninger i Færåslonerne, Tronstadvatn og Aklandstjern utgjør ialt 1103 mål, hvorav imidlertid kun 113 mål dyrket jord. For Sundsvatns vedkommende vil også endel arealer bli oversvømmet. Disse antages å være av mindre betydning.

Skadevirkningene antas vesentlig å dreie sig om denne jordskade.

Saken har vært utlagt til eftersyn på vedkommende lensmannskontorer og har der innfunnet sig endel grunneiere og private rettighetshavere og fremført sine krav.

Man går ut fra at disse vil bli tilgode sett ved erstatning under de forestående skjønn, forsåvidt skaden ikke kan avhjelpest.

Nogen skade for almene interesser skulde efter det oplyste ikke stille sig hindrende for andragendets innvilgelse.

Ifølge andragendet har der overensstemmende med lovens § 5 litra g, jfr. § 9 vært gitt eierne av de ovenfor Trylandsfossen beliggende bruk og vannfall i vassdraget anledning til å ta del i foretagendet.

Departementet vil med Hovedstyret anbefale at der meddeles reguleringskonsesjon overensstemmende med den fremlagte plan.

Man forutsetter at departementet i tilfelle vil være bemyndiget til å tillate mindre vesentlige endringer i planen.

Andragendet har vært bekjentgjort på anordnet måte.

Man har utarbeidet et utkast til reguleringsbetingelser, der er vedtatt av Mandal kommunestyre i møte 28de juli 1921.

Konsesjonen foreslås gitt til Mandal kommune på ubegrenset tid i henhold til reguleringslovens § 10 punkt 2.

Forsåvidt angår vannfall, som tilhører norske kommuner, vil man således anbefale reguleringskonsesjonen gitt på ubegrenset tid. For private vannfallseiere er foreslått

Meddelte vassdragkonsesjoner.

en konsesjonstid av 50 år, hvorefter vedkommende vannfallseieres andele i reguleringsanlegget skal tilfalle staten uten vederlag, hvorhos der er betinget innløsningsrett overfor de andele av anlegget, der måtte tilhøre andre enn staten eller norske kommuner. Innløsningsfristen er satt til 35 år fra konsesjonens datum.

Man antar med Hovedstyret at avgiften efter reguleringslovens § 11,1 kan settes til kr. 0,50 til kommuner og kr. 0,50 til staten.

Hvad angår de fremkomne krav på et jordbruksfond i henhold til lovens § 12 nr. 15 bemerkes at det samlede areal aker og eng i de tre herreder der berøres av reguleringen utgjør henved 27 000 mål. I forhold hertil antas de arealer der settes under vann (noget over 100 mål dyrket mark og endel beitesland) ikke at være så betydelige, at der antas å være tilstrekkelig grunn til å pålegge konsesjonæren å avsette dyrkningsfond.

Under henvisning til post 18 skal man anbefale utferdiget det av vassdragdirektøren på grunnlag av ansøkerens, i reguleringsplanen inntatte forslag, utarbeidede utkast til slippingsreglement.

Reglementsutkastet som er vedtatt av ansøkeren, er referert ovenfor.

Som det vil sees er der i utkastet tilskattet at der skal sørges for sådanne avløpsforhold at de 3 bestående sagbruk i vassdraget foreløbig sikres driftsvann i samme utstrekning som de nu har.

Reguleringen vil i ethvert fall ikke skade nogen interesser i Undalselven, da vannkraften i elvestrekningen nedenfor Trylandsfoss praktisk talt er uten betydning og reguleringen kun vil virke gunstig der ved at lavvannføringen blir litt større og flommen for endel senket.

Der er derhos i utkastet tatt hensyn til mulig senere utnyttelse av de ovenfor liggende fall, idet der er åpnet adgang til fra dette tidspunkt å opta slippingsreglementet til revisjon.

Det opstillede utkast til konsesjonsbetingelser ser således ut:

U t k a s t

til betingelser for regulering av Trylandsvassdraget.

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Dersom vannfall, der ikke tilhører staten eller norske kommuner, deltar i reguleringen eller blir medeiere i reguleringsanleggene, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 50 år fra konsesjonens datum.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andel i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år efterat konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstilladelsen er tidsbegrenset. Bestemmelsen om innløsning må være meldt eierne 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi efter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i full driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Alle heftelser, som hviler på anlegget,

faller bort, hvis og når staten i henhold til nærværende post innløser anlegget.

3.

For den økning av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det, at magasinet utnyttes på en sådan måte, at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 3, kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 21 skal, for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må fullføres innen en frist av 7 år etterat konsesjonen er gitt.

I fristen medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anleggene bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevet.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi, beregnet etter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til efter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelsér, som vedkom-

Meddelte vaasdragkonsesjoner.

mende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anleggene.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til etter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

12.

Såfremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige finnes nødvendig, plikter konsesjonæren å utrede utgiftene derved.

13.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

14.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og broer, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og broer, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner, at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

15.

Konsesjonæren er forpliktet til etter bestemmelse av vedkommende departement og

på de vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den almindelige kraftforsyning.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

16.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse såvelsom deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

17.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anleggene som skjer i krigsøiemed.

18.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement, som Kongen på forhånd utferdiger. Norske statsborgere, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes, før manøvringsreglementet er fastsatt.

Såsnart der iverksettes yderligere utbygning av fall ovenfor Aklandstjern, kan departementet forlange at vannslipningen foregår med dettes (disses) tarv for øie. Inntil denne tid kan den utføres til fordel for

kraftanlegget i Trylandsfoss, dog således, at de hittidige flomvannføringer såvidt mulig ikke forøkes og at driftsvannføringen til de nuværende bruk ikke forværres.

19.

Reguleringsanleggenes eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningshøider og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter, som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Opmaaling med opplysning om, hvordan målingene er utført.

20.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

21.

De vannfalls- og brukseiere, som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, efterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse, kan de kommuner hvis interesser berøres av reguleringen, uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning, med Kongens samtykke kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall, der tilhører norske kommuner yderligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form, hvori den pro-

duseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

22.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanleggene, tilladelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

23.

Reguleringsanleggets eier underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier.

24.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anleggene er beliggende. Et

Meddelte vassdragkonsesjoner.

utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragreguleringer Mandal kommune å foreta regulering av Trylandsvassdraget i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 2den september 1921 inntatte betingelser.
2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglementer for manøvrering av reguleringsdammene overensstemmende med det i Arbeidsdepartementets nevnte foredrag inntatte utkast.

12. Liknes kommune.

(Fornyelse i henhold til vassdragslovens § 69 av tillatelse til regulering av Tjellaasvasdraget i Kvinesdal m. v.).

Jfr. bind IV, nr. 20.

Kgl. resol. av 23de september 1921.

Ved kgl. resol. av 4de mai 1917 blev det bestemt:

«Det tillates Liknes kommune i medhold av lov av 4de august 1911 om vassdragsreguleringer i industrielt øiemed, kfr. lov av 20de februar 1913, å foreta en regulering av Tjellaasvassdraget i Kvinesdal i det vesentlige overensstemmende med den fremlagte plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 4de mai 1917 opstilte betingelser.»

Man vedlegger et eksemplar av «Meddelte vassdragkonsesjoner» IV, hvori ovennevnte reguleringstillatelse finnes inntatt side 120 og flg. Som det herav vil sees blev tillatelsen bl. a. betinget av at reguleringsdammene skulde manøvreres efter reglement utferdiget av Kongen.

Med departementets skrivelse av 31te mai 1917 blev der til fylkesmannen i Vest Agder oversendt følgende av vassdragdirektøren utarbeidet utkast til manøvreringsreglement for å forelegges Liknes kommune og mulige andre interesserte til uttalelse:

- «1. Tjellaasvand opdømmes indtil 2 m. over og senkes indtil 1 m. under tidligere almindelig vandstand. Samlet reguleringshøide 3 m. Indtaksdammen er bygget til 4 m. over almindelig vandstand og har 3,5 m. reguleringshøide. Høieste demmehøide og laveste tapningsgrænse angives ved faste og tydelige merker ved dammene.
2. Vandslipningen mellem de nævnte høider foregaar efter elektricitetsverkets behov.
3. Ved manøvreringen iagttages forøvrig, at elvens naturlige lavvandføring ikke formindskes og den naturlige flomvandføring ikke forsøkes til anden mands skade.
4. Mulige tvistigheter angaaende forstaaelsen av reglementet avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.
5. Forandringer i dette reglement kan kun foretages av Kongen efterat de interesserte har hat anledning til at uttale sig.»

Med fylkesmannens skrivelse av 16de oktober 1917 mottok man utskrift av en av Liknes herredsstyre under 6te juli s. å. fattet beslutning i saken. Beslutningen er sålydende:

«Til forslaget til damreglement har man intet at indvende.

Forøvrig bemerkes at Tjellaasvandet har to utløp Hovedutløpet til Kvinesdal og et mindre (under flom) til Gyland. Denne flombæk optages av Gyland hovedvasdrag, der længer nedi danner Fedeelven, som løper ut i Fedefjorden. Der maa stemmes en 18 tommer før det rinder over til Gyland. Begge utløp ligger i Liknes herred.»

Fylkesmannen uttalte i ovennevnte skrivelse av 16de oktober 1917 bl. a. at utkastet til manøvreringsreglement alene har vært forelagt Liknes herredsstyre, da der neppe er nogen andre interesserte av den art som omhandles i reguleringslovens § 11 punkt 4.

I en på foranledning avgitt skrivelse av

Meddelte vassdragkonsesjoner.

26de november 1917 anførte vassdragdirektøren bl. a. følgende:

«Under 29de september d. å. har det ærede departement oversendt mig til uttalelse en henvendelse fra Gylands formandskap av 15de august 1917 med bilag, angaaende den Liknes kommune meddelte tilladelse til regulering av Tjellaasvand. Ordføreren i Gyland henleder oppmerksomheten paa, at det omhandlede vand har avløp saavel østover til Kvinesdal, som mot nordvest til Gyland, og forespør om nogen eiendomsberettiget i Gyland har git tilladelse til vandets regulering.

Videre har jeg fra departementet underhaanden mottat skrivelse fra amtmannen i Lister og Mandal, datert 16de oktober, med bilag, angaaende reglement for dammen. I Liknes herredsstyres uttalelse av 6te juli, som vedfulgte nævnte skrivelse anføres, at herredsstyret intet har at indvende mot forslaget til damreglement. Derefter anføres følgende:

«Forøvrig bemerkes, at Tjellaasvandet har to utløp. Hovedutløpet til Kvinesdal og et mindre (under flom) til Gyland. Denne flombæk optages av Gyland hovedvasdrag, der længer nede i danner Fedeelven, som løper ut i Fedefjorden. Der maa stemmes en 18 tommer før det rinder over til Gyland. Begge utløp ligger i Liknes herred.»

Vassdragdirektøren skal bemerke, at den omstændighet at vandet har utløp til 2 sider overhodet ikke var nævnt i reguleringsandragendet. I den til grund for foretagendet liggende plan er det vistnok anført, at der maa bygges en spærredam i vandets nordre ende for at hindre at vandet rinder ned til Gyland gjennom det her liggende flomløp. Vassdragdirektøren oppfattet under behandlingen av saken dette således, at man her ikke hadde at gjøre med et naturlig avløp, men at det ved opstemning vilde komme til at rinde denne vei. Hadde der foreligget opplysninger om, at avløpet var naturlig, vilde jeg som vanlig i saadanne tilfælde søkt at bringe paa det rene, om de i reguleringslovens § 9, 2 opstillede betingelser for overføring av vand var tilstede.

Naar saken ligger saaledes an, kan jeg

ikke forstaa at den givne tilladelse hjemler adgang til ekspropriation for saadan overføring. Forsaavidt det er hensigten at holde tilbake det vand, som under naturlige forhold vil rinde mot Gyland, maa ansøkeren derfor antagelig avfinde sig i mindelighet med mulige skadelidende. Skulde saken ikke kunne løses paa den maate, faar man enten slippe tilsvarende vandmængde nordover, eller opta spørsmålet til ny behandling med henblik paa at faa tilladelse til at overføre vand.

Mit forslag til damreglement forutsætter at Liknes kommunes elektricitetsverk har fullstendig dispositionsret over magasinet. Skulde saken utvikle sig derhen, at denne forutsætning ikke længer holder stik, maa man forandre reglementet. Før det ovennævnte spørsmåal er bragt paa det rene, kan der antagelig ikke bli tale om at træffe nogen endelig bestemmelse angaaende reglementet.»

Den i skrivelsen omhandlede henvendelse fra Gylands formannskap av 15de august med bilag vedlegges.

Efterat Liknes herredsstyre gjennom fylkesmannen i Vest Agder var blitt gjort bekjent med vassdragdirektørens ovennevnte skrivelse av 26de november 1917 mottok man med fylkesmannnes påtegningskrivelse av 11te juli 1918 et andragende fra Liknes kommune om tillatelse til å ekspropriere det overløpsvann som fra Tjellaasvannet i flomtiden løper nordover til Fedevasdraget i Gyland.

Av andragendet hitsettes følgende:

«Paa vegne av Liknes kommune i Kvinesdal, Lister og Mandals amt, tillater jeg mig at andra om, at der i medhold av reguleringslovens § 8,2 maa bli meddelt nævnte kommune tilladelse til at ekspropriere retten til det overløpsvand som fra Tjellaasvandet i flomtiden løper nordover til Fedevasdraget i Gylands herred.

Da kommunen under 9de september 1916 androg om tilladelse til regulering av Tjellaasvand mente man at det fremgik av planerne og landbruksingeniør Sommerschiolds beskrivelse at der var et saadant flomoverløp i vandets nordlige ende, idet der i nævnte beskri-

Meddelte vassdragkonsesjoner.

velse blandt andet staar anført, «at der i Tjellaasvand maa opføres en sperrestem i nordre ende for at hindre at vandet skal rinde nordover og ned til Gyland gjennom det her liggende flomløp.»

Dette flomløp ansaa man i det hele saa betydningsløst for nabokommunen at man ikke var opmerksom paa at dette maatte behandles utførligere.

Forholdet er nemlig det at vandet kun løper over til Gyland i flomtiden. Det er praktisk ugjørlig at beregne mengden av det flomvand, som i løpet av aaret gaar nordover; men det kan med trygghet sies, at det kun dreier sig om ubetydeligheter. Og disse smaa og kun periodiske vandmengder danner et relativt forsvindende tillæg til det store vasdrag Fedeelven. Endelig ligger overløpet oppe i heien, og heroppe finder ikke og saa vidt vites har ikke i sidste 100 aar fundet nogen utnyttelse sted av dette overløpsvand.

For Liknes kommunes utnyttelse av Tjellaasvasdraget er det derimot en livsbetingelse at faa fuld dispositionsret over alt vand fra Tjellaasbassinet, idet dette i motsat fald ikke kan opdømmes og kommunens elektricitetsverks skjæbne vil saaledes avhænge av om kommunen faar denne fulde dispositionsret eller ei.

Jeg tør iøvrig henvisse til det tidligere reguleringsandragende med deri nævnte bilage og tillater mig med nærværende andragende at vedlægge:

2 plancher tegning nr. 117 A. Reguleringsstem i Tjellaasvand.

2 plancher tegning nr. 118 A. Spærrestem for flomoverløp til Gyland.

2 rektangelkart hvorpaa Tjellaasbassinet er indeirklet med rødt.»

De i andragendet påberopte bilag vedlegges. Andragendet har av fylkesmannen vært forelagt i Gylands herredsstyre, som i møte av 5te juni 1918 har avgitt følgende uttalelse:

«I andragendet heter det at det kun er flomvandet fra Tjellaasvandet som render nedover til Gyland. Dette kan paa ingen maate være riktig, for vand fra Tjellaasvan-

det har til alle tider rendt nedover til Gyland. Som bevis herfor kan anføres at endog idag — efter saa lang en tørkeperiode vi har hat — randt ikke ubetydelig vand fra nævnte vand nedover til Gyland. Det er saaledes ukorrekt naar det i andragendet heter at det kun er periodiske og ubetydelige vandmengder det her dreier sig om. Dette fremgaar ogsaa av den omstændighet, at der ved vandfaldets utløp i Kongevoldsvandet er anbragt 3 cirkelsager som er i virksomhet mens 3 længer oppe er nedlagt og ca. $\frac{1}{3}$ av disses vandkraft har sit utspring fra Tjellaasvandet. Vandet fra Tjellaasvandet har paa denne maate været utnyttet og utnyttets fremdeles ved Kongevoldsvand om ikke «oppe i heien». For fremtiden kan dette vasdrag faa betydning for et paatænkt elektrisk anlæg, hvortil kommunen har faat vandfaldet paa haanden. Av foranførte fremgaar at den paatænkte regulering blir til skade for Gyland.

Da foretagendet har saa stor betydning for Kvinesdal, vil man ikke motsætte sig reguleringstilladelsen, men kan samtykke deri paa betingelse av at vandføringen til Gyland ikke forringes.»

I anledning av det av Gyland herredsstyre anførte har Liknes herredsstyre i møte den 28de juni 1918 uttalt følgende:

«Naar Gyland anfører at der den 5te juni iaar — efter saa lang en tørkeperiode — randt ikke ubetydelig vand fra Tjellaasvandet til Gyland har dette sin grund i at utløpet til Kvinesdal har været stengt i hele vaar og sommeren utover grundet arbeide i Tjellaasbækken med elektricitetsverket. Utalelsen om at det kun er flomvand som gaar over til Gyland fastholdes derfor som fuldt korrekt.»

På foranledning av departementet er der gjennom fylkesmannen i Vest-Agder innhentet nærmere opplysninger angående mengden av det flomvann som i løpet av året går nordover fra Tjellaasvasdraget. Der er derhos bl. a. innhentet erklæringer angående andragendet fra vedkommende kommunestyre samt

Meddelte vassdragkonsesjoner.

de vannfallseiere som vil berøres av foretagendet.

Disse opplysninger og erklæringer er innkommet hertil med fylkesmannens påtegningskrivelse av 25de februar 1921.

I en påtegningskrivelse av 14de november 1918 anfører landbruksingeniør K. Sommerschild følgende:

«Jeg skal bemerke, at jeg ikke med støtte i det foreliggende materiale kan avgi nogen begrunnet uttalelse om den vannmengde som under flom løper fra Tjellaasvann til Gyland. Da jeg imidlertid har befaret vannet og iaktatt avløpene vet jeg dog med sikkerhet at det kun er under høi vannstand og flom at der løper vann gjennom det omtalte flomløp. Når der derfor av Gylands herredsstyre anføres, at der endog efter en så lang tørkeperiode som den i sommer ennu løper vann den vei fra Tjellaasvann, så må dette bero på, at det egentlige avløp, Tjellaasbekken, som løper til Kvinesdal, har vært opdemmet, som det også er blitt oplyst av Liknes herredsstyre.

Anmodet om å opstille en sannsynlighetsberegning over den vannmengde som altså under normale forhold kan antas å løpe ned til Gyland fra Tjellaasvann, skal jeg uttale følgende:

Tjellaasvann har 2 avløp, det almindelige i søndre ende eller Tjellaasbekken, som løper til Kvinesdal, og et flomløp i nordre ende, som løper til Gyland. Ved lavvann og op til almindelig vannstand går alt vannet i Tjellaasbekken og intet gjennom flomløpet. Jeg vil anslå denne vannmengde til $\frac{2}{3}$ av det som løper ut av vannet i årets løp. Av den resterende tredjedel som forutsetningsvis skulde løpe av under høi vannstand og flom vil også en større del løpe av gjennom Tjellaasbekken, da avløpet her er dypere, og man kan måske anslå den del som i årets løp løper ned til Gyland til mellom $\frac{1}{7}$ og $\frac{1}{8}$ av det hele.

Nedslagsfeltet til utløpet av Tjellaasvann utgjør efter rektangelkartet ca. 4,5 km.². Regner man med en årsnedbør heroppe av 2 m. og at 90 pct. herav kommer i vassdraget, fåes en samlet vannmengde av 8 100 000 m.³, som

rinner ut av Tjellassvann i årets løp. Mellom $\frac{1}{7}$ og $\frac{1}{8}$ herav utgjør avrundet 1 100 000 m.³, der altså skulde utgjøre den vannmengde som i årets løp rinner ut fra Tjellaasvann gjennom flomløpet ned til Gyland.

Som man vil ha sett støtter denne beregning sig kun på antagelser og er derfor blott og bart å betrakte som en sannsynlighetsberegning.»

Feda herredsstyre har i møte den 17de mars 1919 avgitt følgende uttalelse:

«Ihvorvel dette flomvand ikke kan siges at være uten betydning for Fedavasdraget finder man av hensyn til den store interesse saken har for Liknes at maatte anbefale at det blir tillatt Liknes at erhverve disse retigheter.»

Flekkelfjord bystyre har i møte den 8de juli 1919 avgitt følgende uttalelse:

«Flekkelfjord kommune samtykker for sit vedkommende i, at Liknes kommune faar ret til at erhverve ved ekspropriation det vand, som løper til Fedavasdraget fra Tjellaasvandet.»

Gylands herredsstyre har i møte den 22de april 1920 avgitt følgende uttalelse:

«Gylands kommune gir hermed samtykke til at Liknes kommune faar ret til om fornødiges at ekspropriere det vand som løper fra Tjellaasvandet ned i Fedavasdraget.»

Med de vannfallseiere og grunneiere som tidligere har protestert mot overføringen av flomvannet har kommunen nu ordnet sig i mindelighet. Man vedlegger de i så henseende mellem partene inngåtte overenskomster.

I ovennevnte påtegningskrivelse av 25de februar 1921 har fylkesmannen i Vest Agder bl. a. anført følgende:

«Jeg vedlægger uttalelse fra overingeniøren for fylkets elektricitetsforsyning og fra elektricitetskomiteen (dog ikke repræsentanter fra byerne som ingen interesse har i denne sak og som derfor ikke var tilkaldt).

Det vil sees at komiteen anbefaler andragendet om regulering under forutsetning av

Meddelte vassdragkonsesjoner.

at damanlæggene om det findes fornødent om-
lægges med paabygning for øie.

Jeg anbefaler andragendet under samme
forutsætning og saaledes at eventuel utvidelse
eller forandring av kraftstationen foretas un-
der konferance med fylkets elektricitetsverk.
Et samarbeide med dette vil bli etablert hvad
enten fylket kommer til at innløse Kvinesdals
verk eller ikke, og damanlægget bør omordnes
saa at utvidelse kan finde sted i begge til-
fælde.»

Man vedlegger de av fylkesmannen på-
beropte uttalelser fra overingeniøren for fyl-
kets elektrisitetsforsyning samt fra elektrisi-
tetskomiteen.

Hovedstyret for vassdrags- og elektrisi-
tetsvesenet har i en på foranledning avgitt
uttalelse av 11te mai 1921 bl. a. anført føl-
gende:

«Liknes kommune har ved kgl. resolusjon
av 4de mai 1917 fått tillatelse til å regulere
nevnte vassdrag. Planen gikk ut på regule-
ring av Tjellaasvatn med 2 m. opdemning og
1 m. senkning i forhold til nuværende almin-
delig vannstand.

Efter at tillatelsen var meddelt fremkom
der opplysning om at nevnte vann under flom
har avløp til to kanter, nemlig foruten mot
øst til Kvina også nordover til Gyland. Sa-
ken måtte derfor tas op igjen, idet den med-
delte tillatelse ikke hjemlet adgang til eks-
propriasjon for overføring av vann og Kvines-
nesdal kommune har nu søkt om tillatelse til
å ekspropriere det flomvann — efter det fore-
liggende omkring $\frac{1}{7}$ à $\frac{1}{8}$ av det samlede av-
løp — som går over til Fedevassdraget.

Andragendet har vært behandlet av her-
redsstyrene i Feda og Gyland samt av Flekke-
fjord bystyre som alle uttaler sig for tilla-
telse.

Vest-Agder elektrisitetsverk foreslår at
man utfører dammen saa den kan påbygges
til kote 314, idet det synes økonomisk å kunne
regulere noget høiere i fremtiden. — Elektri-
sitetskomiteen — antagelig fylkeskomiteen —
uttaler sig i samme retning.

Fylkesmannen anbefaler andragendet un-
der samme forutsætning og saaledes at even-

tuell utvidelse eller forandring av kraftstasjo-
nen foretas under konferanse med fylkets
elektrisitetsverk. Et samarbeide med dette
vil — anfører fylkesmannen — bli etablert
hvad enten fylket kommer til å innløse Kvi-
nesdals verk eller ikke og damanlægget bør an-
legges saa at utvidelse kan finne sted i begge
tilfeller.

Hovedstyret antar at de i regulerings-
lovens § 8 punkt 2 foreskrevne betingelser for
konsesjon til overføring av vann er tilstede.
Det anbefaler derfor andragendet innvilget.

Betingelserne antas å burde bli de samme
som de der er tilknyttet reguleringstillatelsen
av 4de mai 1917 med tillegg om plikt for kon-
sesjonæren til å utføre dammen så at denne
kan påbygges til kote 314.

En av vassdragdirektøren utarbeidet be-
tenkning av 5te april d. å. vedlegges.»

Den av hovedstyret påberopte betenkning
av vassdragdirektøren av 5te april 1921 ved-
legges.

Departementet skal bemerke at når kgl.
tillatelse til vassdrags farborgjørelse, sjøers
uttapning, kanalers, demningers eller vann-
ledningers anlegg m. v. er meddelt, må ifølge
vassdragslovens § 69 det anordnede skjønn
tilstevnes innen 1 år fra resolusjonens avgi-
velse, idet i motsatt fall foretagendet ikke kan
iverksettes, forinnan ny tillatelse er erhver-
vet. Denne bestemmelse er ved den eldre re-
guleringslov av 4de august 1911 § 25 også
gjort anvendelig på ekspropriasjoner i hen-
hold til nevnte lovs § 15.

Den Liknes kommune meddelte regule-
ringstillatelse av Tjellaasvassdraget blev gitt
i henhold til lov av 4de august 1911 og er
saledes undergitt bestemmelsene i vassdrags-
lovens § 69.

Av hensyn til spørsmålet om utvidelse
av ovennevnte reguleringstillatelse til også å
omfatte overføring til Tjellaasvassdraget av
det flomvann som fra Tjellaasvann løper ned
i Fedavassdraget er de fornødne ekspropria-
sjonsskjønn ennå ikke anordnet og der vil så-
ledes nu utkreves fornyet reguleringstillatelse.

Departementet vil anbefale sådan tilla-

telse meddelt og således at denne også omfatter den nu ansøkte tillatelse til overføring av ovennevnte flomvann til Tjellaasvassdraget, idet man med hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet antar at betingelsene for sådan overføring efter reguleringslovens § 8, 2 foreligger.

Den nye tillatelse vil man anbefale meddelt på de samme betingelser som fastsatt for den tidligere gitte reguleringstillatelse. Man vil derhos med hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet anbefale tillatelsen betinget av at reguleringsdammen ved utløpet av Tjellaasvann bygges således at den kan påbygges til kote 314.

Man vil ennvidere anbefale, at der fastsettes reglement for manøvrering av reguleringsdammene overensstemmende med det foran inntatte utkast. Fastsettelsen foreslås å gjelde inntil videre.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Den ved kgl. resol. av 4de mai 1917 i henhold til reguleringsloven av 4de august 1911 meddelte tillatelse for Liknes kommune til å foreta en regulering av Tjellaasvassdraget i Kvinesdal fornyes overensstemmende med § 69 i lov om vassdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887 dog således at der også tillates overført til Tjellaasvassdraget det flomvann som fra Tjellaasvann løper ned i Fedavassdraget.

Den nye tillatelse meddeles på de for den tidligere gitte tillatelse fastsatte betingelser samt yderligere på betingelse av at reguleringsdammen ved utløpet av Tjellaasvannet bygges således at den kan påbygges til kote 314.

2. Der fastsettes som gjeldende inntil videre reglement for manøvrering av reguleringsdammene for Tjellaasvann overensstemmende med det i Arbeidsdepartementets foredrag av 23de september 1921 inntatte utkast.

13. A/S Skrankefoss Træsliperi.

(Utvidelse av den ved kgl. resol. av 4de februar 1916 meddelte reguleringstillatelse til også å gjelde for A/S Lands Træsliperi og Papfabrik).

Jfr. IV nr. 1, V nr. 15 og VII nr. 4.

Kgl. resol. av 9de desember 1291.

Ved kgl. resol. av 4de februar 1916 blev det i medhold av lov om vassdragreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911, kfr. lov av 20de februar 1913, tillatt A/S Skrankefoss Træsliperi å foreta en regulering av Trevandene i Søndre Land på nærmere angitte betingelser.

Ved kgl. resol. av 13de desember 1918 blev den fastsatte frist for påbegynnelsen av anlegget tillatt forlenget med 2 år.

Ved kgl. resol. av 4de juni 1920 blev ennvidere de ved forannevnte resolusjoner fastsatte frister for påbegynnelsen og fullførelsen av reguleringsanlegget forlenget med 2 år henholdsvis til 4de februar 1922 og 4de februar 1925.

De til grunn for nevnte resolusjoner liggende foredrag tillater man sig å vedlegge.

Fra advokatene Lous & Bergh, Kristiania, er til departementet innkommet en skrivelse av 3dje august 1921 om godkjennelse av en overenskomst mellem A/S Skrankefoss Træsliperi og A/S Lands Træsliperi og Papfabrik om sistnevntes selskaps deltagelse i reguleringen av Trevandene.

Av skrivelsen hitsettes følgende:

«Mellem A/S Lands Træsliperi og Papirfabrik paa den ene side og Skrankefoss Træsliperi paa den anden side blev 1ste december f. a. indgaaet forlik vedrørende en høieretssak angaaende det nuværende damanlæg ved Trevand og en sak om forurensning. Forliket følger i 2 eksemplarer med originalunderskrifter fra begge træsliperier.

I forbindelse med dette forlik blev der samtidig mellem sliberierne indgaaet en særskilt overenskomst om Lands Træsliperi's deltagelse i den reguleringsret i Trevand, som er meddelt Skrankefoss Træsliperi ved kgl.

Meddelte vassdragkonsesjoner.

resolution av 4de februar 1916 og senere fornyelser. Ogsaa denne overenskomst med sliperiernes originalunderskrifter av 1ste december f. a. følger i 2 eksemplarer vedheftet i ovennevnte forlik.

Overenskomsten inneholder bl. a. bestemmelse om at den av parterne i fellesskap skal indsendes til departementet til godkjendelse, hvorefter forlik og overenskomst skal tinglases.

Paa begge sliperiers vegne tillater jeg mig derfor at anmode det kgl. departement om at ville avgi saadan godkjendelse av den indgaaede overenskomst — angaaende utvidet regulering av Trevand — som forutsat i overenskomsten av 1ste december 1920.»

Man vedlegger de i skrivelsen påberopte bilag.

Hovedstyret for vassdrag og elektrisitetsvesenet har i en påforanledning avgitt uttalelse av 7de september 1921 bl. a. anført følgende:

«A/S Skrankefos Træsliperi, Søndre Land, fikk ved kgl. resolusjon av 4de februar 1916 tillatelse til å regulere Trevatnene. Lands Træsliperi som utnytter endel av fallet mellom Trevatnene og Randsfjord og som derfor er interessert i reguleringen er nu blitt enig med ovennevnte selskap om deltagelse i reguleringsretten i Trevatnene. Ifølge overenskomsten som er datert 1ste desember 1920 skal de to selskaper i fellesskap utføre reguleringsarbeidet. Omkostningene ved anleggets utførelse, drift og vedlikehold skal deles mellom dem i forhold til de utnyttede bruttofallhøider og når yderligere fall i elven blir utbygget skal derav følgende andelsutgifter til reguleringsanleggets eiere deles mellom de to selskaper i samme forhold. Overenskomsten skal godkjennes av departementet og advokat Johannes Berg ber på

disses vegne om at sådan godkjennelse må bli gitt.

Konsesjonen av 1916 er gitt i medhold av reguleringsloven av 4de august 1911 som i § 10 inneholder nærmere regler om hvorledes deling av utgifter til reguleringsanleggs utførelse, drift og vedlikehold skal finne sted. Etter denne lovparagraf, jfr. særlig dens punkt 4 er der ikke noget iveien for at de interesserte kan enes om å dele disse utgifter. Da den omhandlede overenskomst heller ikke forøvrig kan sees å inneholde bestemmelser som det skulde være noget iveien for å approbere tillater man sig å anbefale at overenskomsten blir godkjent.»

Departementet vil etter det foreliggende anbefale at den gitte tillatelse for A/S Skrankefos Træsliperi til å regulere Trevandene utvides til også å gjelde for A/S Lands Træsliperi og Papfabrik overensstemmende med den derom mellem nevnte selskaper inngåtte kontrakt datert 1ste desember 1920.

Man antar at de for den oprindelige reguleringstillatelse fastsatte betingelser bør bibeholdes uforandret.

A/S Lands Træsliperi og Papfabrik har vedtatt disse betingelser.

Man tillater sig således å

innstille:

Den A/S Skrankefos Træsliperi ved kgl. resol. av 4de februar 1916, kfr. kgl. resolusjoner av 13de desember 1918 og 4de juni 1920, gitte tillatelse til å regulere Trevandene i Søndre Land utvides til også å gjelde for A/S Lands Træsliperi og Papfabrik overensstemmende med den derom mellem de nevnte selskaper inngåtte overenskomst, datert 1ste desember 1920.

De for den oprindelige reguleringstillatelse fastsatte betingelser blir uforandret gjeldende.

St. prp. nr. 1. Hovedpost X.

(1922).

Ekstraordinært budgett.

Det ekstraordinære vannfallsbudgett.

Arbeidsdepartementets innstilling av 4de januar 1922, som er bifalt ved Den Norske Regjerings resolusjon av samme dag.

(Foredratt av statsråd Mjeld e.)

Departementet tillater sig herved å avgi innstilling om det ekstraordinære vannfallsbudgett for budgett-terminen 1ste juli 1922—30te juni 1923.

1. Numedalslågens regulering.

I. Tunhøvd dammen.

For budgett-terminene fra 1ste juli 1913—30te juni 1920 er til Tunhøvd reguleringsanlegg bevilget ialt kr. 5 835 500,00 (jfr nærmere den i budgettforelegget for 1920—21 inntatte oversikt).

I budgettproposisjonen for 1921—22 var opført en yderligere bevilgning av kr. 75 000,00 — nemlig: kr. 25 000,00 til trykning av en innberetning angående Tunhøvd dammen og kr. 50 000,00 til rydningsarbeider i Tunhøvd fjorden (jfr. st. prp. nr. 1 for 1921, hovedpost X, ekstraord. vannfallsbudgett, side 1—3). I henhold til vedkommende komiteinnstilling blev der imidlertid for inneværende budgettaar intet

bevilget til anlegget, idet komiteen fant, at trykning av nevnte anleggsberetning burde utstå til mere normale tider og angående statens plikt til rydning av trær langs Tunhøvd fjorden mente komiteén, at sakens juridiske side først bør bringes nærmere paa det rene (jfr. innst. S. VI. D. for 1921 side 1—2).

Ved skrivelse datert 17de november 1921 har Hovedstyret for vassdrags- og elektricitetsvesenet avgitt forslag til ekstraordinært vannfallsbudgett for kommende termin, hvori det angående Tunhøvd reguleringsanlegg m. v. anfører følgende:

«Som bekjent blev Tunhøvd dammen tatt i drift for 18 m. regulering våren 1920. Om de avsluttende arbeider anfører byggelederen følgende:

«Under henvisning til foregående årsrapport og til medfølgende regnskapsrapport for 1920—21 opplyses, at der i budgettåret er foretatt de avsluttende arbeider på selve Tunhøvd dammen, idet dog endel rydningsarbeide

etc. har pågått også etter 30te juni d. å. da disse arbeider har måttet utsettes til teleløsningen for å kunne foregå i den gunstige årstid, hvorhos disse efterarbeider blev forsinket paa grunn av generalstreiken i slutten av mai og fellesferier i begynnelsen av juli d. å.

Med hensyn til de poster, som ennå ikke er opgjort, tillater man sig å bemerke:

Lukespillene for tappeløpene blev anordnet for hånddrift og med anledning til eventuelt å anvende elektrisk drivkraft. Sistnevnte anordning har imidlertid vært utsatt, tildels fordi arrangementet ved lukespillene først nylig er blitt utbedret av leverandøren, tildels fordi man har villet avvente prisen. Der er innhentet tilbud paa motor m. v. for elektrisk drift, og vil maskineriet, som inklusive montage andrar til ca. kr 15 000,00 bli installert i løpet av høsten.»

Det fremgår herav, at de avsluttende arbeider ennå ikke er helt tilendebragt. Her til kommer spørsmålet angående rydningen av den overdemmede skog, der tildels er blitt stående, da de tidligere eiere hadde forbeholdt sig å nyttiggjøre sig den uten at dette har ført til, at den er blitt fjernet. Da den litt efter litt ødelegges av is og vann likesom kvist og tråss volder fløtningen vanskeligheter for hvilke der forlanges erstatning, foreslog hovedstyret, at der i budgettet for inneværende termin blev bevilget kr. 50 000,00 til rydning av skogen. Man tok forbehold med hensyn til beløps tilstrekkelighet, idet man ingen oversikt hadde over hvor meget der vilde trenge. Stortinget strøk imidlertid beløpet med den begrunnelse, at spørsmålet om anleggets juridiske plikt til å foreta rydningen først burde bringes på det rene (jfr. innst. S. VI. D. for 1921).

Hovedstyret anmodet advokatene Lous & Berg om utredning av dette spørsmål og om anleggets forhold til fløtningen og desuten å undersøke om anlegget eventuelt kunde forlange refusjon for erstatning til fløtningen hos de tidligere skogeiere, der hadde forbeholdt sig selv trærne uten å reservere sig angående plikten til å hugge og bortføre disse. Advokatenes utredning av 22de oktober d. å. vedligger i gjenpart.

Det fremgaar av denne, at anlegget må ansees å være juridisk forpligtet til å foreta rydning og så lenge dette ikke er skjedd å erstatte fløtningen for de vanskeligheter, den påføres av denne grunn. Refusjon av de tidligere skogeiere anser advokatene ikke å være begrunnet i skjønnsforutsetningene.

Hovedstyret gjenoptar i henhold hertil sitt forslag om bevilgning av kr. 50 000,00 til denne rydning. — Om beløpet vil strekke til vil man først senere få oversikt over. —

II. Veianlegget Haugastøl— Hordaland fylkesgrense.

Til dette veianlegg er hittil på nærværende budgett bevilget kr. 210 000,00. Det har vært forutsatt, at tilskuddet til dette anlegg ikke skal overstige kr. 230 000,00. I overensstemmelse hermed og på veidirektørens anmodning av 14de oktober d. å. foreslås bevilget restbeløp med kr. 20 000,00.»

Den av hovedstyret påberopte regnskapsrapport for 1920—21 samt advokat Lous's utredning av 22de oktober 1921 tillater man sig å vedlegge.

Departementet tiltrer hovedstyrets forslag om opførelse av kr. 50 000,00 ekstraordinært for neste budgettår til rydningsarbeide ved Tunhøvd fjorden, idet man henviser til den nærmere utredning av sakens rettslige side som inneholdes i vedlagte erklæring fra advokatene Lous & Berg.

Til veianlegget Haugastøl — Hordalands fylkesgrense opfører man resten av det forutsatte bidrag fra vassdragsvesenet med kr. 20 000,00.

Ialt opføres således vedkommende Numedalslågens regulering kr. 70 000,00.

Fra Numedalslågens Brukseierforening har man mottatt henvendelse om videre reguleringer i vassdraget. Man har i den anledning i skrivelse av 24de oktober 1921 stillet i utsigt fullførelse av Rødungens regulering mot at foreningen stiller de fornødne midler til rådighet.

2 og 3. Nore kraftanlegg og Numedalsbanen.

I. Nore kraftanlegg.

Hovedstyret har i skrivelse av 17de november d. å. anført følgende:

«Hittil er der ialt bevilget kr. 17 070 000,00, der antagelig vil være oparbeidet til 30te juni 1922.

Arbeidets stilling var pr. 30te juni 1921 følgende:

På grunn av streiken ved en flerhet av statens anlegg som varte fra juni 1920 til nyttår 1921 var Nore kraftanlegg blokkert for tilgangen på arbeidskraft, så styrken i budgettårets første halvdel efterhånden redusertes fra 425 til 265 mann. Hertil kom general-

streiken fra 27de mai til 9de juni i år, der helt stanset arbeidsdriften.

Den nye provisoriske kraftstasjon med en utbygget kraftydelse av 1 200 el.hk. blev tatt i bruk ved budgettårets begynnelse og har i alle henseender funksjonert tilfredsstillende. Fra 1ste januar 1921 har der ifølge overenskomst med Nore kommune vært avgitt denne inntil 110 kw. På grunn av den foreløbige begrensede anleggsdrikt har man hittil avvekslende kun benyttet ett av de i kraftstasjonen installerte to aggregater. Med de hittidige erfaringer håber man å kunne undgå å installere det 3dje aggregat.

Ved årsskiftet var man kommen så langt med de forberedende arbeider, at hovedtunnelen, rørgaten og planering for kraftstasjonen kunde påbegynnes.

Hovedveien fra Tunhovddammen til Rødberg blev ferdigbygget i budgettåret. Dessuten utførtes endel mindre veianlegg i forbindelse med bebyggelsen ved Rødberg likesom omlegging av hovedveien på Brugårdssiden paabegyntes.

Arbeidet med tunnell- og lukeskaktene blev fortsatt. Sprengningen er her bragt ned til 20,5 henholdsvis 12,5 m. under terreng.

De tre hovedtverslag for tunnelen er ferdigsprenget og denne selv påbegynt, idet der er uttatt 313,3 m. Den gjennomsnittlige fremdrift har vært 0,95—1,0 m. pr. dag i hver stoff. Der er anvendt to skift og produksjonen pr. arbeidstime har gjennomsnittlig vært 0,3 m.³ ekskl. transport.

Planeringsarbeidene ved kraftstasjonen påbegyntes i desember 1920. Ved utgangen av budgettåret var der uttatt ca. 1 000 m.³ jord og 2 300 m.³ fjell. I rørgaten påbegyntes arbeidene i januar 1921. Der er uttatt ca. 9 700 m.³ jord og 6 340 m.³ fjell.

I budgettåret er ferdigbygget kontorbygning og byggelederbolig, to ingeniørboliger, fem funksjonærdobbeltboliger og funksjonærmesse og påbegynt ingeniørmesse. Av baraker er ferdigbygget tre, hver for 32 mann og påbegynt to.

Ved Rødberg er påbegynt bygning av skolehus og forsamlingslokale for arbeiderne og som sykehus er innrettet halvparten av en funksjonærdobbeltbolig, der eventuelt kan utvides ved tilbygning, hvis det skulde vise sig nødvendig.

I sitt budgетtforslag for neste termin anbefører byggelederen følgende:

Veianlegg med vedlikehold.	kr.	150 000,00
Tunnelinntak:		
Sprengningsarbeider.	kr.	100 000,00
Støpning, jernkonstruksjoner.	»	200 000,00
	»	300 000,00
	Overføres kr.	450 000,00

«Under henvisning til forrige års budgетtforslag erindres, at det hittil befulgte byggeprogram har gått ut på, at kraftanlegget skulde være ferdig i løpet av 1926, under forutsetning av, at Numedalsbanen blev fuldført i 1924.

For banens vedkommende er imidlertid forholdet det, at anleggsarbeidet av forskjellige grunde kun har pågått i meget liten målestokk, således at man neppe lenger kan gå ut fra, at banen kan bringes ferdig til denne tid. Byggelederen har derfor konferert med overingeniøren for Numedalsbanen, der antok, at banen under forutsetning av tilstrekkelige bevilgninger vil kunne være ferdig høsten 1925 til kjøring av anleggstog. Dette byggeprogram betinger en arbeidsstyrke på ca. 900 mann ved baneanlegget. Etter dette skulde kraftanleggets byggetid bli forlenget med ca. 1 år til utgangen av 1927, hvis man går ut fra, at alle større transporter som cement, rør og maskingods skal føres frem på jernbane. Imidlertid vil jernbanen etterhvert som den blir ferdig opover dalen lette transporten, således at man uten vesentlige meromkostninger vil kunne påbegynne støpningsarbeidene for kraftstasjonen og montagen av rørledningen et års tid før banen blir helt ferdig. Ved den foran nevnte byggetid for Numedalsbanen antok overingeniøren, at banen kunde tas i drift for anleggstransporter

til Ulvik i 1923 (42 km. fra Kongsberg),
til Veggeli i 1924 (62 » » —
til Rødberg i 1925.

Dette program vil som nevnt kunne innpasses i kraftanleggets byggeplan, og vil formentlig også passe for baneanlegget selv, for såvidt transportene til banens øvre avdelinger angår. Byggelederen finner derfor å burde fremholde ønskeligheten av, at der blir gjort alt mulig for å oprettholde disse terminer, hvorved kraftanlegget uten vanskelighet kan ferdigbygges i løpet av 1926.

Under de her nevnte forutsetninger og ved det skisserte program for Numedalsbanen vil der være mulighet for, at Nore kraftanlegg vil kunne avgi den kraftmengde i 1926—27 som elektrisitetsdirektøren i sin utredning av mai 1921 har beregnet som sandsynlig nødvendig til dekning av behovet sønnenfjells». I overensstemmelse hermed opsetter byggelederen følgende forslag til arbeider for terminen 1922—23:

St. prp. nr. 1. Hovedpost X.

Om det ekstraordinære vannfallsbudgett.

1922

	Overført kr.	450 000,00
Tunnel ca. 1 500 m. a kr. 1 300,00	»	1 950 000,00
Fordelingsbasseng, sprengning	»	350 000,00
Rørgate, sprengning	»	600 000,00
Kraftstasjon :		
Sprengningsarbeider	kr. 440 000,00	
Støpningsarrangements, event. sannknuseri.	» 300 000,00	
		740 000,00
Jernbane, arrangement ved Rødberg	»	100 000,00
Telefon og post, drift.	»	5 000,00
Bygninger	»	30 000,00
Sykehus, skole	»	40 000,00
Butikk og bakeri » (frakter).	»	10 000,00
Brakker	»	140 000,00
Transportanlegg, taugbane	»	150 000,00
Prov. kraftanlegg med ledningsnett, drift og vedlikehold	»	50 000,00
Administrasjon og tilfeldige utgifter som familietillegg, feriepenge, fribilletter samt riks- og sykeforsikring m. v.	»	620 000,00
		<hr/>
		kr. 5 235 000,00

I dette forslag er forutsatt, at tunneldriften og sprengningsarbeidene for fordelingsbasseng, rørgate og kraftstasjon foregår omtrent som hittil. De kr. 100 000,00 til jernbanearrangementet ved Rødberg er betinget i plasing av sprengningsmassene fra kraftstasjonen. De øvrige utgifter vedrører enten vedlikehold og drift eller nødvendige forberedelser for å sikre en kontinuerlig arbeidsdrift.

Med hensyn til tempoet for den fremtidige arbeidsdrift og tiden for anleggets fullførelse anfører byggelederen :

«Under Stortingets behandling av budgettet for Noreanlegget og Numedalsbanen vedtokes en reservasjon likeoverfor spørsmålet om Noreanleggets byggetid, idet denne skulde sees i forbindelse med muligheten av straks å gjennomføre en regulering av Glommen med utvidelse av Glommenverkene og eventuel utbygning av Fossumfoss. I komiteinnstillingen er således antydning, at Noreanleggets byggetid kan tenkes utskudt til 1930, hvis Fossumfoss skulde bli utbygget.

Da utredningen av disse spørsmål ennå ikke foreligger, kan byggelederen for tiden ikke uttale sig nærmere om disse planer i forhold til Nore kraftanlegg, men det tør vise sig, at pengeforbruket til kraftforsyningen må bli ganske vesentlig større for Glommenalternativets vedkommende, idet man må medta de beløp, som allerede vil være anvendt til Noreanlegget, Tunhøvdammen og Numedalsbanen.

Løvrig er der en rekke forhold, som bør tas i betraktning med hensyn til Noreanleggets videre fullførelse, og man tillater sig allerede nu å peke på disse, da de tildels også er medbestemmende for fastsettelsen av be-

vilgningens størrelse for kommende års arbeidsbudgett.

Det er selvsagt av den største økonomiske betydning, at en såvidt stor arbeidsdrift, som den der nu pågår ved Noreanlegget, kan drives kontinuerlig med en rasjonell utnyttelse av den til anlegget knyttede funksjonærstab og arbeidsstokk og av alle de kostbare og omfattende forberedende arbeider og hjelpemidler, som allerede er tilveiebragt. En nedleggelse eller eventuelt en vesentlig innskrenkning i arbeidsdriften vil føre til store tap. Dessuten vil dette på det alvorligste berøre en masse mennesker, som er knyttet til anlegget og som har nedsatt sig her, tildels med familier, for en lengere tid. Hensynet til den rådende arbeidsledighet tilsier formentlig også, at de anlegg, som har ordnet sig med brakker og boliger holdes i drift, da ethvert nyanlegg ikke foreløbig kan beskjefte nogen større arbeidsstyrke forinnan boligforholdene er ordnet.

En langsiktig byggetid for et så stort kraftanlegg som Nore vil i flere henseender være uheldig. Blandt annet bør erindres, at et kraftanlegg omfatter store maskinelle arrangements, som først får sin endelige løsning i og med kontraheringen. Selvom anlegget på forhånd gjennomarbeides og projekteres med all mulig grundighet, vil der dog være mulighet for, at de utførende firmaer kan komme til endringer og nye løsninger, som kan betinge større eller mindre forandringer i fundamenteringer og grunnarbeider. Erfaring tør ha vist, at det er ubetinget heldig, at kontraheringen og utformningen av de maskinelle arrangements skjer så betids, at man kan ta ethvert nødvendig hensyn til disse, forinnan

fundamenterings- og grunnarbeider kommer forlangt. Dette siste hensyn tilsier på den ene side, at man ikke overskrider en rimelig grense for byggetiden og på den annen side, at hvis man skal forutsette en stans i arbeidet, bør denne finne sted på et tidlig tidspunkt, forat intet skal være forgrepet. Dette gjelder da hovedsakelig fordelingsbassenget og kraftstasjonsbygningen.

Tilslutt tillater jeg mig som en almindelig bemerkning med hensyn til det påregnelige kraftbehov å peke på, at dersom viktige interesser ikke skal lide eller en normal utvikling ikke hemmes, bør krafttilgangen skje på en sådan måte, at konsumentene ikke behøver å vente altfor lenge på å få sitt behov dekket. I denne henseende er det også av største viktighet, at de kommuner som selv delvis har ordnet sig med kraft, men hvis krafttilgang ikke er tilstrekkelig, kan få beskjed om og når Norekraften kan bringes ut på markedet.

Således som kraftutbygningen for tiden ligger an sønnenfjells, fremgår det av elektrisitetsdirektørens utredning, at der i enkelte fylker en kortere tid fremover vil være overskudd av kraft, og at dette overskudd vil være tilstrekkelig til å avhjelpe kraftnøden i fylker og kommuner, som ikke har tilstrekkelig kraft.

Det er dog tvilsomt om de fylker resp. byer som i øieblikket har kraft tilovers, vil kunne overlata hele sitt overskudd til andre. Det er tvertimot sandsynlighet for, at disse vil måtte ha nogen kraft i reserve til å møte utviklingens årvisse og mulig tilfældige krav innen sitt eget område.

I ethvert fall er det klart, at det offentlige ikke vil kunne gripe regulerende inn i kraftforsyningen medmindre det har disponibel kraft selv eller kan skaffe sådan på kort tid.

Hovedstyret slutter sig til, hvad byggelederen ovenfor har anført angående kraftanleggets videre fremme.

Man finner særlig å burde peke på det uheldige i, at der hersker usikkerhet om når Norekraften kan ventes bragt på markedet. Dette forhold bevirker, at fylker og byer på Østlandet fortsetter med sine egne planer og søker disse realisert for derved å kunne møte det stigende behov, som tiltrods for den stagnasjon som den nuværende nedgangsperiode til en viss grad medfører dog må antas å ville fortsette.

Herunder stilles den administrasjon som har fått det som en spesiell oppgave å dirigere elektrisitetsforsyningen på Østlandet inn i et økonomisk forsvarlig og teknisk riktig spor i en vanskelig stilling, idet den ikke med den sikkerhet som er nødvendig for å vinne ter-

reng for sine meninger, kan peke på, at kraft efter et forutgitt program kan anvises å bli stillet til disposisjon til bestemt tid og i tilstrekkelig mengde til å dekke behovet.

Henseet hertil og forøvrig til hvad byggelederen har anført til fordel for en rasjonell og kontinuerlig drift med utnyttelse av de omfattende arrangements på arbeidsstedet og til avhjelp av den rådende arbeidsledighet vil hovedstyret innstendig henstille til statsmaktene, at der i år tas endelig standpunkt til tidspunktet for Nore kraftanleggs fullførelse.

Nevnte spørsmål er som det vil erindres satt i forbindelse med kraftforsyning fra Glommenverkene. I hvilken utstrekning man i en nærmere fremtid vil kunne få øket tilførsel fra denne kant avhenger blandt annet av yderligere regulering i vassdraget. Plan herfor er ferdig og nettop oversendt departementet. Til denne regulerings betydning for Østlandets kraftforsyning skal hovedstyret komme tilbake, idet man forinnan gjerne vilde få anledning til å gjøre sig bekjent med den stilling Elektrisitetsforsyningskommisjonen inn tar i saken. Oplysning herom vil visstnok komme i den nærmeste fremtid.

Man nevner videre, at der i forbindelse med Glommenalternativet er oppe spørsmål om felles utnyttelse av Mørkfoss—Solbergfoss og Fossumfoss. Hovedstyret har under 19de mai d. å. bedt departementet om å foranledige tilstillet dette de planer og utredninger, som måtte foreligge herom, likesom man samtidig fremholdt, at det var maktpliggende så hurtig som mulig å bli bekjent med Mørkfoss—Solbergfossanleggets stilling og til de forberedelser, som måtte være truffet for å innpasse anlegget i Østlandets elektrisitetsforsyning. Også disse planer m. v., som ennå ikke er innløpet hertil, vilde man gjerne se.

Hovedstyret finner uavhengig herav å burde fremholde, at de beløp som er nedlagt i Nore er meget store. Med rentetap pr. 1ste juli 1922 vil de for kraftanlegget og reguleringen andra til omkring kr. 27 millioner. Hertil kommer anleggets bidrag til Numedalsbanen. En utsettelse med Nore vil ha tilfølgende, at disse beløp blir øket gjennom yderligere rentetap før man får noget igjen for de nedlagte kapitaler, en omstendighet som taler sterkt til fordel for en uavkortet fortsettelse. Der skal efter hovedstyrets opfatning vektige tekniske og økonomiske momenter til for å kunne bevirke nogen forskyvning av tidspunktet for Nores fullførelse.

Under henvisning til ovenstående foreslås for kommende termin bevilget kr. 5 235 000,00.

Det av hovedstyret påberopte budgett-

forslag med bilag fra anleggets byggeleder samt reguleringsplanen for Glommen tillater man sig å vedlegge.

Departementet skal bemerke: I skrivelse til skog- og vassdragkomiteen, datert 17de juni 1921 levertes en utførlig redegjørelse angående spørsmålet om Nore kraftanleggs fremme i forhold til de alternative løsninger av Østlandets kraftforsyning, som har vært offentlig drøftet. På basis av hovedstyrets beregning blev samtidig gitt en oversikt over kraftkonsumets påregnelige vekst i denne landsdel de nærmeste år fremover (jfr. bilag 1 til innst. S. VI D for 1921).

Tiden for fullførelse av Nore kraftanlegg har vært satt til 1926, under forutsetning av, at Numedalsbanen blir driftsferdig i 1924. Som bemerket av kraftanleggets byggeleder efter konferanse med banens overingeniør er det nu på det rene, at Numedalsbanen av forskjellige grunne ikke vil kunne bli fullt ferdig i 1924, men det ansees dog mulig — med et efter forholdene avpasset byggeprogram — å få kraftanlegget fullført i 1926.

Spørsmålet om det fremtidige anleggs-tempo ved Nore blev imidlertid ved budgettbehandlingen isommer også satt i forbindelse med de fremkomne forslag om mere effektiv utnyttelse av Glommens energi ved yderligere regulering av vassdragets magasiner og utvidelse av kraftverkene ovenfor saavelsom nedenfor Øieren.

I påvente av en nærmere utredning herav og av spørsmålet om en utbygning av Fossumfoss sammen med Kristiania kommune fant man ikke å kunne ta endelig standpunkt til fullførelsestiden for Noreanlegget. Bevilgning til anlegget for inneværende termin blev overensstemmende hermed gitt uten at byggeplanen blev fastsatt for mere enn terminen. De nevnte utredninger foreligger ennå kun delvis.

Man har fra hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet mottatt den bebudede plan for Glommens regulering. Spørsmålet om reguleringens betydning for Østlandets kraftforsyning er under utredning. Om døgnregulering i Mørkfoss—Solbergfoss og angående spørsmålet om utbygning av Fossumfoss er forhandlinger igang med Kristiania kommune Disse kan ventes avsluttet i løpet av

vinteren. Departementet vil derfor først senere kunne fremlegge sitt forslag i saken. Samtidig med byggeplanen for kraftanlegget vil også byggetiden for Numedalsbanen bli å fastsette. Da man således ikke ennå har oversikt over de for næste termin fornødne bevilgninger, vil man anbefale, at der til kraftanlegget og banen avsettes et samlet beløp av kr. 8 000 000,00, idet der om anvendelsen senere vil fremkomme særskilt forelegg. Idet nærmere data til bestemmelse av bevilgningens størrelse som nevnt ennå ikke foreligger, må departementet imidlertid ta forbehold med hensyn til det avsatte beløps tilstrekkelighet.

II. Numedalsbanen.

Til dette anlegg er for terminene 1918—19 og 1919—20 bevilget tilsammen kr. 7 000 000,00 (jfr. st. prp. nr. 108 for 1918, side 27—37, st. prp. nr. 1 for 1919, hovedpost X, kap. 2, side 47 og ekstraordinært vannfallsbudgett for s. å. tit. 3).

Baneanleggets fremme er blitt hemmet, de første år av ingeniørmangel og utilstrekkelig tilgang på arbeidshjelp, senere av en langvarig streik (jfr. ekstraordinært vannfallsbudgett for 1920, side 5 og 1921, side 5—6). Som følge herav gjenstod der av bevilgningene pr. 30te desember 1920 som uanvendt omkring kr. 4,5 millioner og noen yderligere bevilgning for årene 1920—21 og 1921—22 blev ikke gitt.

Ved Stortingets beslutning av 20de juli 1921 blev endelig plan med omkostningsoverslag for Numedalsbanen vedtatt.

I skrivelse av 18de november 1921 har Hovedstyret for Statsbanerne avgitt følgende budgettforslag for banen:

«Til Numedalsbanen er pr. 30te juni 1922 bevilget kr. 7 000 000,00, idet intet blev opført for inneværende termin. Forutsetningen herved var, at det nødvendige beløp utover den hittil gitte bevilgning vilde bli stillet til disposisjon til arbeidets fremme på Numedalsbanen, såfremt det skulde vise sig, at tilgangen paa ledig arbeidskraft skulde bli større enn antatt, kfr. anleggsbudgettproposisjonen for 1921 side 29.

For terminen 1922—23 opføres overensstemmende med overingeniørens forslag kr. 9 500 000,00, hvorav andel av utgifter ved hovedstyret. Av beløpet forutsettes kr.

1 500 000,00 å bli stillet til disposisjon i inneværende termin som forskudd av den forventede bevilgning, kfr. hovedstyrets skrivelse av 15de november 1921.

I terminen er forutsatt beskjeftiget ca. 900 mann.»

Departementet henviser til sine bemerkninger til foranstående post, hvorefter man har anbefalt, at der for kommende termin avsettes et samlet beløp av kr. 8 000 000,00 til Nore kraftanlegg og Numedalsbanen.

4. Kraftoverføring fra Rjukan.

Hovedstyret har i sit budgетtforslag anført følgende:

«Til Rjukanoverføringen er hittil bevilget:
For budgетtåret 1919—20 . kr. 2 100 000,00

Bevilgningen blev oprindeliggitt til utbygning av Kongsbergfossene, men blev ved Stortingets beslutning av 7de desember 1920 tillatt anvendt til heromhandlede kraftoverføring. Beløpet forutsattes anvendt således:

I terminen 1920—21 kr. 600 000,00.

I terminen 1921—22 kr. 1 500 000,00.

For budgетtåret 1921—22 er yderligere bevilget . . . » 1 500 000,00

Tilsammen kr. 3 600 000,00

Inntil 30te juni 1921 var der ialt brukt kr. 299 151,64. Herav er kr. 214 142,87 foreløbig utredet av statskassen, resten av interessskapet. Den endelige fordeling kan først foretas, når anleggets regnskap foreligger helt opgjort. Anlegget påregnes avsluttet i terminen 1922—23.

De samlede anleggsomkostninger var ifølge st. prp. nr. 202 for 1920 beregnet til kr. 5 650 000,00. Heri inngår rentetap i byggetiden med kr. 300 000,00. Dette beløp skal antagelig ikke budgетteret, hvorfor anleggsoverslaget kommer ned i kr. 5 350 000,00.

Byggelederen har i sitt budgетtforslag anført:

«Ved forrige budgетtansettelse blev det fremholdt, at man på grunn av prisnivåets synkning turde regne med en reduksjon i overslaget på ialt ca. 1 million kroner. Siden den tid er imidlertid kobberprisene igjen gått noget i veiret, samtidig som grunnavståelsene er blitt helt upåregnet høie. Den antydede millionbesparelse tør derfor muligens ikke lenger holde helt stikk. Da imidlertid disse stigninger ikke er større enn at de helt kan dekkes av det for uforutsette konjunkturstigninger opstilte beløp, kan man dog fremdeles uten fare for overskridelse regne med den for forrige budgетt nevnte besparelse. Det omhandlede beløp til uforutsette konjunkturstigninger var på kr. 350 000,00.

Efter ovenstående skulde stillingen bli følgende:

Anleggsoverslag (se ovenstående redegjørelse) .	kr. 5 350 000,00
Besparelse ved prisfall fragar med »	1 000 000,00

Rest kr. 4 350 000,00

Tidligere bevilget » 3 600 000,00

Rest kr. 750 000,00

som hovedstyret foreslår bevilget for kommende termin.»

Departementet har ikke noget å bemerke ved hovedstyrets forslag, som er overensstemmende med de forutsetninger, der er lagt til grunn for beslutningen om anleggets iverksettelse (jfr. st. prp. nr. 202—1920, side 2—7, samt st. prp. nr. 1 for 1921, hovedpost X, ekstraordinært budgетt side 8).

Det for kommende termin foreslåtte beløp kr. 750 000,00 antas — som konjunktorene ligger an — å være tilstrekkelig for anleggets fullførelse. Man foreslår i henhold hertil kr. 750 000,00 opført som restbevilgning vedkommende Rjukanoverføringen.

5. Mørkfoss—Solbergfoss.

Til dette anlegg er hittil ialt bevilget kr. 14 998 500,00, jfr. senest st. prp. nr. 1—1921, ekstraordinært vannfallsbudgетt, side 8—12, innst. S. VI D for s. å, side 10—11.

Med skrivelse av 2den desember 1921 har man mottat byggekommiteens budgетtforslag for terminen 1922—1923, hvori komiteen anfører følgende:

«Som nevnt i budgettforslag for inneværende termin var det ved oppstillingen av dette gåt ut fra, at anlegget skulde settes i drift sommeren 1924. Det meste av maskineriet for de 7 første aggregaters vedkommende var imidlertid bestilt for leveranse 1922—23 og man gikk straks igang med forhandlinger med vedkommende firmaer om utsettelse med leveringen og betalingen. Disse forhandlinger er nu avsluttet og der er opnådd ca. 1 års utsettelse uten utgifter for anlegget, slik at leveringen og montasjen av maskineriet påbegynnes sommeren 1923, istedenfor som fastsatt i kontraktene sommeren 1922.

I henhold hertil er på nærværende budgettforslag for kraftstasjonen medtatt et så stort beløp at denne på det nærmeste kan ferdigbygges i terminen og montasjen, som ovenfor nevnt, kan påbegynnes ved budgett-årets utgang.

I driftsberetningen er omtalt at en større del av de under 1920/1921 bevilgede midler, ialt ca. kr. 4 000 000,00 ikke er anvendt. Specielt gjenstår støpning og muring av overløp og kraftstasjon, samt betalingsterminer

for maskineri. Det meste av dette beløp må imidlertid anvendes dette år (1921/1922), idet der i år vil medgå ca. kr. 3 000 000,00 av de pr. 1ste juli 1921 uanvendte midler, hvorefter der gjenstår ca. kr. 1 000 000,00 til året 1922/1923, hvilket beløp kommer til fradrag på nedenstående budgettforslag, idet man forutsetter at stat og kommune gir til-ladelse til en sådan overføring av det uanvendte beløp.

Det beløp som må bevilges for 1922/1923 blir følgelig budgettforslagets hovedsum:

	kr. 9 370 000,00
÷ »	1 000 000,00
	<hr/>
	kr. 8 370 000,00

hvorav faller på staten kr. 2 790 000,00 og på Kristiania kommune kr. 5 580 000,00.

I budgettet er ikke medtatt betalinger på det maskineri som partene bestiller hver for sig.»

På de enkelte konti forutsettes å ville medgå:

2. Omledningstunneler.		
Tetningsarbeider ved øvre luker	kr.	25 000,00
4. Hoveddam.		
Under forutsetning av at de gjenstående støp-		
nings- og tetningsarbeider utføres i inneværende		
termin, opføres for 1922—1923 sprengning av		
damfeste Spydebergsiden anslagsvis med:		
4 000 m. ³ a kr. 20,00	kr.	80 000,00
Terminer paa luker	»	125 000,00
		» 205 000,00
5. Overløp.		
Det forutsettes at al gjenstående fjeldsprengning		
utføres i terminen, og at den del av ledemurene,		
som kommer under vann, når fangdammen		
fjernes, støpes ferdig.		
3 000 m. ³ fjell a kr. 22,00	kr.	66 000,00
1 000 m. ³ beton a kr. 100,00	»	100 000,00
150 m. ² muring a kr. 100,00	»	15 000,00
Rensking og utstøpning med beton av bunnflomløp	»	60 000,00
2 hus over valespil a kr. 15 000,00	»	30 000,00
Avdekning av pillarer	»	20 000,00
Oprydning etc.	»	19 000,00
		» 310 000,00
6. Indtakskanal:		
750 m. ³ fjell a kr. 20,00	kr.	15 000,00
1 000 m. ³ stenmasser a kr. 8,00	»	8 000,00
Avjevning av stentipper og muring av støttemur		
anslagsvis	»	57 000,00
		» 80 000,00
7. Fordelingsbassin.		
Det er ennu uavgjort i hvilken utstrekning bas-		
sinets bunn må utstøpes med beton. Anslags-		
vis opføres:		

Overføres kr. 620 000,00

Om det ekstraordinære vannfallsbudgett.

	Overført	kr. 620 000,00
1 000 m. ³ fjell a kr. 20,00	kr. 20 000,00	
2 000 m. ² renskning av bunn for støpning a kr. 40,00	» 80 000,00	
2 000 m. ³ betonplastring a kr. 100,00	» 200 000,00	
		» 300 000,00
8. Avstengningsanordning for fordelingsbassin		
150 m. ² beton a kr. 100,00	kr. 15 000,00	
500 m. ² puss a kr. 14,00	» 7 000,00	
100 m. ² mur a kr. 100,00	» 10 000,00	
		» 32 000,00
9. Kraftstasjon.		
Budgettforslaget er opsatt under den forutsetning at bygningen skal være under tak innen budgett-terminens utgang. Likeledes er medtatt alle pussarbeider under kote 107. Puss over kote 107 og innredningsarbeider må også delvis utføres i terminen, og hertil er medtatt et anslagvis beløp. Der foreligger ennå ikke detaljerte arbeidstegninger og beskrivelse av kraftstasjonen, hvorfor de opførte beløp kun er skjønsmessige.		
Man opfører for underbygningen:		
16 200 m. ³ beton (restsum) a kr. 100,00	kr. 1 620 000,00	
350 ton armeringsjern a kr. 600,00	» 210 000,00	
Puss av trykk- og sugerør 3 cm. tyk med armering:		
10 900 m. ² a kr. 20,00	» 218 000,00	
7 100 m. ² viftepuss a kr. 12,00	» 85 200,00	
Drensrør etc.	» 11 800,00	
Pumper, motorer for lenseanlegg	» 60 000,00	
Instrumenteringen:		
Beton og jernbeton i vegger, søiler, gulver og tak:		
11 490 m. ³	» 1 474 500,00	
150 ton armeringsjern (kun transport, bøining og indlegning) a kr. 250,00	» 37 500,00	
550 ton jern a kr. 600,00	» 330 000,00	
Provisorisk endevegg i kraftstasjonen	» 35 000,00	
1 000 m. ² cellevegg a kr. 35,00	» 35 000,00	
Avdekning av tak, skifer, asfalt, takrender og nedløpsrør	» 100 000,00	
Innvendig og utvendig puss	» 220 000,00	
Granitarbeider	» 200 000,00	
Innredningsarbeider, dører, vinduer, trapper, fliser, malerarbeide, lysanlegg, sanitæranlegg, vannledninger, kloaker, oljeavløp fra transformatorer etc., pumpeanlegg for kjølevann med rørledninger etc.	» 950 000,00	
Sjau, transport og håndlangerarbeider paa turbinluker	» 80 000,00	
Forfaldne terminer på samme	» 300 000,00	
Sjau, transport og håndlangerarbeide paa kraner	» 40 000,00	
Terminer på samme	» 150 000,00	
Sjau, transport etc. vedrørende turbinmontasje	» 10 000,00	
Terminer (turbiner)	» 200 000,00	
Sjau vedrørende instrumenteringen	» 10 000,00	
Terminer paa samme	» 70 000,00	
Transform. utbetalinger	» 30 000,00	
		kr. 6 477 000,00

Overføres kr. 7 429 000,00

St. prp. nr. I. Hovedpost X.
Om det ekstraordinære vannfallsbudgett.

	Overført kr. 7 429 000,00
10. Mur ved nedre ende av fordelingsbassin. Betonstøpning er medtatt under hovedpost 9. Termin paa luker med spil »	10 000,00
11. Undervannskanal. 4 000 m. ³ delvis undervannssprengning a kr. 50,00 »	200 000,00
12. Fløtningsarrangement. 70 løpende meter tunnel a kr. 350,00 kr. 24 500,00 1 000 m. ³ fjell a kr. 18,00 » 18 000,00 1 500 m. ³ skjæring i tip a kr. 8,00 » 12 000,00 750 m. ³ støpning i rendeindtak a kr. 150,00 » 112 500,00 Fjellrenskning, diverse » 13 000,00 Iste termin jernkonstruksjoner » 45 000,00	225 000,00
13. Mørkfoss-utspregningen. 25 000 m. ³ sprengning a kr. 15,00 kr. 375 000,00 Administrasjon og diverse » 45 000,00	420 000,00
16. Anleggsmaskineri. Diverse anskaffelser »	25 000,00
17. Barakker og provisoriske bygverk. Diverse arbeider »	50 000,00
19. Veier, vann- og belysningsanlegg. Adkomstveier til kraftstasjonen etc. »	10 000,00
20. Tilfeldige utgifter. Feriepenger etc. »	130 000,00
21. Driftsutgifter. Ialt antas å medgå »	450 000,00
22. Administrasjon »	350 000,00
23. Forsikringskonto »	65 000,00
26. Inventar. Mindre anskaffelser for barakker, sykehus, messer og kontorer . . »	6 000,00
	Sum kr. 9 370 000,00

Hovedkonti.	Medgått pr. 1ste juli 1920.	Medgått i 1920—1921.	Medgått pr. 30te juni 1921.	Budgett 1921—1922.	Budgettforslag 1922—1923.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Eiendomme	282 314,98	6 530,27	288 845,25	—	—
2. Omledningstunneller	1 745 513,82	29 881,27	1 775 395,09	—	25 000,00
3. Fangedam for hoveddam	734 256,11	606 888,00	1 341 144,11	25 000,00	—
4. Hoveddam	515 499,21	1 207 020,89	1 722 519,60	—	205 000,00
5. Overløp med valsedamme	501 938,02	2 072 017,20	2 573 955,22	1 330 000,00	310 000,00
6. Inntakskanal	100 083,04	—	100 083,04	—	80 000,00
7. Fordelingsbassin	823 984,83	310 546,28	1 134 531,09	—	300 000,00
8. Avstengningsanordning for fordelingsbassin	487 550,68	367 484,02	855 034,70	—	32 000,00
9. Kraftstasjon	2 537 662,68	3 387 399,44	5 925 062,12	3 810 000,00	6 477 000,00
10. Mur ved fordelingsbassin	73 134,23	29 776,89	102 900,92	140 000,00	10 000,00
11. Undervannskanal	121 271,09	63 811,86	185 082,95	—	200 000,00
12. Fløtningsarrangement	10 335,91	95 956,63	106 292,54	—	225 000,00
13. Mørkfos-utsprenningen	1 932 075,33	852 603,01	2 784 678,34	300 000,00	420 000,00
15. Jernbane Askim—Solbergfos	780 129,32	56 542,16	836 671,48	—	—
16. Anleggsmaskineri	1 104 270,03	119 488,13	1 223 758,16	25 000,00	25 000,00
17. Barakker og provisoriske bygverk	1 596 995,28	185 781,71	1 782 776,99	30 000,00	50 000,00
18. Funksjonærboliger	769 356,47	49 620,73	818 977,20	—	—
19. Vei-, vann- og belysningsanlegg	357 560,80	6 812,52	364 373,32	10 000,00	10 000,00
20. Tilfeldige utgifter	151 361,31	135 359,75	286 721,06	150 000,00	130 000,00
21. Driftsutgifter	988 350,10	474 177,94	1 462 528,04	400 000,00	450 000,00
22. Administrasjon	861 572,32	393 867,13	1 255 439,45	300 000,00	350 000,00
23. Forsikringskonto	141 221,93	63 614,61	204 836,44	70 000,00	65 000,00
24. Planleggelse inntil 31te juli 1913	99 809,06	—	99 809,06	—	—
25. Materialer og redskap	1 054 896,88	13 859,25	1 068 756,13	—	—
26. Inventar og diverse	61 977,19	9 692,84	71 670,03	10 000,00	6 000,00
27. Rentekonto	132 992,00	48 207,81	84 784,19	—	—
28. Konto pro diverse	263 612,89	27 731,44	291 344,13	—	—
	18 229 725,31	10 518 245,34	28 747 970,65	6 600 000,00	9 370 000,00

St. prp. nr. I. Hovedpost X.
Om det ekstrordinære vannfallsbudgett.

Man vedlegger årsberetning for 1920—1921

Fra statens medlemmer av byggekomiteen har man mottatt meddelelse om at der til dekning av terminer på det maskineri der efter utbygningskontrakten er statens særlige vil trenges ca. kr. 100 000,00 utover tidligere bevilgning.

Der er for statens regning bestilt 2 aggregater à 11 500 turbin hk. med transformatorer, mens Kristiania kommune har bestilt det dobbelte antall. For felles regning er bestilt et reserveaggregat. I alt installeres således 80 500 turbin hk., inklusive reserve.

Anlegget forutsettes satt i drift i slutningen av året 1924.

Spørsmålet om anvendelsen av statens kraft i Mørkfos vil bli behandlet i forbindelse med den ovenfor under Noreavsnittet omtalte utredning angående Østlandets elektrisitetsforsyning.

Departementet har intet å bemerke til de foreliggende budgетtforslag og opfører med en mindre avrundning til bevilgning kr. 2 900 000,00.

6. Glomfjord kraftverk.

Til Glomfjord kraftverk er for budgетtterminene 1918—1922 bevilget ialt kr. 24 100 000,00 (jfr st. prp. nr. 109 for 1908, innst. S. LIV for s. å. og st. forh. for s. å. side 2530—89, st. prp nr. 95 for 1919, side 18—22, innst. S. VI D, side 3—4, og st. forh. side 2218—26, st. prp. nr. 1 for 1920, ekstraord. vannfallsbudgett side 17—18, innst. S. VI D, side 3—4 og st. forh. side 1766 flg. samt st. prp. nr. 1 for 1921, ekstraord. vannfallsbudgett, side 12—15, innst. S. VI D for s. å. og st. forh. side 2822—40).

I skrivelse av 24de september 1921 til Glomfjords aktieselskaps direksjon har byggeledelsen avgitt følgende budgетtforslag vedkommende anlegget:

«Med vor skrivelse til den ærede direksjon av 15de oktober 1920 oversendte vi totaloverslag for 1ste utbygning på 17,3 millioner, hvortil kommer overkurs 2,4 million = 19,7 millioner, hvilket beløp er bevilget i sin helhet.

Pr. 31te juli d. å. er der — i henhold til vor oversikt av 17de ds. medgått:

til 1ste utbygning	kr. 19 869 150,77
Bevilget	» 19 700 000,00

Meromkostninger pr. 31te juli 1921	kr. 169 150,77
Diverse gjenstående arbeider anslåes til — avrundet »	80 849,88
Sum kr.	250 000,00

Dernest foreslås avskrevet på:

Inventariekonto	kr. 100 000,00
Handelslagets gjeld	» 200 000,00
	300 000,00
	kr. 550 000,00

Det vil jo være direksjonen bekjent, at Handelslaget ikke kan klare sine forpliktelser, og at varebeholdningen efter den senest opgjorte kalkule kun får en verdi, som ligger minnst kr. 200 000,00 under Handelslagets gjeld, og blir man derfor formentlig nødt til å belaste 1ste utbygning med dette beløp.

For 2den utbygning, hvorunder har vært innbefattet aggregat nr. 3, rørledning nr. 2 med inntaksmaskineri samt 16 m. senkning av Storeglomvann, oversendte vi likeledes 15de oktober 1920 overslag på kr. 5,4 mill., og finner vi det litet hensiktsvarende nu å opstille noget nyt overslag, ennskjønt enkelte av de i overslaget opførte beløp må formodes å bli noget forøket.

Spesielt gjelder dette omkostningene til elektrisk maskineri, der skal betales i svenske kroner. Der igjen står $\frac{2}{3}$ av kontraktsummen motsvarende ca. 565 000 svenske kroner, og er det innlysende, at dette beløp omregnet i norske kroner vil kunne komme til å variere innen temmelig vide grenser alt efter den svenske kronens verdi på de tidspunkter, da de 2 siste terminer blir å erlegge. Å opstille noget nyt overslag f. ex. for denne post vil således kun bli gjetning.

Dernæst kommer senkningsarbeidet ved Storeglomvann, hvor der også må formodes å bli nogen overskridelse, hvis arbeidsprisene — hvad det foreløbig ser ut til — ikke synker nevneverdig. Man har ved dette arbeide vært særlig uheldig stillet på grunn av de uundgåelige streiker i sommertiden. Den tapte sommertid ved Storeglomvann har nemlig på grunn av de vanskelige klimatiske forhold en ferdobbelt skadelig innflydelse med hensyn til en rasjonel og økonomisk arbeidsdrift i forhold til driften på en almindelig arbeidsplass.

Vi finner det dog heller ikke for denne dels vedkommende hensiktssvarende nu å korrigere overslaget, men vil dog uttrykkelig gjøre opmerksom på, at overslaget av 27de oktober 1920 på kr. 5 400 000,00 må formodes å bli noget overskredet, hvis den svenske valuta ikke synker, og arbeidslønningene under den resterende del av anleggstiden kommer til å holde sig på det nuværende nivå.

Da der innen utløpet av budgett-terminen 1922—1923 vil være utbetalt alle terminer for maskinelle bestillinger, likesom de vesentligste utgifter til senkningen ved Storeglomvann vil være medgått til den tid, foreslås bevilget for denne periode differensen mellom overslaget kr. 5 400 000,00 og summen av de hittil bevilgede beløp » 4 400 000,00

Rest kr. 1 000 000,00

Efter departementets anmodning foreslås ennvidere enten bevilget eller gitt bemyndigelse til å anvende som forskudd de beløp der i en årrekke har henstått i beholdninger, inventar, fond og lån, hvilke beløp andrar til:

Materialkonto	kr. 240 000,00
Inventar (efter avskrivning av kr. 100 000,00)	» 265 000,00
Sikkerhetsfond	» 9 900,00
Garantifond	» 10 300,00
Aktier i Glomfjords Handelslag	» 1 400,00
Handelslagets gjeld (efter avskrivning av kr. 200 000,00)	» 375 000,00
Smelteverkets gjeld (utenfor kraftleie).	» 326 800,00
Lysverk for Glomen byanlegg	» 51 000,00
Undersøkelse kraftledningen Bodø og Ranen (avrundet).	» 35 600,00

kr. 1 315 000,00

Det bør dog bemerkes, at ved Stortingets godkjennelse av Smelteverkets moratorium er formentlig bemyndigelse allerede gitt med hensyn til Smelteverkets gamle gjeld, således at der nu skulde kreves ny bemyndigelse til å anvende inntil kr. 940 000,00 i form av beholdninger, inventar, fond, lån (Handelslagets) etc.

I henhold til ovenstående foreslås således bevilget:

Restbeløp vedkommende 1ste utbygning (inkl. avskrivninger).	kr. 550 000,00
Til 2den utbygning	» 1 000 000,00

Sum kr. 1 550 000,00

Overført kr. 1 550 000,00
samt bevilget eller bemyndiget til å anbringe i beholdninger, lån etc. » 1 315 000,00

heri inkludert Smelteverkets gamle gjeld (ca. 330 000,00).

Totalsum kr. 2 865 000,00

I tilslutning til ovenstående forslag skal vi tillate os å fremkomme med en kort oversikt med hensyn til anleggets nuværende stilling.

Siden Smelteverket innstillet sin drift, har de to første maskinaggregater i kraftstasjonen vært stanset, men kan nårsomhelst på ganske kort varsel settes i drift.

Med hensyn til 2den utbygning, så er turbin nr. 3 ankommet, og vil i den nærmeste fremtid bli montert.

Generator nr. 3 ventes til anlegget omkring nyttår.

Rørledningen er praktisk talt ferdig montert med undtagelse av forgreningen nede ved kraftstasjonen, idet disse dele ennå ikke er avgått fra Kattowitz.

For reguleringen av Storeglomvann er arbeiderbarakke, opsynsmannsbolig, kompressorhus, smie, lager etc. opført, likesom der er bygget telefon samt kraftledning for driften av anleggsmaskineri, til kokning, oppvarming etc. Skakten for tunnelen er neddrevet, likeså er der drevet et kort stykke tunnel til hver side, og er for øieblikket heisemaskineri, pumper etc. under montering. Senkningen bør kunne være færdig i løpet av 1923.»

Glomfjords Aktieselskaps direksjon har ved oversendelsen av dette forslag i skrivelse av 29de oktober 1921 uttalt følgende:

«Man tillater sig vedlagt å oversende skrivelse fra Forenede Ingeniørkontorer av 24de f. m. med bilag, hvoriblandt forslag til anleggsbudgett for kommende termin.

Forslaget går ut på følgende:

1ste utbygning.

Det under 15de oktober f. a. oversendte totaloverslag lød på 17,3 millioner kroner + overkurs 2,4 millioner kroner = 19,7 millioner kroner. Denne sum som er bevilget i sin helhet antas å bli overskredet med . kr. 250 000,00 Dernæst foreslås avskrevet på:

Inventariekonto	kr. 100 000,00
Handelslagets gjeld	» 200 000,00
	» 300 000,00
	kr. 550 000,00

Overført kr. 550 000,00

2 den utbygning.

Overslaget av 15de oktober f. å. viste en totalsum på 5,4 millioner kroner, hvorav hittil 4,4 millioner er bevilget. Der gjenstår således 1 million.

Overslagsbeløpet antas å ville bli noget overskredet på grunn av at der av kontraktssummen til elektrisk maskineri gjenstår å betale ca. 565 000,00 svenske kroner, hvor kursen kommer til å spille rolle. Ennvidere formodes senkningsarbeidet ved Storglomvatn å bli noget dyrere enn forutsatt, hvis arbeidsprisene ikke synker nevneverdig.

Nevnte kontor finner det imidlertid ikke hensigtsvarende nu å korrigere overslaget og opfører derfor til bevilgning

» 1 000 000,00

Endelig foreslås bevilget eller gitt bemyndigelse til å anvende som forskudd de beløp som henstår i beholdninger, inventar fond og lån og som efter en nærmere spesifikasjon opføres med

» 1 315 000,00

Tilsammen kr. 2 865 000,00

Direksjonen bemerker følgende:

Handelslaget, som har vært forstrukket med penger av anlegget, har som departementet bekjent i de siste par år arbeidet under vanskelige forhold. Den vesentligste årsak ligger i at man ved smelteverktets pludselige innskrenkning av driften ifjor ikke fikk avsetning for store varepartier som var innkjøpt relativt dyrt høsten 1919, hvorved der opstod konjunkturtap. At man på et sted som Glomfjord måtte innrette sig med en ganske stor og mangeartet varebeholdning følger av at handelslaget var stedets eneste forretning, likesom erfaring fra tidligere år har vist at omsetningen normalt skulde være betydelig. Den var således oppe i ca. kr. 160 000,00 pr. måned, men gikk, da smelteverket stanset, straks ned i omkring det halve og har isommer dreiet sig om tredjeparten av nevnte beløp.

Hvor stort tap der vil påløpe er ikke mulig f. t. å bestemme med sikkerhet. Såsnart der er foretatt vareoptelling som vil finne sted ved årsskiftet, får man mere oversikt og departementet skal da bli underrettet. Direksjonen har inntrykk av at det foreslåtte ned-

skrivningsbeløp kr. 200 000,00 er snaut, men er i mangel av sikrere holdepunkter foreløbig blitt stående ved dette. Det er selvsagt at direksjonen vil ha sin spesielle oppmerksomhet henvendt på handelslaget og søke å dra omsorg for at tapet blir minst mulig. Man er enig med byggeledelsen i at tapet bør avskrives snarest mulig. At det belastes første utbygning synes også rimelig.

Ifølge konsesjonsbetingelsenes avsnitt II, 8 skal der til staten erlegges en godtgjørelse engang for alle på kr. 1,00 for hver ibruttat nat. HK. som er innvunnen ved reguleringen. Det er antagelig korrekt å belaste anlegget med denne utgift, som for kraften fra første utbygning vil dreie sig om kr. 50 000,00. Den foreslås derfor medtatt nu.

Direksjonen foreslår på dette grunnlag bevilget til første utbygning kr. 600 000,00.

For annen utbygning vedkommende kan man vistnok med nogenlunde sikkerhet gå ut fra at de opførte kr. 1 000 000,00 ikke vil strekke til, idet der ikke er nogen større sannsynlighet for at den svenske krone vil komme ned i pari innen det gjenstående kontraktbeløp skal ut. Dette forfaller i løpet av 1922, hvis intet uforutsett inntreffer. Ennvidere bør man neppe regne med at arbeidsprisene synker såpas, at man undgår overskridelse ved senkningen av Storglomvatn.

At man må innrette sig så at de nødvendige penger til fullførelse av annen utbygning kan disponeres innen kommende termin er utløpen er formentlig alle enige om. Man må da enten få adgang til å overskride den foreslåtte 1 million kroner eller føre op så meget at man er nogenlunde sikker. Den siste utvei turde ligge nærmest. Hvor meget der trenges er som det vil fremgå av ovenstående noget usikkert. Direksjonen foreslår bevilget kr. 2 000 000,00.

Endelig har man spørsmålet om disposisjon av midler som er bundet i beholdninger m. v. Det fremgår av forarbeidene vedrørende innkjøp av Glomfjord at verdien av disse dengang var bokført for tilsammen kr. 2 250 000,00, jfr. st. prp. nr. 109 for 1918 side 30 og iunst. S. LIV for 1918 side 11. Endel av beløpet angår inventar m. v. som var forutsatt realisert ved arbeidets fullførelse, endel gjalt fabrikk- og byanlegget samt handelsvirksomheten som skulde overtas av leieselskapet for den bokførte verdi. Nevnte beløp har derfor aldri vært bevilget. Den sum som er bundet i beholdninger, sikkerhetsfond, garantifond, lysverk for Glomen byanlegg samt undersøkelser vedrørende kraftledning Bodø og Ranen utgjør efter det foreliggende nu kr. 1 315 000,00, inventarkonto og handelslagets gjeld inngår da med de nedskrevne verdier. Direksjonen har gått ut fra at der er anledning til å

disponere penger utover den til enhver tid givne bevilgning så langt det på disse konti antas å være reelle verdier tilstede. Skulde imidlertid denne opfatning ikke vinde tilslutning må man selvsagt få bevilget det tilsvarende beløp.

Sluttelig finner direksjonen å burde fremholde at man bør ha midler til disposisjon til undersøkelser for overføring av kraft til de steder hvor der med rimelighet antas å kunne bli spørsmål om sådan. Der er allerede på linjene til Bodø og Ranen disponert mellom kr. 30 og 40 000,00. Man foreslår at der i underøkelseseiemed på anleggsbudgettet opføres kr. 70 000,00.

Direksjonen foreslår i henhold til ovenstående bevilget følgende beløp for terminen 1922—1923:

1ste utbygning . . .	kr. 600 000,00
2den utbygning . . .	> 2 000 000,00
Til undersøkelser i anledning av kraftoverføring. . . .	> 70 000,00

Tilsammen kr. 2 670 000,00

Såfremt departementet ikke er enig i at der kan rekvireres penger på de omhandlede beholdninger m. v. må bevilgningsbeløpet heves tilsvarende.

Departementet skal bemerke, at de tidligere medlemmer av A/s Glomfjords direksjon siden 1ste januar 1921 er avløst av direktørene i Hovedstyret for Vassdrag- og Elektrisitetsvesen, med generaldirektøren som formann.

Annen utbygning av vassdraget er nu langt fremskredet. For Storglomvands regulering er alle fornødne forarbeider avsluttet og selve tunnelanlegget påbegyndt. Reguleringsarbeidet ventes fullført i løpet av 1923 (jfr. byggeledelsens nærmere redegjørelse).

Man tillater sig å vedlegge en av byggeledelsen utarbeidet beskrivelse av anlegget med økonomisk oversikt i 3 utbygningsstadier, datert 24de september 1921 med bilag.

Til fullførelse av første utbygning vil kreves yderligere kr. 250 000,00 som man foreslår opført for kommende termin.

Efter direksjonens foranstående opplysninger må det ansees riktig yderligere å belaste første utbygning med fornødne avskrivninger på inventarkonto og handelslagets gjeld, tilsammen kr. 300 000,00, samt med regulerings-

godtgjørelse en gang for alle kr. 50 000,00 (jfr. koncs.vilkårene av 9de august 1912, II, punkt 8.).

Som slutbevilgning vedkommende første utbygning foreslår man således opført i alt kr. 6 000 000,00.

Ifølge overslag av oktober 1920 skulde de samlede omkostninger for annen utbygning andra til kr. 5,4 mill. Denne sum må efter den oversikt, som has, bli overskredet, uten man ennå kan utføre noen sikker beregning herav. Av overslagssummen kr. 5,4 mill. er tidligere bevilget i alt kr. 4,4 mill. Departementet vil vedkommende annen utbygning foreslå opført kr. 1 200 000,00, idet man forhøier byggeledelsens overslag med kr. 200 000,00 av hensyn til, at restbetalingen for generator nr. 3 skal erlegges i svenske kroner.

For å skaffe lys og kraft under anleggstiden er opført en provisorisk kraftstasjon på 1500 hk., som utnytter fallhøiden mellom Fykanvand og havet, ca. 100 m. Stasjonen vil fremtidig bli benyttet til å skaffe byanlegget i Glømen lys og kraft, likesom alle anleggsmaskiner, heiser og kraner også fremtidig vil få kraft fra denne stasjon. Der er i dette øiemed anlagt et ledningsnett i Glomfjord for denne krafts fordeling. Nettet har tidligere vært tenkt overdratt til smelteverket. Man finner det imidlertid mere hensiktsmessig, at kraftanlegget beholder dette anlegg og selger kraften på husveg. Man opfører derfor nettets kostende til bevilgning med kr. 60 000,00.

Angående den av direksjonen foreslåtte bevilgning til undersøkelse av kraftoverføringsanlegg fra Glomfjord henviser man til det ordinære vannfallsbudgett, tittel 7.

Departementet går ut fra, at man vil være bemyndiget til midlertidig å an vise de beløp, som måtte utkreves for å dekke anleggets beholdninger av sådan art, at de først kan realiseres efter anleggets avslutning. Man vilde ellers måtte kreve bevilget mer enn anleggets samlede kostende.

Som samlet bevilgning til Glomfjord kraftverk for budgettåret 1922—1923 foreslår departementet således opført kr. 1 860 000,00.

Angående Hakavik kraftanlegg anfører Hovedstyret i sitt budgettforslag følgende:

«Byggelederens nye omkostningsoverslag av oktober 1920 androg til . . . kr. 14 790 000,00

Dette overslag blev av Arbeidsdepartementet efter konferanse med hovedstyret redusert til . . . kr. 14 590 000,00 hvilket beløp er bevilget.

Reduksjonen var begrunnet i forventet synkning på material- og arbeidspriser (jfr. st. prp. nr. 1. Hovedpost X for 1921).

Forutsetningen for denne reduksjon av omkostningsoverslaget er ikke inntruffet. Arbeidsprisene har ligget og ligger fremdeles like høit som i 1920 og anlegget er dessuten påført en rekke utgifter som følge av den lange arbeidsstans og generalstreiken og på grunn av de ekstraforanstaltninger, der måtte foretas for tildels å gjenvinne den forsinkelse som arbeidsstansen og streiken forårsaket. Det viser sig derfor, at omkostningsoverslaget av oktober 1920 må opretholdes og at de kr. 200 000,00, hvormed dette blev redusert, vil medgå for å føre arbeidet tilende.

Bevilgning av dette beløp skulde imidlertid ikke være nødvendig, når man får bemyndigelse til å anvende en omtrent tilsvarende sum som blir frigjort på fjernledningen. Der er for grunnerhvervelse til en masterekke nr. 2 mellom Sundet og Asker bevilget kr. 160 000,00. Imidlertid har Rjukanoverføringen — eller egentlig interessentskapet — som på denne strekning går sammen med Hakavikledningen, overtatt å bære halvdelen av utgiftene til grunnavståelsen, hvorved man regner med å få tilbake omkring kr. 200 000,00.

Av den til anlegget givne bevilgning er endel bundet i beholdninger av materialer og redskaper, som blir overflødig når arbeidet er ferdig og som derfor må søkes realisert, når den tid kommer. Dens verdi er det vanskelig å ha nogen sikker mening om, da den vil avhenge av prisnivået under realisasjonen. Efter foreliggende opgave regner man med kr. 500 000,00.

Der trenges efter den oversikt man for tiden har, et sådant beløp for å få anlegget ferdig, og dette må derfor kunne stilles til disposisjon før nevnte redskaper m. v. realiseres.

Såfremt der ikke skulde kunne anvises som forskudd på beholdningers verdi er det nødvendig å få det bevilget, og hovedstyret har derfor for alle tilfellers skyld funnet å burde ta det med på nærværende forslag.

Som forholdene nu ligger an, bør man visstnok regne med, at der vil gå nogen tid,

før disse redskaper m. v. kan bli avhendet. Der vil imidlertid bli overført til andre anlegg, hvad disse måtte behøve, og det øvrige får da inntil videre bli beroende på Hakavik.

Anleggets stilling pr. 30te oktober 1921 er:

Der pågår sprengning av tunnelen fra Haieren som vil være fullført til nyttår. Reguleringsdam, inntak og fordelingsbasseng er ferdigstøpt, pussearbeider pågår.

Driftstunnelen er i alt vesentlig ferdig; der gjenstår nogen utføringsarbeider. Rørgate med turbinledning er ferdig med undtagelse av nederste del av kraftstasjonen og i nærheten av ventilhuset, hvor på begge steder et par ventiler ennå ikke er levert. Kraftstasjonen er, når undtas endel puss- og innredningsarbeider, i alt vesentlig ferdig. Montagen av turbiner, apparatanlegg og en generator med en transformator pågår. Kraftledningen Hakavik — Asker vil være driftsferdig innen utgangen av november 1921.

Av ovenstående vil sees at alle bygningsarbeider i alt vesentlig vil være ferdig innen årets utgang. Hvorvidt maskinmonteringen av 2den aggregat som påregnet kan tilendebringes innen utgangen av 1ste kvartal 1922 vil avhenge av, om transporten på Fiskumvannet kan fortsettes ut november måned. Skulde dette ikke bli tilfellet må transporten av de tunge kulli for 2net aggregat utstå til våren sammen med 3dje aggregat, i hvilket tilfelle monteringen først kan føres tilende ved utgangen av inneverende budgettår.

Anlegget antas å være i drift ved begynnelsen av neste budgettår. Driftsbudgett for 1922—23 er derfor opsatt og medtatt under det ordinære vanufallsbudgett.»

Departementet henviser til det av Hovedstyret anførte med hensyn til anleggsarbeidets stilling.

Hovedstyret regner med, at ca. kr. 500 000,00 er bundet i beholdninger. Man går ut fra, at der i likhet med hvad der finner sted ved avslutningen av andre anlegg kan anvises på beholdninger, inntil disse er realisert.

Man opfører således intet til Hakavik kraftanlegg på nærværende budgettforslag.

Hovedstyret har i sit budgettforslag videre opført kr. 1 000 000,00 til på begynnelsen av kraftanlegg for Ofotbanen. Hovedstyret anfører herom følgende:

«Mellem Norges Statsbaner og de svenske statsbaner er der oprettet kontrakt angående levering av elektrisk kraft til drift av Ofotbanen. Kraften skal leveres fra den svenske stats anlegg ved Porjus.

Det har vært en forutsetning, at denne kraftleie saasnt det med rimelighet kunde la sig gjøre, skulde avløses ved levering fra et norsk kraftanlegg, og hovedstyret har i den anledning latt undersøke forskjellige kraftkilder som egner sig for dette øiemed. En medvirkende årsak til, at man allerede nu har funnet å burde opta denne sak til behandling har vært det økede behov for kraft i Narvik by, som står i begrep med å foreta en ny utbygning. En nærmere utredning av disse spørsmål, som bør sees i sammenheng, vil foreligge i den nærmeste fremtid.

Hovedstyret må derfor for nærværende innskrenke sig til å foreslå, at der avsettes

midler, så man har anledning til å påbegynne anlegget i kommende termin. Beløpet foreslås satt til kr. 1 000 000,00.

Departementet har ikke funnet for tiden å kunne opta hovedstyrets forslag. Såfremt saken kan foreligge i nærmere utredet stand i betimelig tid, vil den bli optatt til fornyet overveielse og i tilfelle forelagt for Stortinget.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

At der på budgettforlaget for budgettterminen 1ste juli 1922 til 30te juni 1923, under ekstraordinært budgett, statens vannfall, opføres inntekter og utgifter overensstemmende med et fremlagt utkast.

Utkast

til beslutning om bevilgning under det ekstraordinære statsbudgett vedkommende statens vannfall.

I.

Utgift.

For terminen 1ste juli 1922 til 30te juni 1923 bevilges:

1. Til Numedalslågens regulering	kr.	70 000,00
2. » Nore kraftanlegg {	»	8 000 000,00
3. » Numedalsbanen {		
4. » Kraftoverføring fra Rjukan	»	750 000,00
5. Mørkfoss—Solbergfoss	»	2 900 000,00
6. Glomfjord kraftverk	»	1 860 000,00
	Tilsammen	kr. 13 580 000,00

II.

Inntekt.

Til dekning av postene 1—6 ovenfor bevilges til inntekt av statslånemidler kr. 13 580 000,00.